

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

GÖÇMEN ÖĞRENCİLERİN SOSYAL BECERİLERİ VE
OKULA UYUMLARI

Aydın YURTTUTAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRŞEHİR-2019

©2019-Aydın YURTTUTAN

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

GÖÇMEN ÖĞRENCİLERİN SOSYAL BECERİLERİ VE
OKULA UYUMLARI

SOCIAL SKILLS OF MIGRANT STUDENTS AND
ADAPTATION TO SCHOOL

Hazırlayan
Aydın YURTTUTAN
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Doç. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK

KIRŞEHİR-2019

KABUL VE ONAY

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı tezli yüksek lisans öğrencisi, Aydın YURTTUTAN tarafından hazırlanan “Göçmen Öğrencilerin Sosyal Becerileri ve Okula Uyumları” adlı tez çalışması 10/07/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından oybirliği ile **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman.....(İmza)

Doç. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK

Üye.....(İmza)

Dr. Öğr. Üyesi Yalçın DİLEKLİ

Üye.....(İmza)

Dr. Öğr. Üyesi Ersoy KARABAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

....../.../2019

Doç. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- ☐ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim sadece Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin 1 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Aydın YURTTUTAN

10/07/2019

ÖZET

GÖÇMEN ÖĞRENCİLERİN SOSYAL BECERİLERİ VE OKULA UYUMLARI YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan: Aydın YURTTUTAN

Danışman: Doç. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK

2019 – (XV+91 sayfa)

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı

Jüri

Doç. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK

Dr. Öğr. Üyesi Yalçın DİLEKLİ

Dr. Öğr. Üyesi Ersoy KARABAY

Bu araştırma, göçmen öğrencilerin sosyal becerileri ve okula uyumlarının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma Ankara ili Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı Mamak İlçesindeki ortaokullarda yapılmıştır. Araştırmanın evreni 5,6,7 ve 8. sınıfa devam eden göçmen ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma örnekleminde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma örneklemini, 2018-2019 öğretim yılında Ankara İli Mamak İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı ortaokulların 5, 6, 7 ve 8. sınıfta eğitime devam eden 142 kız ve 115 erkek göçmen öğrenci olmak üzere toplam 257 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma nicel desende tasarlanmış ve genel tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplanmasında Walker-McConnell Sosyal Yeterlik ve Okul Uyum Ölçeği ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen veriler one way anova testi, aritmetik ortalama, standart sapma, t değerleri, Tukey testi ve korelasyon testi ile değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirme sonucunda göçmen öğrencilerin sosyal beceri ve okula uyumlarının orta düzeyinde olduğu ortaya çıkmıştır. Cinsiyeti kız olan göçmen öğrenciler erkek öğrencilerden sosyal beceri ve okula uyumlarının daha yüksek olduğu, öğrencilerin yaş ortalamaları arttıkça sosyal beceri ve okula uyumun arttığı, anne- baba öğrenim düzeyi arttıkça sosyal beceri ve okula uyumun arttığı, öğrencilerin Türkiye'de yaşadığı süre arttıkça sosyal beceri ve okula uyumlarının arttığı, aile sosyo - ekonomik düzeyi, akademik başarı ve sınıf düzeyleri arttıkça olumlu anlamda bir fark olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca çalışmada Suriye uyruklu göçmen öğrencilerin diğer uyruklu öğrencilere göre sosyal beceri ve okula uyumları yüksek çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Göçmen, Okula uyum, Ortaokul, Sosyal beceri.

ABSTRACT

SOCIAL SKILLS OF MIGRANT STUDENTS AND ADAPTATION TO SCHOOL

M.Sc.Thesis

Preparer: Aydın YURTTUTAN

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK

2019 – (XV+ 91 pages)

Kırşehir Ahi Evran University, Graduate School of Social Sciences

Department Of Educational Sciences

Science of Curriculum And Instruction

Jury:

Assoc. Prof. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK

Asst. Prof. Dr. Yalçın DİLEKLİ

Asst. Prof. Dr. Ersoy KARABAY

The study was conducted to determine the social skills and adaptation of immigrant students to school. The research was carried out in secondary schools in Mamak District of Ankara Ministry of National Education. The population of the study consisted of migrant secondary school students attending 5,6,7 and 8 classes. Purposeful sampling method was used in the research sample. The sample of the study consisted of a total of 257 students, 142 girls and 115 boys who were attending the 5th, 6th, 7th and 8th grades of secondary schools affiliated to Mamak District Directorate of National Education in Ankara in 2018-2019 academic year. The research was designed in a quantitative design and carried out using a general screening model. Data were collected using Walker-McConnell Social Competence and School Adaptation Scale and personal information form.

The data obtained were evaluated by one way anova test, arithmetic mean, standard deviation, t values, Tukey test and correlation test. As a result of the evaluation, it was found that the immigrant students' social skills and adaptation to the school were at intermediate level. Gender girl with immigrant students is higher than the harmonization of male students social skills and school, the average age of the students increased social skills and adapt to increased school, parent education level increases social skills and increased compliance to the school, students lived while increasing social skills and in Turkey It was found that there was a positive difference as the socio - economic level, academic achievement and grade levels of the family increased. In addition, social skills and school adaptation of Syrian immigrant students were found to be higher than the other students.

Keywords: Immigrant, School adaptation, Secondary school, Social skills.

ÖN SÖZ

Bu araştırmada, göçmen öğrencilerin sosyal becerileri ve okula uyumlarının hangi düzeyde olduğu, sosyal beceri ve okul uyumlarının yaş, cinsiyet, sınıf düzeyleri, Türkiye’de yaşadığı süre, anne/ baba öğrenim düzeyi, sosyo-ekonomik durum ve akademik başarı değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Araştırma, Ankara ili Mamak merkez ilçede bulunan resmi ortaokullarda gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada elde edilen sonuçlar, göçmen öğrencilerin sosyal beceri ve okula uyumlarının orta düzeyde olduğunu göstermiştir. Cinsiyeti kız olan göçmen öğrencilerin sosyal beceri ve okula uyumlarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Elde edilen bir diğer sonuca göre göçmen öğrencilerin yaşı arttıkça sosyal beceri ve okula uyumları da artmaktadır. Göçmen öğrencilerin sosyo ekonomik düzeyi, anne ve baba öğrenim düzeyi arttıkça sosyal beceri ve okula uyumlarında da artış gözlenmektedir. Öte yandan göçmen öğrencilerin Türkiye’de yaşama süresi arttıkça sosyal beceri ve okula uyumları artmaktadır. Akademik başarısı yüksek olan göçmen öğrencilerin sosyal beceri ve okula uyumları daha yüksek bulunmuştur.

Bu çalışmadan elde edilen bulguların, göçmen öğrencilerin sosyal beceri ve okula uyum sorunlarının giderilmesine yönelik çalışmalara ışık tutması umulmaktadır. Ayrıca bu çalışmanın sonuçlarının göçmen öğrencilerin yaşadıkları toplumsal uyumlarına yönelik olarak alınacak eğitsel tedbirler açısından da önem taşımaktadır. Ancak bu konuda okul yöneticilerine ve öğretmenlere önemli sorumluluklar düşmektedir.

Bu çalışmanın planlanması ve yürütülmesinde katkılarını esirgemeyen, yüksek lisans eğitimimin her aşamasında bilgi ve deneyimleri ile bana yol gösteren danışmanım sayın Doç. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK’e, tez savunmasına katılarak katkı veren jüri üyelerine, çalışma yaptığım sürede desteklerini esirgemeyen ve çalışmaya katılmayı kabul eden değerli öğretmen meslektaşlarıma teşekkür ederim. Ayrıca çalışmamın her aşamasında varlıkları ile beni motive eden eşim Selverhan, kızım Zeynep Serra ve oğlum Ömer Akif’e ,eğitim hayatım boyunca desteklerini esirgemeyen aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Kırşehir-2019

Aydın YURTTUTAN

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiii
SİMGELER VE KISALTMALAR	xiv
1.GİRİŞ.....	1
1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ	1
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI	4
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	5
1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	5
1.5. VARSAYMLAR	6
1.6. TANIMLAR	6
2. KAVRAMSAL/KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ LİTERATÜR	7
2.1. GÖÇ.....	7
2.2. GÖÇ ÇEŞİTLERİ.....	10

2.2.1. İç Göç ve Dış Göç	10
2.2.2. Gönüllü ve Mecburi Göç	10
2.3. GÖÇÜN ETKİLERİ	11
2.3.1. Ekonomik Etkiler.....	11
2.3.2.Sosyolojik Etkiler	12
2.3.3.Göçün Siyasi ve Kültürel Etkileri.....	12
2.4.GÖÇÜN EĞİTİM ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ.....	13
2.5.KÜLTÜR VE EĞİTİM İLİŞKİSİ	14
2.6. GÖÇMENLER VE UYUM.....	15
2.7.SOSYAL BECERİ	15
2.7.1. Sosyal Beceri Öğeleri.....	16
2.7.2.Sosyal Becerinin Önemi	18
2.7.3.Sosyal Beceri Boyutları	19
2.8. SOSYAL BECERİ VE OKULA UYUM.....	21
2.9.KONU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	22
2.9.1. Konuyla İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar	22
2.9.2. Konuyla İlgili Yurtdışında Yapılan Çalışmalar.....	27
3. YÖNTEM.....	31
3.1. ARAŞTIRMA MODELİ	31
3.2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ	31
3.3. VERİ TOPLAMA ARACI.....	36

3.3.1. Walker-McConnell Sosyal Yeterlik ve Okul Uyum Ölçeği (WMC-SYOUÖ).	36
3.3.2. Walker-McConnell Sosyal Yeterlik ve Okul Uyum Ölçeği (WMC-SYOUÖ)Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması:	37
3.3.3. Kişisel Bilgi Formu	41
3.4. VERİLERİN ANALİZİ	41
4. BULGULAR	43
4.1.Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Sosyal yeterlik ve Okula Uyum Ölçeği (WMC-SYOUÖ)Alt Boyut Puanları ve Toplam Alt Boyut Puan Ortalamaları ile İlgili Dağılımları	43
4.2.Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Yaşlarına Göre Sosyal yeterlik ve Okula Uyum Ölçeği (WMC-SYOUÖ) Alt Boyut Puanları ve Toplam Alt Boyut Puan Ortalamaları ile İlgili Dağılımları	44
4.3.Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Ölçeği (WMC-SYOUÖ) Alt Boyut Puanları ve Toplam Alt Boyut Puan Ortalamaları İle İlgili Dağılımları	47
4.4.Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Ölçeği (WMC-SYOUÖ) Alt Boyut Puanları ve Toplam Alt Boyut Puan Ortalamaları İle İlgili Dağılımları	48
4.5.Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Türkiye’de Yaşadıkları Süreye Göre Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Ölçeği (WMC-SYOUÖ) Alt Boyut Puanları ve Toplam Alt Boyut Ortalamaları İle İlgili Dağılımları	51
4.6.Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Anne Öğrenim Düzeyine Göre Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Ölçeği (WMC-SYOUÖ) Alt Boyut Puanları ve Toplam Alt	

Boyut Puan Ortalamaları İle İlgili Dağılımları.....	54
4.7. Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Baba Öğrenim Düzeyine Göre Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Ölçeği (WMC-SYOUÖ) Alt Boyut Puanları ve Toplam Alt Boyut Puan Ortalamaları İle İlgili Dağılımları.....	57
4.8. Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Aile Sosyo –Ekonomik Düzeylerine Göre Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Ölçeği (WMC-SYOUÖ) Alt Boyut Puanları ve Toplam Alt Boyut Puan Ortalamaları İle İlgili Dağılımları	59
4.9. Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Akademik Başarılarına Göre Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Ölçeği (WMC-SYOUÖ) Alt Boyut Puanları ve Toplam Alt Boyut Puan Ortalamaları İle İlgili Dağılımları.....	62
4.10. Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Uyruklarına Göre Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Ölçeği (WMC-SYOUÖ) Alt Boyut Puanları ve Toplam Alt Boyut Puan Ortalamaları İle İlgili Dağılımları.....	65
4.11.Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Ölçeği (WMC-SYOUÖ) Alt Boyut Puanları ve Toplam Alt Boyut Puan Ortalamalarının Korelasyon Dağılımları	68
5.SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	69
5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA.....	69
5.2. ÖNERİLER	76
KAYNAKÇA	78
EKLER	84
EK 1:Kişisel Bilgi Formu	85
EK 2: Walker~McConnell Sosyal Yeterlik ve Okul Uyum Ölçeğiİlköğretim Versiyonu	

.....	86
EK 3: Resmi Yazışmalar ve İzin Belgesi	88
ÖZGEÇMİŞ	90

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 3.2.1. Göçmen Öğrencilerin Öğrenim Gördüğü Okullara Göre Dağılımları.....	32
Tablo 3.2.2. Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Yaş,Cinsiyet ve Sınıf Düzeyi Dağılımları.....	33
Tablo 3.2.3. Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Uyrak, Türkiye’de Yaşadığı Süre ve Türkiye’de Okula Gittiği Süreye Göre Dağılımları.....	33
Tablo 3.2.4 Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Türkiye’de Araştırmaya Katıldıkları Okula Devam Etme Süresine Göre Dağılımları.....	34
Tablo 3.2.5. Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Kardeş Sayılarına Göre Dağılımları.....	34
Tablo 3.2.6. Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Anne Ve Baba Yaşlarına Göre Dağılımı.....	34
Tablo 3.2.7. Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Anne Ve Baba Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı	35
Tablo 3.2.8. Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Sosyoekonomik Durumlarına Göre Dağılımı	35
Tablo 3.2.9. Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Akademik Başarı Durumlarına Göre Dağılımı	35
Tablo 3.3.1. Okula Yeterlilik Ve Sosyal Uyum Ölçeği Güvenirlilik Analizi Sonuçları.....	38
Tablo 3.3.2. Sosyal Yeterlilik Ve Okula Uyum Ölçeği Modeli.....	40
Tablo 3.4.1. Sosyal Yeterlilik Ve Okula Uyum Ölçeği Normallik Dağılımı Sonuçları.....	42
Tablo 4.1.1. Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Sosyal Yeterlilik Ve Okula Uyum Durumlarına İlişkin Betimsel İstatistikleri.....	43
Tablo 4.2.1. Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Yaşlarına Göre Sosyal Yeterlilik	

Ve Okula Uyum Durumlarına İlişkin Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları.....	45
Tablo 4.3.1 Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Sosyal Yeterlik Ve Okula Uyum Durumlarına İlişkin T Testi Sonuçları	47
Tablo 4.4.1. Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Sosyal Yeterlik Ve Okula Uyum Durumlarına İlişkin Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları	49
Tablo 4.5.1 Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Türkiye’de Yaşadıkları Süreye Göre Sosyal Yeterlik Ve Okula Uyum Durumlarına İlişkin Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları	52
Tablo 4.6.1. Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Anne Öğrenim Düzeylerine Göre Sosyal Yeterlik Ve Okula Uyum Durumlarına İlişkin Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları.....	55
Tablo 4.7.1. Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Baba Öğrenim Düzeylerine Göre Sosyal Yeterlik Ve Okula Uyum Durumlarına İlişkin Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları	58
Tablo 4.8.1. Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Aile Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Sosyal Yeterlik Ve Okula Uyum Durumlarına İlişkin Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları.....	60
Tablo 4.9.1. Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Akademik Başarılarına Göre Sosyal Yeterlik Ve Okula Uyum Durumlarına İlişkin Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları.....	63
Tablo 4.10.1. Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Uyruklarına Göre Sosyal Yeterlik Ve Okula Uyum Durumlarına İlişkin Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları.....	66
Tablo 4.11.1. Sosyal Yeterlik Ve Okula Uyum Alt Ölçekleri Arasındaki Korelasyon Testi Sonuçları	68

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1. Yıllara Göre İkamet İzni İle Ülkemizde Bulunan Yabancılar	8
Şekil 2.3. 2017 Yılında İkamet İzni Türkiye’de Bulunan Yabancılar (İlk 10 Ülke).....	9
Şekil 3.1. Sosyal Yeterlik Ve Okula Uyum Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi	40

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar

Açıklamalar

MEB

Millî Eğitim Bakanlığı

OECD

Organisation for Economic Cooperation and Development

PISA

Programme for International Student Assessment

UNHCR

United Nations High Commissioner for Refugees

WMC-SYOUÖ

Walker – McConnell Sosyal Yeterlik ve Okul Uyum Ölçeği

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

Araştırmanın bu kısmında, araştırma problemine, araştırma amaç ve önemine, varsayımlara, sınırlılıklara, bazı tanım ve kısaltmalara değinilmiştir.

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Türkiye, bulunduğu coğrafi konumu nedeniyle, geçmişte olduğu gibi bugünde uluslararası göçler için dünya üzerinde kavşak noktasında yer almaktadır. Türkiye'nin Dünya üzerindeki coğrafi konumundan dolayı, başka ülkelere gitmek isteyenler için bir geçiş ülkesi olduğu gibi, geçiş sonrası burada kalmak içinde tercih edilen bir ülke durumunda bulunmaktadır. Türkiye'nin bulunduğu konum, kültürel zenginlikleri, kara ve deniz ticaret güzergâhında olması, göçün pek çok çeşidi ve nedeni için tercih edilen bir yer olduğu gibi, göç sonrası geçiş veya varış ülkesine dönüşmesine de sebep olmaktadır. Türkiye dünyadaki konumundan dolayı her zaman göç olgusuna ve göçe maruz kalanlara tanıklık ettiği gibi bugün yaşanan ve gelecekte yaşanacak olaylarda göçe maruz kalan insanlara yine dünyadaki konumundan dolayı tanıklık edecektir (Südaş ve Mutluer, 2008).

Türkiye, 1980'lerden itibaren dış göçlerin etkisi altına girmiştir. Son yıllarda bölgede yaşanan istikrarsızlıklar nedeniyle bulunduğu bölgede göçmenlerin rağbet ettiği ülke haline gelmiştir. Komşu devletleri ve Ortadoğu'daki diğer devletlerin otoriter rejiminden kurtulmak isteyen insanlar Türkiye'yi güvenli bir ülke olarak görmektedirler (Mannaert, 2003). 1979 İran Devrimi, 1990'lı yıllarda yaşanmış Körfez savaşları ve Suriye'de 2011 yılında ortaya çıkan ve halen devam etmekte olan savaş nedeniyle milyonlarca insan Türkiye'ye göç etmiştir. Hiç şüphesiz Türkiye İran Devrimi ve Körfez savaşlarındaki yaşanan olay ve çıkan savaşlardan yüksek düzeyde etkilendiği gibi, 2011 yılında başlayan ve halen devam eden Suriye'deki savaştan da en çok etkilenen ülkedir. Suriye'deki Esed rejiminin barışçıl gösterileri bastırmak için göstericilere ateş açması sonucu başlayan iç savaş sonrasında ülke nüfusunun yaklaşık $\frac{3}{4}$ 'ü yer değiştirmek zorunda kalmış, 6 milyon civarında Suriye vatandaşı Türkiye, Lübnan ve Ürdün'e sığınmıştır. Türkiye'de Mayıs 2019 tarihi itibari ile 3.606.737 geçici koruma altında bulunan Suriyeli göçmenler bulunmaktadır. Geçici koruma altında bulunan 1 milyon 953 bin 126' kişi erkeklerden, 1 milyon 653 bin 611 kişi ise kadınlardan oluşuyor. 18 yaşın altında çocuk göçmen sayısı ise 1 milyon 650 bin kişidir. Bugün Türkiye' de geçici koruma altında bulunan kadın, erkek ve 18 yaşın altındaki kişi sayısı

azımsanmayacak kadar çoktur (www.goc.gov.tr).

İstatistiklere bakıldığında göç eden insanların içinde çocukların oranı bir hayli yüksektir. Çeşitli nedenlerle dünyanın neresine yapılırsa yapılsın çocuğun olmadığı bir toplu göç hareketi yoktur. Göç, göç alan ülkelerin eğitimlerini etkilediği gibi uzun vadede eğitim politikalarını da etkilemektedir. Göç ve göç ile ilgili yapılan birçok çalışmada göçmen çocuklarla ilgili birçok farklı problem ortaya konulmuştur. Bu alanda yapılmış çalışmalardaki problemlerin başında ise göçmen çocukların eğitim problemi gelmektedir. Göçmenlerin eğitim sorununa işaret eden çalışmalarda ise bazen dolaylı bazen doğrudan uyum sorununa gönderme yapılmıştır. Yapılan bir çalışmada göçmen çocukların Türkiye’de karşılaştıkları sorunların başında eğitim sorununun geldiğini belirtmiştir (Atasü Topçuoğlu, 2012). Bir başka çalışmada ise öğretmenler tarafından yabancı uyruklu öğrencilerin akademik başarıların düşük seviyede olduğu, yabancı uyruklu öğrencilerin öğretmenlerle iletişim kurmakta güçlük çektikleri ve yoğun dil problemi yaşadıkları, sınıf yönetimi ile ilgili problem yaşadıkları aktarılmıştır (Yurttutan ve Şimşek, 2017).

Göç eden bütün insanlar, göç öncesi yaşadıkları ve göç sonrası yaşayacakları bütün süreçlerden etkilenmektedir fakat göçe karar veremediği gibi ne yaşayacağını bilmeyen çocuklar, bu süreçten daha fazla etkilenmektedir (Giani, 2006). Çeşitli nedenlerle yer değiştirmek zorunda kalan yetişkinlerin yanında gelen çocukları uyum sorunları beklemektedir. Göç eden çocuklarda görülen davranış ve uyum sorunları bu çocukların yaşamış olduğu zorlukların dışı vurumu veya kendilerini ifade etme biçimi olduğu gibi aynı zamanda yaşamış oldukları uyum ve davranış problemi ile ilgili desteğe ihtiyaç duydukları söylenebilir. Göçmen öğrencilerin yaşamış olduğu bu problemler çocukların bulunduğu gelişim dönemleri de etkilemektedir (Şimşek ve Kula, 2018).

Okula uyum, çocuğun bulunmuş olduğu farklı bir çevrede, çevreden gelen taleplere karşı sergilediği sosyal tepki, davranışsal tepki ve akademik tepki becerileridir. Çocukların çeşitli alanlarda yaşamış olduğu problemleri davranışların nedeni sosyal ve bilişsel becerilerde yaşadığı zorluklardır. Çocukların yaşadığı bu zorluklar okula uyumu da zorlaştırmaktadır. Türkiye’de göçmenler konusunda yapılan araştırmalar, göçmen öğrencilerin okula uyum sağlamakta güçlük yaşadıklarına işaret etmektedir. Sosyal bilimciler ve zihinsel sağlık uzmanları tarafından her türlü göçün/hareketin/geçişin stresli olduğu ifade edilmektedir (Schlossberg, 1984). Göçe maruz kalan ailelerin çocuklarının eğitim sürecinde karşılaştıkları okula uyum problemleri ile ilgili çalışmada, büyükşehirlerde taşınan ailelerin okula giden çocukların yeni okullarında, okula yabancılaşma ve okul uyum sağlamakta zorluk çekmekte,

göç ettikleri veya yerleştikleri büyükşehirlerde iletişim sorunları, iş bulma arkadaş edinme ve çevreye uyum sağlayamama gibi önemli sorunlar ortaya çıkmıştır (Han, 2010).

Son zamanlarda çocukların kendi aralarındaki iletişimleri, öğretmenleri ile olan iletişimleri, sosyal ve davranışsal durumları da ölçülmektedir. Çocukların sosyal ve davranış becerilerinin ölçülmesinin nedeni ise, çocukların akademik başarı, okula uyum ve diğer akademik ve bilişsel performansa bağlı bütün durumların sosyal ve davranışsal becerilerle birbirini tamamladığına dair yapılan araştırma sonuçlarıdır (Shields, Dickstein, Seifer, Giusti, Dodge Magee, ve Spritz, 2001). Göçe maruz kalan çocuklar gerek göç esnasında yaşanan travmalar gerekse göç sonrasında karşılaşılan güçlükler nedeniyle sosyal ve davranışsal problemler yaşamaktadırlar. Karşılaşılan güçlükler göçmen çocukların okula uyumunda ve sosyal becerilerinde sorunlar oluşturabilmektedir. Göçmen çocukların yaşamış olduğu göç ile ilgili travmalar akademik başarı, okula uyumu etkilediği gibi sosyal ve davranışsal tepkilerini de etkilemektedir.

Sosyal gelişim ve buna bağlı olarak ortaya çıkan sosyal beceriler, tüm bireylerin ve çocukların bir topluluğun aktif birer üyesi haline gelmelerinde oldukça önemlidir. Sosyal beceri çocukların içinde bulunduğu çevrenin ve topluluğun değer, inanç ve davranışlarını süreç içerisinde kazanmasıdır. Sosyal becerilerin doğumdan itibaren kazanılmaya başlayıp bireyin hayatı boyunca devam eden bir süreç olduğu gibi bu çok erken yaşlarda daha net olarak ortaya çıkmaktadır (Gander ve Gardiner, 1993). Bireyin topluma uyumunu kolaylaştıracak sosyal becerilerin kazandırılması eğitimin amaçlarından biridir. Bireyin topluma uyumunu kolaylaştıracak sosyal beceriler eğitimin hedefleri ile kazandırılacağı gibi, toplumun bireyden beklediği, bireyin toplumdan beklediği davranışların kazanılmasında okul yaşamı oldukça önemlidir.

Kendini sosyal olarak geliştirmiş, sosyallik düzeyini yüksek olan bireyler içinde yaşamış oldukları toplumun kurallarına uydukları gibi karşılıklı olarak toplum-birey birey-toplum arasındaki istek ve beklentileri arasında da denge kurabilirler (Çağdaş ve Seçer, 2002). Bireylerin kendilerini ve başkalarını anlayabilmeleri için, sosyal ve duygusal olarak ihtiyaçlarını karşılamak için sosyal becerilere sahip olmaları gerekmektedir. Sahip olunması gereken sosyal becerileri bireylerin davranışlarını oluşturmaktadır. Bu becerilere sahip olan ve olmayan bireyler arasında farklar vardır. Bu becerilere sahip olan bireyler kendi ihtiyaçlarını karşılamada güçlük yaşamazken, bu becerilere sahip olmayan bireylerde utangaçlık, pasif davranışlar, çekingen ve yalnız kalma isteği ve kendilerini duygusal olarak ifade etmede

güçlükler yaşamaktadırlar (Yüksel, 1997).

Sosyal beceriler tüm bireyler için çok önemli olduğu gibi göçmen öğrenciler açısından da ayrı bir öneme sahiptir. Gerek göçmen çocukların gerekse ailelerinin topluma uyumunda sosyal beceriler kolaylaştırıcı bir unsurdur. Sosyal becerisi yüksek olan bireylerin topluma uyumu daha kolay olacaktır. Sosyal becerilerin gelişmediği göç etmiş bireyler ise göç ettikleri ülkeye uyum sağlamada daha fazla güçlük yaşayacaklardır. Çok sayıda göçmeni barındırın Türkiye’de göçmen öğrencilerin sosyal beceri ve okula uyum düzeylerinin ne durumda olduğu bu araştırmanın konusudur.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı, dezavantajlı grup olan göçmen öğrencilerin sosyal becerileri ve okula uyumlarının hangi düzeyde olduğu; yaş, cinsiyet, sınıf düzeyleri, Türkiye’de yaşadığı süre, anne öğrenim düzeyi, sosyo-ekonomik durum, baba öğrenim düzeyi, akademik başarı ve göçmen öğrencilerin uyrukları gibi değişkenlerin onların sosyal becerileri ve okula uyumları üzerindeki anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığının incelenmesidir.

Okullar sosyal beceri kazanmada en etkili ortamlardan biridir. Ancak okulların çocuklara sosyal beceri kazandırmada ne ölçüde başarılı oldukları her zaman sorgulanmıştır. Göçmen öğrenciler açısından bakıldığında ise okulların sosyal beceri kazandırma konusundaki işlevi ve katkısı daha fazla merak edilmektedir. Bu nedenle bu araştırmanın birinci amacı okulların göçmen öğrencilere sosyal beceri kazandırma konusundaki başarısının incelenmesidir. Zira sosyal beceriler bireylerin sağlıklı ilişkiler kurmasında ve yaşamında başarılar elde etmesinde önemli bir etkiye sahiptir.

Araştırmanın ikinci önemli amacı ise göçmen öğrencilerin okul uyumlarının ne ölçüde gerçekleştiğine yöneliktir. Bu kapsamda gerek akademik gerek sosyal ve gerekse davranışsal açıdan göçmen öğrencilerin uyumlarının incelenmesi hedeflenmiştir. Araştırma ile ortaokula devam eden göçmen öğrencilerin sosyal becerilerindeki eksikliklerin belirlenmesi ve okula uyum konusundaki sorunların ortaya konması mümkün olabilecektir. Bu iki ana amacın yanında şu alt problemler belirlenmiştir:

1. Göçmen öğrencilerin sosyal beceri ve okul uyumları ne düzeydedir?
2. Göçmen öğrencilerin yaşları ile sosyal beceri ve okul uyum düzeylerinin toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Göçmen öğrencilerin cinsiyetleri ile ve okul uyum ölçeği toplam puan ortalamaları

arasında anlamlı bir fark var mıdır?

4. Göçmen öğrencilerin sınıf düzeyleri ile sosyal beceri ve okul uyum ölçeği toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
5. Göçmen öğrencilerin Türkiye’de yaşadığı süre ile sosyal beceri ölçeği ve okul uyum ölçeği toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
6. Göçmen öğrencilerin anne eğitim düzeyi ile sosyal beceri ve okul uyum ölçeği toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
7. Göçmen öğrencilerin baba eğitim düzeyi ile sosyal beceri ve okul uyum ölçeği toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
8. Göçmen öğrencilerin sosyo-ekonomik durumları ile sosyal beceri ve okul uyum ölçeği toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
9. Göçmen öğrencilerin akademik başarıları ile sosyal beceri ve okul uyum ölçeği toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
10. Göçmen öğrencilerin uyrukları ile sosyal beceri ve okul uyum ölçeği toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
11. Göçmen öğrencilerin sosyal beceri ve okul uyum ölçeği alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Son yıllarda çocukların akademik başarılarının ölçülmesinin yanında sosyal ve davranışsal becerilerin de ölçülmesi tüm öğrenciler için önemli hale gelmiştir. Bunun yanında Türkiye’de sayısı azımsanmayacak kadar göçmen öğrenci bulunmaktadır. Göçmen öğrencilerin sosyal beceri ve okula uyum düzeylerinin ne düzeyde olduklarının tespiti göçmen öğrencilere yönelik alınacak eğitim tedbirleri ve planları açısından önemli görülmektedir.

Araştırmada göçmen öğrencilerin öğretmen ve sınıf arkadaşları ile olan iletişim ve uyum davranışları da değerlendirilerek literatüre oldukça katkı sağlayacağı düşünüldüğünden önemli olduğu görülmektedir. Araştırmada elde edilecek bulgular, göçmen öğrencilerin yaşadıkları topluma uyum sağlamaları için alınacak eğitsel tedbirler açısından önem taşımaktadır.

1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırma verileri 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Ankara İli Mamak İlçesi resmi ortaokullara devam eden 257 göçmen öğrenci ve sınıf öğretmenlerinden elde edilen veriler ile

sınırlıdır.

1.5. VARSAYIMLAR

Bu araştırmada aşağıdaki varsayımlardan hareket edilmektedir:

1. Öğretmenler ve öğrenciler, kendilerine verilen ölçekleri içten doldurmuş ve gerçek durumlarını yansıtmışlardır.
2. Araştırmada elde edilen sonuçlara katılımcılardan, araştırmanın yapıldığı ortamdan ve araştırmacı tarafından kaynaklanan nedenler düşük oranda etki etmiştir.

1.6. TANIMLAR

Bu araştırmada sıkça kullanılan bazı teknik tanımlar ve açıklamaları aşağıda verilmiştir.

Sosyal Beceri: Sosyal beceri, bireylerle iyi ilişkiler kurabilme, diğerlerine saygı duyma ve grup kurallarına uyma gibi, bireyin diğerlerine yönelik davranışlarını içermektedir (Çetin, Bilbay ve Kaymak, 2003).

Sosyal Yeterlik: Sosyal yeterlik, sosyal etkileşimle eş zamanlı olarak pozitif ilişkiyi koruyarak kişisel hedefleri başarma yeteneğidir (Rubin ve Rose-Krasnor, 1992).

Göçmen: Uluslararası düzeyde genel olarak kabul edilen herhangi bir göçmen tanımı yapılmamıştır. Göçmen teriminin, “kişisel rahatlık” amacıyla ve dışarıdan herhangi bir zorlama unsuru olmaksızın ilgili bireyin kendi isteğiyle göç etmeye karar verdiği durumları kapsadığı var sayılmaktadır. Bu sebeple göçmen terimi, hem maddi ve sosyal durumlarını iyileştirmek hem de kendileri veya ailelerinin gelecekte beklenenlerini arttırmak için başka bir ülkeye veya bölgeye göç eden kişi ve aile üyelerini kapsamaktadır (www.goc.gov.tr).

BÖLÜM II

2. KAVRAMSAL/KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ LİTERATÜR

Bu bölümde, çalışmamızın temel kavramlarına ilişkin olarak literatüre dayalı açıklamalar yapılarak araştırmanın kuramsal çerçevesi belirlenmiştir.

2.1. GÖÇ

Göç, genel bir ifadeyle, bir kişinin ya da grubun ulusal sınırlar içerisinde ya da uluslararası sınırları aşarak yer değiştirmesi olarak tanımlanabilir. TDK' ya göre göç, “evden eve taşınma”, “nakil” ve “göç sırasında taşınan ev eşyalarının tümü” anlamına gelmekte ve ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim biriminden başka bir yerleşim birimine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret anlamlarına gelmektedir (www.tdk.gov.tr). Göç, aynı zamanda kişilerin yaşamakta olduğu topraklardan, alıştıkları sosyal çevreden, sahip oldukları ekonomik imkân ve olanaklardan kısacası toplumsal yaşamın birçok unsurundan uzaklaşarak veya uzaklaştırılarak yeni yaşam alanlarına kapı açmasıdır (Toros, 2008). Daha geniş ve kapsamlı bir göç tanımında ise bir yerden başka bir yere yapılan, sosyo- kültürel, politik ve bireysel dinamiklerden etkilenen, kısa-orta ve uzun vadeli olabilen bu eylemin, geriye dönüş planlı veya sürekli yerleşim hedefi güden bir yer değiştirme hareketi olduğundan söz edilmektedir (Yalçın, 2004). İç/dış, bireysel/kitlesel, gönüllü/zorunlu, geçici/sürekli gibi farklı biçimlerde gerçekleşen nüfus hareketlerinin tamamı göç hareketleri içerisinde tanımlanmaktadır (Adıgüzel, 2016).

Türkiye, 1980'lerin başından itibaren çok fazla rağbet gören bir sığınmacı ülkesi olmaya başlamıştır. Ortadoğu ve komşu ülkelerin baskıcı rejimlerinden kaçan göçmenler, ilk sığınmacı grubunu oluşturmuşlardır. 1979 İran Devrimi'nin ardından ülkelerinden göçenlerin, ilk kitlesel sığınmacı grubunu oluşturdukları belirtilmiştir. 1979 İran Devrimi'nin sonrasında, muhalif kalanlar veya mağdur bırakılanlar için İran'dan ayrılma söz konusu olduğunda bu insanların ilk durakları Türkiye olmuştur. Tahmine sayılara göre, 1980-1991 yılları arasında Türkiye'yi kısa süreli beklemek için kullanıp transit şekilde genellikle Kuzey Avrupa ülkeleri ve Avrupa'ya 1,5 milyon İranlı'nın göç ettiği varsayılmaktadır. Bu durum Türkiye'ye yönelik gerçekleşen en büyük sığınmacı grubunu oluşturmuştur. İkinci büyük grup ise 1988-1991 yıllarında yaklaşık 600 bin Iraklı'nın Türkiye'ye sığınması ve onlara, burada korunma

sağlanması ile oluşmuştur. İran-Irak Savaşı'nın yanında Halepçe'deki olay ve Körfez Savaşı ile meydana gelen durumlar sonunda ülkelerinden kaçan bu insanların büyük çoğunluğunun Batı'ya göç ettiği görülmüştür. 1980'lerde Türkiye'yi transit güzergâh olarak kullanan sığınmacıların ülkeleri çeşitlenmeye başlamıştır (Mannaert, 2003).

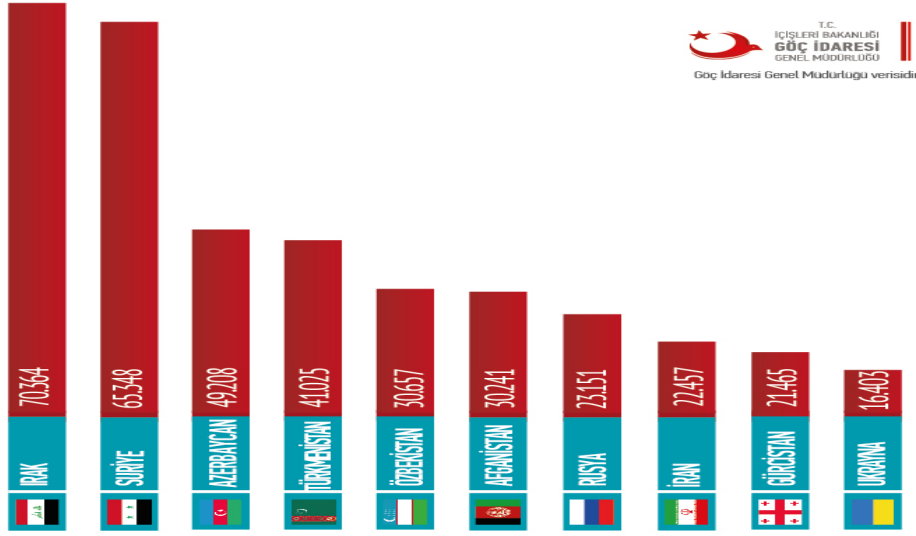
Türkiye'ye göç eden göçmenler yasal olarak veya olmayarak ikamet edecek bir yer bulmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü yasal yollardan gelen göçmenlerin istatistiksel bilgilerini belgelemektedir. Şekil 2.1. de görüldüğü gibi ülkemizde bulunan göçmen sayısı son yıllarda hızlı bir artış göstermektedir.

Şekil 2.1. Yıllara göre ikamet izni ile ülkemizde bulunan yabancılar

Kaynak: (www.goc.gov.tr/icerik6/ikamet-izinleri_363_378_4709_icerik).

2017 YILINDA İKAMET İZİNİ İLE TÜRKİYE'DE BULUNAN YABANCILAR (İLK 10 ÜLKE)

Şekil 2.2. 2017 yılında ikamet izni Türkiye’de bulunan yabancılar (İlk 10 ülke)

Kaynak: (www.goc.gov.tr/icerik6/ikamet-izinleri_363_378_4709_icerik).

Göç idaresi genel müdürlüğünden alınan istatistiksel verilere göre 2017 yılında Türkiye’de bulunan göçmenlerde ilk sırada Irak (70564 kişi) ikinci sırada Suriye (65343 kişi) üçüncü sırada ise Azerbaycan (49208 kişi) gelmektedir.

İnsanların göç etmesine geçmişten beri çeşitli sebepler neden olmuştur. Göç bir coğrafi hareketlilik veya bir yerden bir yere yer değiştirme olmasıyla birlikte siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel ve beşeri olarak bir olgu olarak ifade edilmektedir (Bartram, Poros ve Monforte, 2017). Göç olgusu planlı veya plansız olarak birçok şeyi etkilemektedir.

Plansız göçlerde ekonomik etkiler olduğu gibi bir diğer etki de sosyolojik etkilerdir. Plansız göçe maruz kalan insanlar göç sürecinde kullandığı geçiş güzergahları ve yerleşme veya sığınma amaçlı geldikleri ülkelerde de sosyolojik sorunlara neden olmaktadır (Erdoğan, 2012). Beter’e göre ise göç, insanların ihtiyaçlarını karşılayamadıkları veya şartların yaşam seviyesinin altında olduğundan dolayı ortaya çıkmaktadır. Böylece kişiler gereksinimlerini giderecek veya var olan durumlarından kurtulabilecek başka bir yer arayışına girerler. Bu arayışın neticesinde ise kendini göç olgusu olarak göstermektedir (Beter, 2006). Buradaki göç tanımında, göçün daha çok zorunluluktan olduğu düşünülmektedir. Yukarıda görüldüğü gibi göçün birçok tanımı bulunmaktadır. Bu kadar çok tanımın olması muhtemel olarak birçok göç çeşidi olmasına bağlıdır.

2.2. GÖÇ ÇEŞİTLERİ

Literatürde farklı ve çok sayıda göç çeşitleri bulunmakla beraber göçün oluşmasına sebep olan yerleşim yeri ve etkenlere bakıldığında göçler, iç göç ve dış göç olarak ve gönüllü ve mecburi göç olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

2.2.1. İç Göç ve Dış Göç

İç göç, bir ülkenin kendi hudutları içerisinde mekânsal açıdan geçici veya kalıcı, gönüllü veya zorunlu olarak yapılan yer değişikliği; aynı ülke hudutları içerisinde bir yerden başka bir yere gerçekleştirilen göç hareketi olarak tanımlanabilmektedir (Sağlam, 2006).

Dış göç, ülkeler arası göç olarak ifade edilip; gittiği ülkede kalmak, çalışmak veya oraya yerleşme düşüncesiyle bir ülkeden diğer ülkeye yapılan göç hareketleri tanımlamıştır. İç göçte ülke genel nüfus sayısı azalmamakta yalnızca bölgesel nüfus farklılıkları meydana gelmektedir. Dış göçte ise, göç veren ülkenin nüfusunda göç oranında bir azalma meydana gelmektedir (Özyakışır, 2013).

2.2.2. Gönüllü ve Mecburi Göç

Gönüllü göç, bireylerin yaşam şartlarını iyileştirme, iş bulma, ekonomik imkanlar, güvenlik, güven ve çeşitli sosyal haklar kazanmak isteğiyle serbest bir şekilde yer değiştirmeleridir (Gündüz ve Yetim, 1997; Şirin-Öner, 2012).

Mecburi göç, devletlerin çeşitli sosyal, ekonomik ve güvenlik gibi konularda aldıkları kararların uygulanması nedeniyle veya bir yerdeki insanlar ya da gruplar arasındaki çatışmaların ortaya çıkardıkları sorunlar nedeniyle oluşan göç hareketleridir. Mecburi göçler, zorunlu göç ve zorlama göç olarak ikiye ayrılır:

Zorunlu göç, içinde yaşamların idame edildiği ortamın ve koşulların insanları mecbur bırakılması ile gerçekleşen göçlerdir. Ayrıca, insanların yaşamak amacıyla savaş, doğal afetler, etnik baskılar ve diğer siyasi, ekonomi ve toplumsal nedenlerle topluca yaşadıkları yerleri terk etmesi anlamına gelmekte olup; mülteci, sığınmacı gibi yerinden edilmiş insanları kapsamaktadır.

Zorlama göç ise otoriter bir gücün bireyleri kendi istekleri dışında yer değiştirmeye mecbur bırakmasıyla gerçekleşen göçlerdir (Gündüz ve Yetim, 1997; Şirin-Öner, 2012).

Göçün yukarıdaki sınıflamalarının haricinde Petersen (2004) göçü, bireysel ve sınıfsal farklılıkları göz önüne alan dört kategoride ele almaktadır:

1. *İlkel göçler*: İnsanların yaşanan doğal afetler karşısındaki çaresizliği sonucunda yaşanan göçlerdir. İklim ve doğal çevrenin yarattığı kuraklık ve sel gibi olaylar sonucu oluşan toplu göçler bu göç türünün örnekleridir.
2. *Zorunlu göçler*: İlkel göçlerde itici etmen doğa iken, zorunlu göçlerde ise daha çok sosyal yapıdır. İnsanların göç kararı üzerinde herhangi bir yaptırımın olmaması ve zorla göç etmekten başka şanslarının olmaması durumudur. Nazilerin Yahudileri göçe zorlamak için uyguladığı baskılar ve Yahudileri toplama kamplarına götürmek için uyguladıkları politikalar, zorunlu göçe örnek olarak gösterilebilir.
3. *Serbest göçler*: İnsanlar, topluluklar ve toplumlar üzerine uygulanan herhangi bir zorunlu gücün olmadığı durumda göçmenin kendi göç kararını vererek eylemini gerçekleştirmesidir.
4. *Kitlesel göçler*: Serbest göçlerin sonucu olarak oluşmaktadır. Serbest göçmenlerin, göç ettikleri bölgenin değişik hayat tarzlarını benimsemesi sonucunda, diğer göç göçmenlere anlatmasıyla oluşan toplu göçlerdir (Yalçın, 2004).

Bu araştırmaya göre; ülkemize birçok nedenlerle göç eden göçmen öğrenciler ele aldığından, çalışmaya katılan öğrenciler birçok nedenle ülkelerinden göç etmek zorunda kalmışlardır. Araştırmaya katılan öğrencilerin uyruklarına baktığımızda, göç etme nedenleri genellikle kendi istekleri dışında olduğu için, araştırmaya katılan göçmen öğrencilerin çoğunluğu zorunlu göçe maruz kalmıştır.

2.3. GÖÇÜN ETKİLERİ

Göç ülkeleri ekonomik ve sosyolojik boyutta etkilemektedir.

2.3.1. Ekonomik Etkiler

Göçmenlerin gelmiş olduğu ülkelerde yeterli düzeyde eğitim almamaları gittikleri ülkede ekonomik sorunlar yaşamalarına sebep olmaktadır. Göçle birlikte artan nüfus artışı üretim mallarında ve toptancılık sektörüne de hareketlilik getirmiştir. Göçmenlere verilen hizmetlerin devlet tarafından karşılanması, devletin ise bu ihtiyaçları yerel ürün satıcılarından karşılaması ekonomiyi canlandırmış fakat bu kısa sürmüştür. Göçmenlerin konut ihtiyacı da ev kiralarında ve ev fiyatlarında aşırı artışa neden olmuş buda ülke içerisinde bulunan dar gelirli vatandaşların konut bulmada güçlük çekmesine neden olmuştur. Yine göçmenlerin dil bilmemesi, düşük ücretlerde çalışması da farklı sorunlara neden olmuştur (Güzel, 2013; Kaypak ve Bimay, 2016). Göçmen ailelerin çoğunlukla kalabalık ailelere sahip olduğu

görülmüştür. Çocukların çoğunluğu yaşına uygun olmayan işlerde çok az ücret karşılığı çalışmaktadır ve bir kısmı yakın yerlerde dilencilik yapmaktadır (Yılmaz, 2013).

2.3.2.Sosyolojik Etkiler

Sosyolojik kuramların çocuğunun ortak noktası olan tema; toplumların gelişmesi ve ilerlemesine engel olan nedenlerin açıklanarak öncelikle değişmesidir. Toplumlar değişimi sağlayamamaları halinde gelişmeleri ve ilerlemeleri mümkün olmadığı savunulmaktadır. Bu açıdan bakıldığında göçün sebep ve sonuçları ile birlikte değerlendirerek göçe sosyo kültürel değişim aracı olarak görmek gerekir. Göç sürecinin tüm aşamalarına bireylerin davranışları neden olmaktadır. Eğer göç sürecinde bireylerin davranış süreçleri olumsuz ise yapılan göç amaca hizmet etmeyecektir. Göç edinilen yere uyum sağlanmadığı sürece göç başarısız olacaktır. Çünkü kabul edilmeyen veya geldiği yere uyum sağlayamayan göçmen yeniden göç etmek zorunda kalacaktır. Bundan dolayı göçmenin göç etmeden süreçteki davranış sürecine odaklanması önemlidir (Çakır, 2011).

2.3.3.Göçün Siyasi ve Kültürel Etkileri

Zorunlu göçe neden olan siyaset ve politika olduğu gibi, göç süreci ve sonucu itibarıyla da göçten etkilenecek ülkenin siyasetini ve politikasını da ilgilendiren bir kavramdır. Göç edilen ülkenin ekonomik olarak gelişmişlik düzeyi, bu ülkeye daha önce göç etmiş göçmenlerin durumu, yaşam standartları, yönetimin göçmenlere yönelik politikaları göçmenlerin siyasi ve kültürel durumları açısından önem taşımaktadır. Kültürel yakınlıklar uyum süresinde ve toplumsal kabulde önem arz etmektedir (Chamber, 2005). Bu da göçmenler için yeni uyum problemlerini, göç etmiş oldukları ülkede ne kadar çok benzer yönleri varsa, uyum problemlerini de atlatması o kadar hızlı olabileceği gibi, göçmenlerin kendi kimliklerini ve kültürlerinde koruma fırsatı bulacaklardır. Göçmenlerin göç ettikleri ülkede kültürel kimliklerini korumak önemlidir.

Göçmenler geleneklerini, göreneklerini, yaşam biçimlerini, dini inançlarını ve kültürlerini de göç ettikleri ülkeye taşımaktadırlar. Göç edilen ülke ile bu sayılan nedenlerin farklı olması toplum tarafından zaman içerisinde sorun haline getirilebilmektedir. Farklı kültürler arasında yaşanan karşılaşmaların, dışlanmanın ve sorunların nedeni farklılıkları değil kültüre nedenlerdir (Deniz, Ekinci ve Hülür, 2016).

2.4.GÖÇÜN EĞİTİM ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Göç eden kişilerin almış olduğu eğitimin önemli olmasının sebebi göçmenlerin göç ettikleri, ülkeye uyumlarını eğitimin kolaylaştırmasıdır (Bosch-Supan, 1987).Göçmen öğrenciler eğitim ortamına girdiklerinde veya eğitim almaya başladıklarında ön yargılar ve ırksal farklılıklara ve göçmenlere olumsuz bakış açısı eğitim yoluyla azalmaktadır (Baker, 2011). Göçmenler birbirinden farklı ülkelerden geldikleri için gelmiş oldukları ülkede de farklı eğitim olanakları almayı beklemektedirler (Alexander, Entwisle ve Bedinger, 1994).

Eğitimin bir diğer etkeni ise göçmen öğrencilerin göç ettikleri ülkede sosyal iletişim kurmaya katkısıdır. Göçmen kişinin göç ettiği ülkede iletişim yoluyla karşılaşacağı güçlüklerle iletişim yoluyla çözüm bulması ve karşılaştığı zorlukları azaltması düşünülmektedir. Göçmenlerin, göç ettiği ülkelerde iletişim kurması için eğitim sürecinde tanışacağı kişilere ulaşması önem taşımaktadır(De J., ve Gordon, 2000).

Göç, ilköğretime devam eden öğrencilerin eğitim ve öğretim hayatında bazı sorunlar oluşturmakta ve göç eden öğrencilerin ailelerini de etkilemektedir. Göçün eğitime olumsuz etkilerinin bir diğeri de okullarda göçmen öğrencilerin sayısı artmakla birlikte her sınıfta sınıf mevcudu artmakta, kalabalık sınıflarda eğitim öğretimin kalitesi ve verimliliği azalmaktadır. Artan öğrenci sayısı öğrencilerin okulun donanım ve diğer alanları kullanmalarını da kısıtlamakta, kullanılan alanlardan da yeterince verim alınmamaktadır. Göçle birlikte okullardaki oyun için ayrılan yerler azalmakta, okulun temizlik ve diğer işleri için çalışan yardımcı personel yetmemekte, sınıf içerisinde sınıf yönetimi ile ilgili sorunlar okul genelinde ise disiplin problemleri artmaktadır. Buda okulda birden fazla alanda sorunlar oluştuğunu göstermektedir (Topsakal, Merey, ve Keçe, 2013).

Göç ve eğitimin birbiri ile sıkı bir ilişkisi olan birbirine bağlı ve alt boyutları olan olgudur. Eğitimle göçmen öğrenciler ve bireylere kazandırılacak yeni beceriler, bireyin göç ettiği ülkesindeki hayatında önem taşımaktadır. Göçmenin göç ettiği yeni ülkedeki yaşam standartları onu alacağı eğitimi de belirlemektedir. Eğitim göçmenin göç ettiği ülkeye kısa zamanda uyumunu sağlaması açısından ayrıca önemlidir. Göçmenlerin nitelikli olması ev sahibi ülkenin sosyal ve ekonomik olarak daha az zarar görmesini sağlamaktadır. Göçmenler eğer geldikleri ülkede nitelikli bir eğitim almışlarsa bunu göç ettikleri ülkeye olumlu katkı sağlayacaktır. Şayet göçmenler nitelikli bir eğitim sürecinden geçmemişler ise zaman kaybetmeden eğitim sürecine dâhil edilmelidirler. Nitelikli eğitim almaya başlayan göçmenler geri dönüt olarak göç ettikleri ülkeye kaliteli iş gücü olarak dönecektir (Vernez ve

Abrahamse, 1996). Bundan dolayı göçmenler için yapılan eğitim tutarları maddi külfet olarak düşünülmemeli, ev sahibi ülke için geleceğe bir yatırım olarak düşünülebilir. PISA sonuçlarına göre (OECD, 2004, 2006), göçmenlerin bulunduğu konum, göçmenlerin aile özellikleri ve ekonomik durumları, göçmen öğrencilerin eğitimi hayatına dolaysız yansıdığını göstermektedir. Göçmenlerle ilgili yaşanan sorunların çözümü için göç alan ülkelerin siyasi ve politika alanlarında göçmenlere nasıl eğitim verileceği, göçmenlere eğitim verecek öğretmen niteliği, okul ve sınıflarda yaşanacak sorunlar parlamentolarca tartışılmaktadır. (OECD, 2004; OECD, 2006; Gold, 2005).

2.5.KÜLTÜR VE EĞİTİM İLİŞKİSİ

Toplumların kendilerine göre ortak bir kültürü olmasına rağmen toplum içerisinde yaşayan insanların yaşadıkları bölge, bulundukları yerin sosyal-ekonomik durumlarına göre farklı kültürler oluşmaktadır. İnsanların yaşadıkları yerin kültürel özelliklerini bilmelerini ve yaşamış oldukları toplumun aktif bir üyesi olmalarını kolaylaştıran o toplumun eğitim sistemidir (Cırık, 2008).

Eğitim; bireyin bulunmuş olduğu toplumun ahlaki değerlerine, inanış ve yaşam biçimlerine adaptasyonunu sağlamaya yardım etmektedir. Bireyin uyumunda, kazanılması istenen değerler ve gerçek değerler söz konusudur. Eğitim; bireyin yaşamış olduğu toplumun normlarına uyumu kolaylaştırırken diğer yandan da bireyin istek ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak toplumsal birliği oluşturmaktadır. Eğitim, bireyin istek ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundururken bu istek ve ihtiyaçlar bireyin gelişimsel özelliklerine uygun olacağı gibi toplumun değerlerine de uygun olmalıdır. Bunun aksi bir durumu toplumda değer çatışmalarına ve iletişim güçlüklerine neden olabilir (Varış, 1988). Toplumlar, kendi varlığını sürdürmenin yollarını aramaktadırlar. Yeni yetişen bireylerin içinde bulunduğu aile ve topluma uyumları insanlar için, bilgi ve becerilerini başkasına aktarma ihtiyacı duymaktadır. Bilgi aktarma sürecinde ise kültürün önemli bir yere sahip olduğu gözlenmektedir. Toplumların sahip olduğu kültürü koruma, aktarma ve geliştirmedeki esas kurumun, eğitim kurumu olduğu ifade edilmektedir.

Son zamanlarda ekonomik, sosyal vb. nedenlerle yaşanan göç olayları çok kültürlü eğitimin önemini arttırmaktadır. Bu da farklı kültürlerin tanınmasını, kültürler arası iletişimin önem kazanmasını ve evrensel ilkelerin oluşturulmasını beraberinde getirmektedir. Modern toplumlarda farklı kültürlerin bir arada yaşaması ve insanların birbirlerine karşı olumlu tutum edinmelerini sağlar. Artık ülkeler eğitim sistemlerini çok kültürlü eğitimi de

içine alacak şekilde planlamalıdır (Cırık, 2008).

2.6. GÖÇMENLER VE UYUM

Uyum kavramına birçok tanım yapılmıştır. Uyum, bireylerin çevreleri ve kendileri ile iyi iletişim kurması gerektiği gibi bu ilişkinin sürdürülmesidir (Tatlılıoğlu, 2012). Uyum ile ilgili yapılan diğer bir tanıma göre ise, bir bütünün tüm parçaları arasındaki bulunan düzene uyum denir. Diğer taraftan uyum, bireyin içinde yaşamın olduğu toplumun bir parçası olduğunu ve bireyinde yaşamış olduğu toplumun değerlerine uygun davranmasını, değişime uygun hareket etmesi olarak ifade edilebilir (Kızılcılık ve Erjem, 1994). Bireyin çevresi yaşam sürecinde devam ettiği ve sürekli değiştiği gibi değişen bu çevresi ile sağlıklı ilişkiler kurması ve bunu sürdürmesi uyum süreci ile ilgilidir. Uyum süreci uluslararası göçmenler için de önem taşımaktadır. Ülkesinden çeşitli nedenlerle başka bir ülkeye göç eden insanların göç ile birlikte gelen yeni duruma uyum sağlamaları ve hayatlarını sürdürebilmeleri için yaşadıkları bu sürece iyi adapte olmaları gerekir. Bir toplumun kültüründen göç edip başka bir toplumunun kültürünün içerisinde kendini bulan göçmenler yeni kültürle karşılaştıkları ülkede birtakım zorluklarla karşılaşmaktadırlar. İnsanların başka bir kültürün içerisinde karşılaştıkları travma durumlarında verdiği ilk tepkiler bu insanların 'kültür şoku' yaşadığının göstergesi olarak söylenebilir (Güvenç, 1996). Kültürel uyumda bireylerin yaşadığı bu ilk tepkileri kolay atlatmaları için kendilerine olan güvenleri almış oldukları sosyal destekler, yaşama sevinci, psiko-sosyal değişkenler yaşamış oldukları şoku atlatmada önemlidir. İnsanların dış dünyaya bakış açısı ne kadar pozitif ise yeni bir kültüre uyum sağlaması o derece kolaylaşacaktır (Gün ve Bayraktar, 2008).

Göçmenler, göç etmiş oldukları yani yerleşmiş oldukları ülkede var olduklarını göstermek için gayret etmektedirler. Yerleştikleri ülkenin insanları tarafından benimsenebildikleri gibi kabul edilmeme de olabilmektedir. Toplum tarafından kabul edilmeyen göçmenlerle ilgili toplum içerisinde çatışma ve yabancılaşma veya diğer toplumsal sorunlar ortaya çıkmaktadır (Poyraz-Tacoğlu, Arıkan ve Sağır, 2012).

2.7.SOSYAL BECERİ

William James'in Psikolojinin Prensipleri isimli kitaplı eseri sosyal beceri ile ilgili bilimsel çalışmalara öncülük eden eserdir. William James bu kitabında kişilerin sahip oldukları sosyal benliklerin sosyal ilişkilerin temelini oluşturduğunu ifade etmiştir (Bacanlı, 2002).

Sosyal beceriyi tek bir kavram ile ifade edemeyiz. Sosyal beceri birden fazla beceriyi kapsamaktadır. İnsanlar arasındaki ilişki başlatmak ve bu ilişkiyi sürdürmek için birtakım becerilere sahip olması gerekmektedir. Bu beceriler bireylerin kendini tanıması, kişiler arası konuşmayı başlatma ve sürdürmesi, iyi bir dinleyici olması, teşekkür etmeyi bilmesi, ikna kabiliyetine sahip olması ve bir gruba ait olma gibi beceriler insanlar arasında ilişkiyi başlatmak ve sürdürmek için önemlidir. Bireylerin bir grup içerisinde bulunduklarında yine uyması gereken beceriler vardır ve bu tüm bireyler için önemli olduğu gibi okul ortamı ve öğrencilerde daha da önemli hale gelmiştir. Yaşadığımız çağda teknolojinin getirmiş olduğu sosyal medyadan kaynaklı bireysel yalnızlığı önlemek sahip olması gereken grup içerisinde sergilenmesi gereken becerileri iyi kullanmaktır. Grup içerisinde sorumluluk bilincine sahip olunması ve grupta işbirliği ve iş bölümü yapma, duygudaşlık yapma vb. gibi birçok beceriyi grup içerisinde kazanılacak becerilerdir. Duygularımızı da yöneten ve yönlendiren bir takım beceriler vardır. Kendi duygularımızı anlayabilme becerisine sahip olma, başkalarını anlayabilecek duygulara sahip olma ve ifade etme, karşımızdaki insanın sevgi ve öfkesiyle uğraşabilme ve kendini ödüllendirme gibi becerilere sahip olma duygularımıza yönelik becerilerdir. Kendimizi savunmak için veya birtakım saldırgan becerilerle mücadele etmek içinde sahip olmamız gereken beceriler bulunmaktadır. Hakkını koruma ve hak aramayı bilme, dalga geçme ile baş etmeyi öğrenme, izin isteme ve anlaşma kırgınlık ile mücadele etme, yardım edebilme gibi beceriler saldırgan davranışlarla mücadele etme becerileridir. Yalnız bırakılma veya yalnızlıkla mücadele etme, yaşadığımız bir durumda basarız olma ve başarısızlıkla mücadele etme, grup zorbalığı veya grup mobingi ile mücadele etme stres durumunda ortaya çıkan becerilerdir. Kendine ait plan yapma, karar verme, yapmış olduğu veya yapacağı bir işle meşgul olma ve ona yoğunlaşma, yaşadığı problemlerin nedenini sorgulama ve bir amaç belirleme bireylerin plan yapma ve problem çözme becerileri ile ilgilidir (Akkök, 1996).

2.7.1. Sosyal Beceri Öğeleri

Sosyal beceri birçok öğenin bir araya gelmesiyle oluşan bir bütündür. Bu öğeler:

İletişim

Dünyanın hızlı bir şekilde değişmesi toplumlar üzerinde de aynı oranda değişim yaratmıştır. Toplumlardaki bu değişim, bireylere ve çocuklara iletişim nasıl kurulması gerektiği ile ilgili bilgi vermeğinden, ergenler ve çocuklarda sosyal beceri eksikliğinden dolayı bir takım duygusal sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu durumun ortadan kaldırılması için

bireylerde ve özellikle çocuk ve ergenlerde iletişim becerisinin geliştirilmesi sağlanmalıdır. Erken yaşlarda çocukların bulundukları gelişim dönemlerine göre sosyal beceri kazanmalarına yönelik aile ve okulda planlar yapılmalıdır. Erken yaşlarda sosyal beceri kazanan çocuklar ilerleyene yaş dönemlerinin getirmiş olduğu gelişimsel sorunlarla karşılaştıklarında bu sorunlarla daha kolay baş edebileceklerdir (Morrison, 1994).

Etki Yaratma ve Etkileme

İnsanları etkileme gücüne sahip olan bireyler, diğer insanları etkiyebilecek teknik ve taktiğe sahip yöntemleri kullanmada becerikli olduğu gibi, bu insanların gönlünü kazanmak için konuşma ve sunumlarını karışındaki insanlara göre ayarlayabilen ve bu insanlarla da orta düşüncede buluşan yetenekli kişilerdir (Goleman, 2002).

Çatışma Çözümü

Bireyler arasındaki çatışmanın en önemli nedenlerinden biri iletişim yetersizliğidir. Bireylerin birbirlerini anlamaya çalışması, jest ve mimiklerini doğru kullanması, geri bildirim vermesi gibi iletişim becerilerini yeterli seviyede kullanması bireyler arasındaki çatışma durumunu engellediği gibi çıkan çatışmalarında yönetimini sağlar (Cüceloğlu, 2005).

İşbirliği

Bir grup içerisinde bulunan bireyleri önemsemek, onların grup içerisinde bulunmasının gruba değer kattığını hissettirmek onları şikâyet etmekten daha iyidir. Bir şirket veya kurumlarda başarı elde edebilmek için grup içerisinde ortak bir fikir birliğinin olması ve grubun istekleri önemlidir (Acar, 2001).

Ekip Çalışmasına Yatkınlık

Ekip çalışmalarında, ekip içerisinde bulunan kişilerin birbirleri ile bilgi alışverişinde bulunması ile ortaya yeni bilgiler ve fikirler çıkar. Ekip içerisinde bulunan kişilerin, birbirlerini önemsemesi ve kabul etmesi, doğru ve serbest iletişim kurabilmesi, görevini istekli yapması, ekip normlarına uyması ekip başarısı için gereklidir (Cooper, 2002).

Karşılıklı kabul

Ekip için en önemli ilkelerden biri ekip içerisinde bulunan kişilerin birbirlerini kabul etmeleridir. Karşılıklı kabulde kişilerin, karşıdaki kişilerin üyelerini tanımaya çalışmaları ve kendilerini mümkün olduğunca daha az açığa vurmalarını gerektiren bir aşamadır.

İletişim ve karar verme

Kişiler birbirlerini kabul aşamasını geçtikten sonra artık daha rahat iletişim kurabildikleri gibi ekip olarak ortak sorunlara birlikte çözüm bulmaya ve alternatif üretmeye başlarlar.

Motivasyon ve üretkenlik

Ekip içinde çatışmaların olmaması, kişilerarası doğru ve etkili iletişim kurulması ekibin motivasyonunu artırır. Motivasyonu artan ekip üyeleri daha üretken olur. Bu aşamada iletişim artık ekibin kurulma aşamasındaki kadar önemli değildir.

Kontrol ve Organizasyon

Bu aşamada artık ekipteki kişilerin kendilerinden çok ekibi düşündükleri son aşamadır. Bu aşamada ekip içindeki kurallar artık tamamen oluşmuştur (Cooper, 2002).

Liderlik

Liderlik için bir takım sosyal beceriler gereklidir. Liderin kişilerde heyecan yaratması, grupta ikna yeteneğini iyi kullanması ve kişileri harekete geçirecek belirli yeteneklere sahip olması gerekir (Kaya, 1993).

İlişki kurmak

Kişinin sosyal çevresi ailesi ve iş hayatında iyi ilişkiler kurması geliştirmesi ve sürdürmesi konusunda zorluk çekmemesidir. Liderlik için duygusal zeka gerekli bir ön koşuldur (Goleman, 2002).

Gücün farkında olmak

Bireyin içinde bulunduğu çevrede güç sahipleri ile olan ilişkisinin normal bir şekilde düzenlemesi ve devam ettirmesidir. Duygusal zekâsı yüksek olan kişilerin çevreleri olan ilişkileri daha sağlıklı yürütülmesi başarı elde etmek ve mutluluk için gereklidir (Yılmaz, 2004).

2.7.2.Sosyal Becerinin Önemi

Bireylerin içinde bulundukları sosyal ortama uyum sağlaması için gerekli olan yetenek sosyal beceri olarak ifade edilmektedir (Sorias, 1986). Erken çocukluk yaşında bu becerileri kazanan ve yaşamında bunları uygulayan çocuklar sosyal beceri, bilişsel ve duygusal becerilerde daha başarılı oldukları görülmektedir. Erken çocukluk döneminde iyi

sosyal ilişkiler geliştiren çocukların gelecekte bu becerileri devam ettirecekleri düşünülmektedir. Bir diğer taraftan da toplumsal kurallara uyan, kendini rahat ifade edebilen her yönüyle sağlıklı ilişkiler kuran bireyler olacakları düşünülmektedir (Gülay ve Akman, 2009).

Bireylerin kendini iyi ifade etmeye, etkili ve doğru karar alma, sorunları belirleyebilme ve sorun çözme gibi sosyal davranışlara gereksinimi olduğu gibi diğer insanlar tarafından da benimsenmeye ihtiyacı vardır. Kişilerin toplumsal açıdan uygun görülen davranışlara yani sosyal becerilere, kendi ile ilgili kendini kabul etme, iletişim kurma ve diğer insanlar tarafından olumlu dönütler almaya, diğer insanlarla çatışmayı önleyici sosyal beceriler ihtiyaçlara vardır (Canbay, 2010).

Sosyal becerileri yeterince kazanmayan çocuklar akademik, duygusal ve davranışlarda sorunlar yaşadıklarından bu okul ortamını da etkilemektedir. Bireyler sosyal çevre içerisinde yaşamaktadırlar ve toplum içerisinde de yerine getirmesi gereken bir takım sosyal becerileri vardır. Sosyal çevresi tarafından kabul edilmeyen çocuklar yalnızlık hissetmekte, arkadaşlık kuramamakta ve bu yüzden de birçok sosyal beceriyi öğrenemediği gibi okula bakış açısı değişmekte ve okuldan uzaklaşmaya başlamaktadır (Çetin, Bilbay ve Kaymak, 2003).

2.7.3.Sosyal Beceri Boyutları

Sosyal beceri tanımlara bağlı olarak sosyal becerileri oluşturan çeşitli yapılar oluşturulmuştur. Literatürde en çok yer alan ve en çok kabul görenlerden birisi Sosyal Beceri Envanteri'dir.

Riggio'nun geliştirmiş olduğu Sosyal Beceri Envanteri'nde (Social Skills Inventory) sosyal beceri ve sosyal becerileri oluşturan yapılar aşağıda verilmiştir.

Bunlar:

- Duyuşsal anlatımcılık (emotional expressivity),
- Duyuşsal duyarlık (emotional sensitivity),
- Duyuşsal kontrol (emotional control),
- Sosyal anlatımcılık (social expressivity),
- Sosyal duyarlık (social sensitivity),
- Sosyal kontrol (social control)'dür.

Duyuşsal anlatımcılık (emotional expressivity): Kişilerin sözel olmayan iletişim becerilerini, özellikle duyuşsal mesajları gönderme becerilerini ifade etmektedir. Bu yapı

ayrıca kişiler arası etkileşimde eğilimlerin sözel olmayan anlatım yönünü ve duyusaldurumları tam olarak ifade etme becerileri olarak tanımlanmaktadır. Duyuşsal anlatımcı kişi, canlı ve neşelidir bu becerileri ile diğer insanları etkileyebilir.

Duyuşsal duyarlık (emotional sensitivity): Diğerlerinin sözelolmayan mesajlarını alma ve anlamlandırma becerisidir. Duyuşsal duyarlık, başka kişilerin sözel olmayan iletişimlerini alma, anlama ve yorumlama becerilerini ifade etmektedir. Duyuşsal yönden duyarlı kişiler, başka kişilerin duyusallımlarını doğru ve tam olarak yorumlarlar. Başka kişiler, duyusallı olarak duyarlı bireyleri çabuk etkileyebilirler. Bu yapıya sahip olan kişiler başkalarının duyusallı durumlarını empatik olarak ifade edebilirler.

Duyuşsal kontrol (emotional control): Kişilerin duyusallı ve sözel olmayan tepkilerini düzenleme ve kontrol becerileriyle ilgilidir. Duyuşsal kontrol, bireylerin duyusallı ve sözel olmayan tepkilerini düzenleme ve kontrol becerilerini içermektedir. Duyuşsal kontrol, belli başlı duyguları yetenekle birleştirme ve bu duyguları bir maske altında gizleme becerilerini kapsar. Örneğin, bir şakaya uygun ortamda gülmek veya üzüntüyü gizlemek için neşeli bir yüz ifadesi sergilemek gibi. Bu yapıya sahip olan kişiler duygularını göstermeye karşı kontrol etme eğilimindedirler.

Sosyal anlatımcılık (social expressivity): Kişilerin birbirleriyle sosyal iletişim kurma ve iletişime katılma becerilerini ifade etmektedir. Sosyal anlatımcılık, sözel anlatımcılığı ve kişilerin birbirleriyle sosyal iletişim kurma ve iletişime katılma becerilerini ifade etmektedir. Başka bir deyişle sosyal yakınlaşmadaki becerileri göstermektedir. Bu yapıya sahip olan kişiler, cana yakın sosyal ya da herhangi bir konuda sohbeti başlatma ve yönlendirme becerilerine sahiptirler. Sosyal anlatımcı kişiler söylemek istediklerini içeriğe bağlı olmaksızın kendi başlarına konuşmayı kolaylıkla yönlendirebilirler.

Sosyal kontrol (social control): Sosyal rol oynama ve kişilerin sosyal olarak kendini ortaya koyma becerilerini ifade eder. Bu yapı, sosyal rol oynama ve kişinin sosyal olarak kendini ortaya koyma becerilerini ifade etmektedir. Sosyal kontrol becerisi gelişmiş kişiler, herhangi bir sosyal durumda ortama uygun hareket eden, kendinden emin ve sosyal durumlara kolayca ayak uydurabilen bireylerdir. Sosyal kontrol becerisi aynı zamanda, sosyal etkileşim sırasında yapılan iletişimin içeriği ve yönlendirilmesi konusunda da kişilere yardımcı olmaktadır.

Sosyal duyarlık (social sensitivity): Karşımızdaki insanların sözsüz iletişimlerini yani jest ve mimiklerini anlama ve yorumlama becerileridir. Başkalarının sözsüz iletişimlerine tepki veren bu kişilerin bireysel ve sosyal duyarlılığını da yansıtmaktadır. Sosyal duyarlılığa sahip bu kişilerin toplumsal kurallara ve bulundukları ortama göre uygun hareket ettiği söylenebilir (Şaşkın, 2010).

2.8. SOSYAL BECERİ VE OKULA UYUM

Sosyal beceri eğitimi temelini, kavramsal olarak sosyal öğrenme kuramından alır. Eğitim öğretim tekniklerinde de bu yaklaşım dikkat alınmaktadır. Bu kurama göre insanların çevreye uyumunu kolaylaştıran davranışların çoğunluğu öğrenilmiş davranışlardır. Öğrenilmiş davranışlar gözlem yoluyla öğrenildiği gibi çevre unsuru tarafından pekiştirildikçe öğrenilen davranış devam etmektedir (Poussard, 2008). Sosyal öğrenme kuramına göre sosyal beceri yetersizliğinin nedeni bu bireylerin sosyal beceriyi öğrenememesi veya sosyal beceriyi yanlış öğrenmesidir. Bireyin uygun sosyal davranışı öğrenmemesi ya da yanlış öğrenmesinden kaynaklanmaktadır. Sosyal beceri eksikliği bulunan bireylere yönelik sosyal beceri eğitimi ve ya davranış değiştirme modeli üzerine çalışmalar yapılmaktadır. Modelde çocuklara model olma ve sözel yönergeleri dinleme üzerine dolaylı tecrübelerle davranışların bilişsel temeli oluşturulmaktadır (Altınoğlu-Dikmeer, 1997). Sosyal öğrenme kuramına göre çocuklara pek çok sosyal beceriyi doğrudan öğrenmeye gerek duyulmadan dolaylı olarak öğrenebilmeleri için iyi bir rehber olmak gereklidir (Senemoğlu, 2012). Rehber olmada önemli olan bir diğer nokta sosyal beceri eğitimini uygulayan çocuklar ve gözlemcilerin de bu sosyal becerilerini birebir sergilemesi gerekmektedir (Dereli, 2008). Özetle davranışların öğrenilmesinde çevreyi gözlemlemek ve edinilen davranışların pekiştirilmesi önem taşımaktadır (Çetin, Bilbay ve Kaymak, 2003).

İnsan var oluşundan itibaren eğitime gereksinim duymuş, şartların değişmesi ve gelişmesiyle gereksinimlerini daha nitelikli bir boyutta gidermek, kendinden sonrakilerin hayatını daha yaşanılır kılmak gibi amaçlarla yeni nesilleri eğitime işini üstlenmiştir. Daha kaliteli eğitim için yöntemler üreterek hem kendisini hem de çevresini yüksek uygarlık seviyesine ulaştırmak ve ilerletmek için okullar kurarak aklın sınırını zorlayabilmiştir. Toplumsal yaşam için gerekli olan çeşitli kurumların yanı sıra eğitimin kurumsallaşması da "okul" ile gerçekleştirilmiş olmaktadır. Okullar, kişilere planlı ve programlı bir eğitim ortamı sağlamaktadır (Varış, 1991). Okulların önemi, çocukların ve gençlerin eğitim almasında dünyada büyük bir öneme sahiptir ve göz ardı edilemez (Korkut, 2003). Sosyal becerilerin

çocuklara ve gençlere kazandırılacak en uygun yer okullardır bu da okulları daha önemli hale getirmektedir. Bu nedenle okul ortamı gençlere ve çocuklara bu becerilerin kazandırılması için yürütülecek olan önleme çalışmalarını gerçekleştirmek için en ideal yer olarak görünmektedir. Çevre şartları ve ailesel durumlar temel sosyal becerilerin kazanılmasında okul kadar öneme sahiptir. Öğrencilerin kazanması gereken sosyal becerileri kazanmaları için aile-öğrenci-öğretmen üçlü saç ayağı arasındaki iletişimin ve işbirliğinin sağlam olması önemlidir. Eğitim sistemi, çocukların sosyal becerileri içinde bulundukları gelişim dönemleri geldikçe kendiliğinden kazandıklarını varsaymaktadır (Cartledge ve Milburn, 1995). Sosyal becerilerinde eksiklik olan çocuklar, arkadaş ile olan ilişkilerinde ve sınıf içi eğitimlerinde güçlük yaşadıklarını ifade etmektedir. Gelecekteki eğitim programları, teorik bilgini yanında geleceğe yönelik davranış beceri eğitimlerine yönelmeleri önemlidir (Toffler, 1974).

Greshman (1990), sosyal beceri eksikliğini sosyal becerinin kazanım eksikliği ya da performans eksikliği olarak iki şekilde ifade etmiştir. Sosyal beceriler kazanılmadığı gibi kazanılan sosyal becerileri uygulanmayabilir. Bu becerilerin kazanılmasında ve uygulanmamasının güçlük nedenleri farklı olabilmektedir. Sosyal beceri eksikliği olan bireylere, eksik oldukları becerilere yönelik sosyal beceri eğitimi planlanmalı ve bu plan uygulanmalıdır (Greshman, 1990).

2.9.KONU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu bölümünde konu ile ilgili literatürdeki çalışmalardan bahsedilmiş, yapılmış çalışmaların kapsamı, yöntemleri ve sonuçları üzerinde durulmuştur.

2.9.1. Konuyla İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Uz Baş'ın (2003), "*İlköğretim 4. ve 5. sınıflarda okuyan öğrencilerin sosyal becerileri ve okul uyumu ile depresyon düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*" isimli tez çalışmasını, dört ve beşinci sınıfa devam eden 365 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirmiştir. Araştırmada elde edilen verilerden dört ve beşinci sınıfa devam eden öğrencilerin sosyal beceri ve okula uyumları ile depresyon puanları arasında negatif bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır.

Genç (2005), "*İlköğretimde sosyal becerilerin gerçekleşme düzeyinin belirlenmesi* " isimli çalışmasını ilköğretimde sosyal becerilerin gerçekleşme düzeyine yönelik bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın amacı ilköğretime devam eden öğrencilere kazandırılacak sosyal becerilerin gerçekleşme düzeyine yöneliktir. Araştırmada 20 ilköğretim okulunda 600

öğretmen örneklem grubunun görüşleri alınmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin iyi ve orta derecede sosyal becerilere sahip olduğu, ilköğretimde öğrencilere kazandırılması gereken sosyal becerilerin öğretmenlerin meslekteki kıdemleri, ve cinsiyetlerine göre değişkenlik gösterdiği alanlarına göre değişkenlik göstermediği bulunmuştur.

Alakır (2006), "*Büyük iş merkezlerinin ilköğretim çağındaki çocukların sosyalleşmesine ve sosyal beceriler geliştirmelerine katkıları*" isimli tez çalışmasında ilköğretim çağındaki çocukların sosyalleşmesinde ve sosyal beceriler kazanmasında, büyük alışveriş merkezlerinin katkısının bulunup bulunmadığının tespitini amaçlamıştır. Araştırma verilerinin sonucunda, ilköğretim öğrencilerinin gelişim seviyeleri gözetmeksizin sosyal-kültürel faaliyetlerin öğrencilere faydalı olacağı, özgüven kazanmalarında ve toplum bilinci oluşturmalarında etkili olduğu belirtilmiştir.

Çubukçu ve Gültekin (2006), "*İlköğretimde öğrencilere kazandırılması gereken sosyal beceriler*" isimli çalışmalarını ilköğretimde öğrencilere hangi sosyal becerilerin kazandırılması gerektiği bu becerilerden hangilerinin öncelikli olduğu ve öğretmenlerin branşlarına göre bu becerilerin farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik yapmışlardır. Araştırma Eskişehir il merkezinde, on ilköğretim okulunda görev yapan öğretmenlerle yapılmıştır. Araştırma da elde edilen bulgular doğrultusunda, öğretmenlerin en fazla puan verdikleri sosyal beceri alanı "ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri" iken "grupla iş yapma becerileri", "plan yapma ve problem çözme becerileri", "özdenetimini koruma becerileri", "stres durumu ile başa çıkma becerileri" ve "duygulara yönelik beceriler" bunu izlemektedirler. Öğretmeler tarafından en çok puan verilen sosyal beceri ise "haklarını koruma ve savunma" sosyal becerisidir. Araştırma sonucunda ilköğretime devam eden öğrencilere yönelik öğretilmesi gereken sosyal beceri alanlarında öğretmenlerin branşlarına yönelik bir farklılık ortaya çıkmaz iken sosyal beceri öğretiminde farklılık branşlara göre farklılık göstermektedir.

"*Çocukların sosyal becerileri ile ebeveynlerin sosyal becerileri arasındaki ilişki üzerine bir araştırma*" isimli çalışmasını çocukların ve ebeveynlerin sahip olduğu sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla bir çalışma yapmıştır. Araştırma İstanbul İlinde toplam 4 ilköğretim okulunda 2.sınıf ve 5.sınıf öğrencileri ile yapılmıştır. Çalışmada çocuklar yönelik olarak Kocayörük (2000), tarafından geliştirilmiş olan Sosyal Beceri Ölçeği, diğer taraftan ebeveynler için ise Riggio tarafından geliştirilen ve Yüksel (1999), tarafından Türkçe'ye uyarlaması yapılan Sosyal Beceri Envanteri kullanılmıştır.

Araştırma bulgularında elde edilen aileler ile çocukların sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmada annelerin sosyal becerileri ile çocukların sosyal becerileri arasındaki becerinin yüksek olduğu saptanmıştır. Buradaki sonuçtan anlaşılabileceği gibi çocuklar ile anne arasındaki bu ilişkinin çocuk ile ilk etkileşim içerisinde olan kişinin anne olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Araştırmada ailede bulunan sosyal becerinin yeterli ve kaliteli olması çocuklarının da sosyal becerilerini geliştirerek başarılı olacakları tespit edilmiştir. (Kocayörük, 2000; Özabacı, 2006).

Karakuş (2006), “*Göç olgusu ve eğitime olumsuz etkileri*” isimli çalışmasını göç olgusu ve eğitime olumsuz etkilerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada göç ederek gelmiş çocukların okula uyum sağlayamadığı gibi başkaları tarafından da kabul edilemediği düşüncesine kapılmaktadır. Araştırma sonucunda öğrencinin eğitim-öğretim adına bir beklentisi olmadığından öğrencinin gelecek eğitim-öğretim adına gelecek planları gelişmemekte sadece ekonomik olarak bir ücret elde etmeye dönük beceri gerektirmeyen işlere yoğunlaşmaktadır. Bu durumun yoğun göç alan Sultanbeyli örneğinde olduğu gibi eğitim-öğretim faaliyetlerinin aksamasına, çocuk ile aile arasında sorun oluşturmakta ve sınıf içerisinde de birçok disiplin davranışlarına yol açtığını ifade etmiştir.

Çelik (2007), “*Sosyal beceri eğitiminin ilköğretim öğrencilerinin sosyal uyum düzeylerine etkisi*” isimli araştırmanın deney ve kontrol grubunu İzmir iline bağlı bir ilköğretim okuluna devam eden 18 kız ve 20 erkek olmak üzere toplam 38 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmada iki deney iki kontrol gruplarından oluşmaktadır. Araştırmada “Walker-McConnell Sosyal Yeterlik ve Okul Uyum Ölçeği (WMC-SYOUÖ)” ile araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda sosyal beceri eğitimi alan deney grubu ile kontrol grubu arasında anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Yine araştırma sonucunda sosyal beceri eğitimi alan öğrencilerde uygulanan ölçek ve ölçeğin alt boyutlarında etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Bu araştırmanın sonucunda sosyal beceri eğitiminin öğrencilerin sosyal uyumlarını artırmıştır.

Keskin (2007), “*İlköğretim öğrencilerinin ders başarıları ile sosyal beceri durumlarının incelenmesi*” isimli araştırmasında ilköğretim dördüncü sınıfta sosyal becerilerin kız öğrencilerin lehine olurken 7.sınıf öğrencilerinde herhangi bir farklılık bulunulmamıştır. Araştırmanın sonucunda iletişim becerilerinin akademik başarı üzerinde olumlu bir etkisi olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin ders başarıları ile sosyal becerileri arasında doğru orantı vardır.

Seven (2008),“*Yedi-sekiz yaş çocuklarının sosyal becerilerinin incelenmesi*” isimli bu çalışmada ilköğretimde devam eden yedi ve sekiz yaş öğrencilerin sosyal becerileri ebeveyn unsuru arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını araştırmıştır. Araştırma bulgulara göre öğrencilerin çoğunlukla düşük ve orta düzeyde sosyal beceriler kazanmış olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin sosyal becerileri cinsiyet, ekonomik durum, annenin öğrenim durumu, kardeş sayısı gibi değişkenlerin durumuna göre anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Araştırmada demografik değişkenlerin sosyal becerileri etkilediği sonucu bulunmuştur.

Polat Uluocak (2009),“*İç göç yaşamış ve yaşamamış çocukların okulda uyumunu*” isimli çalışmasını iç göç yaşayan çocukların okuldaki psikolojik uyum durumlarını ve göç yaşamış ve göç yaşamamış öğrencilerin ev ortamında ve okuldaki psikolojik uyumunu araştırmak amacıyla yapmıştır. Araştırmada göç yaşayan çocuklarda ruhsal uyumsuzluk %37 olarak tespit edilmiş ve göç yaşayan çocuklarda nevrotik bozukluk yaşadıkları sonucu bulunmuştur. Göç yaşamış çocukların, göç ettikleri yeni ortama uyum sağlamada zorluk, tırnak yeme, tik gibi sorunlarla birlikte disiplinsiz davranışlar yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın sonucunda göç yaşayan çocukların, okul uyumunu sağlamak amacıyla birçok kurumun eş güdümlü çalışmasının gerekli olduğuna ulaşılmıştır.

Han(2010),“*Göç eden ailelerin çocuklarının eğitim ve öğretimde karşılaştıkları uyum sorunları*” isimli araştırmasında aileleri ile büyükşehire göç eden çocukların okul ortamında okula uyum, arkadaşlık kurmada güçlük ve çevre ile ilişkileri ve iletişim ile ilgili sorunlar yaşamaktadırlar.

Sungur (2010),“*İlköğretim birinci sınıfa devam eden çocukların sosyal uyum ve becerilerinin incelenmesi*” isimli tez çalışması sonucunda çocukların baba öğrenim düzeyi, okul öncesi eğitim alama ve okul öncesi eğitime devam etme gibi birçok faktörün , “Walker-McConnell Sosyal Yeterlik ve Okul Uyum Ölçeği (WMC-SYOUÖ)” ve alt ölçekler toplam puan ortalamaları açısından, sosyal uyum ve becerileri olumlu etkilediği saptanmıştır. Ayrıca araştırmada, kardeş sayısı, doğum sırası, baba yaşı, kardeş sayısı anne yaşı, anne öğrenim düzeyi gibi faktörlerin , “Walker-McConnell Sosyal Yeterlik ve Okul Uyum Ölçeği (WMC-SYOUÖ)” ve alt ölçekler toplam puan ortalamaları ile, sosyal uyum ve becerilerinde anlamlı bir ilişkinin olmadığı bulunmuştur.

Yurdakavuştu (2012),“İlköğretim öğrencilerinde duygusal zekâ ve sosyal beceri düzeyleri” isimli tez çalışmasında beşinci sınıf öğrencilerinin sosyo-demografik özelliklere göre duygusal zekâ ve sosyal beceri düzeyleri, duygusal zeka ve sosyal beceri arasındaki ilişki İzmir ili Buca ilçesi örneklemini içinde incelenmiştir. Araştırmanın evreni, rastgele seçilen üç okulda beşinci sınıf öğrencilerinden oluşan 234 kız ve 216 erkek öğrenci olmak üzere toplam 450 kişiden oluşmaktadır. Yapılan araştırmanın sonucunda ilköğretim birinci kademe öğrencilerinin sosyo-demografik özelliklere göre duygusal zekâ ve sosyal beceri arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Bolat (2015),“Müzik eğitiminin üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişimine etkisi” isimli araştırma çalışmasını ilköğretim ikinci sınıfa devam eden öğrenciler oluşturmuştur. Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların sosyal becerilerini müzik eğitimi ile keşfedip, tanımlarını ve bu becerilerini geliştirmelerini sağlamayı amaçlamıştır. DeneySEL ve tarama yöntemlerin uygulandığı müzik eğitiminin öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirdiği sonucu bulunmuştur.

Ereş (2015),“Türkiye’de göçmen eğitimi sorunsalı ve göçmen eğitiminde farklılığın yönetimini” araştırdığı çalışmada, göçmen çocukların göç ettikleri ülkedeki yaşamında eğitim önemli bir rol oynamaktadır. Göçmenlerin yeterli eğitim almamış olmamaları, yoksulluk ve kültürel farklılıklar göçmenlerin yeni ülkelere uyumlarını zorlaştırmaktadır. Göç alan ülke de göçmenlerin niteliğinden, sosyal ve ekonomik açıdan etkilenmektedir. Göçmen eğitiminin önemli olmasına rağmen, Türkiye’de bu konuda yapılan bilimsel çalışmaların sayısı çok azdır. Eğitim planlarında göçmenlere yönelik planlar yapılmalıdır.

Kaştan ve Bozan (2016), “Yöneticiler açısından göçün eğitim üzerindeki etkisini” araştırdığı çalışmada, okul yöneticileri tarafından göç yaşamış ailelerin okul iklimine olumlu katkı sağlamadıkları, velilerle öğretmenler arasında ve öğrenciler arasında yeterli düzeye iletişim sağlanamamıştır. Göçle gelen ailelerde karşılaşılan en yoğun problemlerin dil sorunu, sosyal uyum, kültürel ve ekonomi kaynaklı olduğu belirtilmiştir. Göç yaşamış öğrencilerde uyum sorunu başta olmak üzere yoğun davranış problemleri ve akademik başarısızlık gözlenmektedir. Araştırmaya katıl okul yöneticilerinin tamamı göçle gelen öğrencilerin sınıf başarısı etkilediği gibi, okul başarısı ortalamasını olumsuz etkilediğini belirtmektedir.

Arslan (2016),“İlkokul birinci sınıfa giden öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri” isimli araştırmasında sosyal becerinin bazı faktörlere göre değişip değişmediğini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini altı ilkokul ve birinci sınıfa devam eden 254 öğrenci

oluşturmaktadır. Araştırmada sosyal becerileri değerlendirme ölçeği ile kişisel bilgi formu kullanılmış ve bu ölçme araçlarından ulaşılan bulgulara göre öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri yüksek bulunduğu belirtilmiştir. Ayrıca öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre bunlar ekonomik durum, anne- baba eğitim düzeyi, algılanan aile tutumu, okulöncesi eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Samancı ve Uçan (2017),“Çocuklarda sosyal beceri eğitimi” isimli çalışmalarında, sosyal beceri, çocuklarda sosyal becerinin önemli olduğu, sosyal beceri eğitiminin toplumsal yapının sağlam olması için gereklidir. Araştırmada çeşitli değişkenler açısından anne baba, okul faktörü ve çevre unsuru gibi değişkenlerin rolü ile sosyal beceriye alinyazında katkı sağlamayı amaçlamışlardır. Çocukların sosyal beceri kazanmalarında öğretmenler ve aileler önemli rol oynamaktadır. Bireylerin her yönüyle sağlıklı gelişimleri için erken yaşlar önemli olduğu gibi küçük yaşlarda öğrenilen bilgiler daha kalıcıdır. Çocukların erken yaşlarda sosyal becerileri kazanmaları çocukların ileriki yaş dönemlerini olumlu etkileyeceği unutulmamalıdır.

Kafkas (2018),“İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin sosyal becerileri ile sorumluluk ve algılanan akademik başarıları arasındaki ilişkiyi” incelediği araştırmada, cinsiyet, algılanan sosyo-ekonomik durum, baba eğitim durumu, anne mesleği, kardeş sayısı gibi faktörlere göre öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinde anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Okulun bulunduğu yer, anne eğitim düzeyi, baba mesleği, akademik başarı düzeyi faktörüne göre öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinde anlamlı farklılık tespit edildiği ayrıca öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri ile sorumluluk düzeyleri arasındaki ilişki incelenerek, pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir.

2.9.2. Konuyla İlgili Yurtdışında Yapılan Çalışmalar

Gottman, Gonso ve Rasmussen (1975), sosyal etkileşim, sosyal beceri, popülerite ile ilgili yaptıkları betimsel araştırmayı ekonomik düzeyi orta ve alt gelirli ailelerin eğitim-öğretim gördüğü okullardaki 198 üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada Sınıf seviyesi, ekonomik durum ve arkadaş sayısı değişkenleri belirlenmiştir. Bu araştırmada iki çeşit ölçüm yapılmıştır. Bunların ilkinde her bir çocuğa bire bir testler uygulanmış, bu testte karşılıklı olarak duygularını ifade etme, bilgi ve beceri düzeyleri ile arkadaşlık edinme konusunda yardım edebilme, gibi beceriler ölçülmüştür. İkinci uygulanan teste çocukların sınıf içerisindeki doğal olarak sergiledikleri sosyal etkileşimleri doğal ortamlarında gözlenmiştir. Araştırma verilerinden elde edilen sonuca göre sınıfta aktif olan

öğrencilerle popüler olmayan çocukların arkadaşlık edinmeyle ilgili farklılıklar bulunmakla birlikte, sınıf içerisinde aktif rol alan çocukların popüler olmayan diğer çocuklara göre çevreleri daha iyi iletişim kurmaktadır. Çevreleri ile iyi etkileşim kuran çocuklara çevre tarafından da olumlu tepkiler aldıkları görülmüştür.

Chebat ve Chebat (1986), çalışmalarında sosyal sorumluluk, denetim odağı ve sosyal sınıf arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Çalışma sonucunda; sosyal sorumluluk ile denetim odağı, sosyal sınıf ile sosyal sorumluluk, yaş ile sosyal sorumluluk değişkenleri arasında yüksek korelasyonların bulunduğu saptanmıştır.

Verduyn, Lord ve Forrest(1990), çalışmalarında okullarda sosyal beceri eğitiminin değerlendirilmesini araştırmışlardır. 10-13 yaşları arasında okula devam eden ve davranışsal problemleri olan çocuklar araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırmada çocuklara sekiz oturumluk bir sosyal beceri eğitimi uygulanmış, kontrol grubuna herhangi bir işlem uygulamamıştır. Davranış problemi olan öğrencilerle, iletişim güçlüğü olan öğrencilere bu alanlardaki sorunlu azaltmak amacıyla okul odaklı sosyal beceri eğitimleri düzenlenebilir. Sonuç olarak, çocukların, sosyal davranışlarla ilgili raporlarında, benlik saygılarında ve sosyal aktivitelerinde önemli ve olumlu değişiklikler olduğu saptanmıştır.

Maundei (2001), Afrikalı öğrencilerin İngiliz toplumuna uyumlarında sosyal ortamın rolüne ilişkin öğrencilerin algıları üzerine yapmıştır. Bu çalışmadaki öğrenciler aileleri ile etkili ve düzenli iletişim kuramadıkları gibi, uyum problemleri yaşamakta ve duygusal olarak kendini ifade etmekte zorlanmaktadır. Kız öğrenciler erkek öğrencilerden daha fazla duygusal desteğe ihtiyacı vardır. Aileler dini inanış açıdan da öğrencilere destek olmaktadır (Akt. Cırık, 2008).

Lane, Givner ve Pierson (2004), çalışmalarında ilköğretim okullarında akademik başarıyı etkileyen sosyal beceri davranışlarının öğretmenler tarafından değerlendirilmesini araştırmışlardır. Çalışmada öğretmenler arasında görüş farklılıkları çıkmıştır. Öğretmenlerin görüşlerinde olan bu farklılık öğretmenlerin tarafından sosyal beceri davranışlarının da farklı olmasına neden olmuştur. Araştırmada resmi kurum ile özel kurumda görev yapan öğretmenler arasında işbirliği yapmaları olduğu, ilköğretimde çalışan öğretmenlerin tümü, işbirliği ve otokontrol becerilerinin, hakkını savunma becerisinden daha önemli olduklarını ifade etmişlerdir.

Fox ve Boulton (2005), “*Zorbalık mağdurlarının sosyal becerileri: Öz, akran ve öğretmen algıları*” isimli çalışmalarında okullarda saldırganlık veya zorbalık davranışı

sergileyen öğrencilere yönelik akran toplulukları, öğretmen ve öğrencilerin yapmış oldukları değerlendirmeleri araştırmışlardır. Çalışma İngiltere’de altı ortaokulda 9-11 yaş grubunda olan 162 kız, 168 erkek olmak üzere toplam 330 öğrenci üzerinde uygulanan araştırmada hem öğretmen, akran ve öğrenci değerlendirmelerine göre, saldırganlık ve zorbalık davranışlarını sergileyen öğrencilerde en büyük eksiklik sosyal beceri eksikliği olduğuna sonucuna varılmıştır. Mağdur olan öğrencilerin, mağdur olmayan öğrencilere göre daha fazla sosyal beceri sorunu yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Mağdur olanların sosyal becerilerin eksik olduğu ve sosyal beceri eksikliklerine yönelik müdahale edilmesi gerektiği tespit edilmiştir.

Fetissoff, Kry, ve Skilling (2008), çalışmalarında ilköğretim üçüncü ve beşinci sınıf öğrencilerinin sosyal becerilerini geliştirmeyi planlamışlardır. Bu çalışma 70 ilköğretim öğrencisi ile yapılmıştır. Sosyal beceri düzeyleri kötü olan öğrencilerin belirlemek amacıyla araştırmada üç adet anket ve bir adet gözlem kontrol listesi kullanılmıştır. Buna göre ilköğretim üçüncü ve beşinci sınıflara devam eden öğrenciler üzerinde sosyal beceri eksikliği görülen öğrencilere 10 hafta boyunca saygı, işbirliği yapabilme, sorumluluk, duygudaşlık ve öz kontrol becerileri için sosyal beceri eğitimi uygulanmıştır. Toplanan veriler öğrencilerin 10 hafta sonrasında sosyal becerilerinde çok az gelişme olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçme araçlarından elde edinilen bilgilere göre sosyal beceri eğitiminin, sosyal becerilerin kazandırılmasında etkili ve önemli olduğu belirtilmiştir. Saygıya odaklanmanın öğrenciler için tecrübeyi artıracığı belirtilmiştir.

Forster (2010), “*Birinci sınıfa başlamış öğrencilerin yılsonunda sosyal yeterliklerinin akademik başarı üzerinde etkisini inceleyen*” bir çalışma yapmıştır. Çalışmada erken çocukluk döneminde elde edilen veriler kullanılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda çocukların öğrenmeleri ve öğrenmedeki kalıcılığı sağlamada ders başarıları artırmak için sosyal yeterliliğe bağlı sosyal becerilerin önemli olduğu belirtilmiştir. Okula başlamadan önce çocukların öğrenmeyle ilişkili sosyal becerileri örgün eğitimin ilk yıllarında kazanmaları önemlidir. Anne-baba ve öğretmen tarafından öğrenmeyle ilgili sosyal becerilere yeterli düzeyde sahip olduğu belirtilen çocukların anasınıfından, ilköğretim birinci sınıfa kadar akademik başarısında anlamlı bir gelişme olduğu belirlenmiştir.

Berry ve O’Connor (2010), “*Davranışsal risk, öğretmen-çocuk ilişkileri ve orta çocuklukta sosyal beceri gelişmiş çocuğun çevre tarafından değişiminin analizi*” isimli çalışmanın amacı çocukların anaokulundan altıncı sınıfa kadar sosyal beceri gelişimini, öğrenci-öğretmen arasındaki ilişkiyi erken çocukluk döneminde ortaya çıkan davranış problemlerini ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Çalışmalarının sonucunda, ilkokul

döneminin başlangıcından bitişine kadar çocukların sosyal gelişimlerinde düzenli bir artış gözlemlenmiştir. Ayrıca içselleştirilmiş davranış problemlerini yüksek derecede gösteren çocukların sosyal becerilerinin diğer çocuklara göre daha düşük, yüksek öğretmen-öğrenci ilişkisi içindeki çocukların ise diğerlerine göre daha fazla sosyal beceri yönünden gelişim gösterdiği sonuçlarına varılmıştır.

Rashid (2010), ilköğretim seviyesindeki çocukların sosyal becerilerinin gelişimini araştırdığı araştırmanın amacı ilköğretim dönemindeki çocukların sosyal becerilerinin ne düzeyde olduğunu incelemektir. Araştırmaya 22 ilköğretim ve lise öğrencisinden altıncı ve sekizinci sınıf düzeyinde ve okula devam eden 1127 öğrenci katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak 64 maddeden oluşan bir ölçek geliştirilmiştir. Araştırmada sosyal bilgiler dersinde en çok görülen beş sosyal becerileri belirlenmiştir. Bu beceriler kişisel farklılıklara hoşgörü, problem çözme becerisi, eleştiriyi benimseme, saygı duyma, sorumlulukları benimseme, hakkını kabul etme gibi sosyal beceriler seçilmiştir. Araştırma sonunda sosyal becerilerin çocuklar arasında öğrencilerden beklenen düzey kadar gelişmediği saptanmıştır. Öğrencilerde saygı duyma ve kişisel farklılıklar becerilerini diğer sosyal becerilerinden daha fazla gösterdikleri bulunmuştur. Sosyal beceri gelişiminde cinsiyetin yerel ve sınıf gibi faktörlerin sosyal beceri gelişimindeki farklılığın kaynağı olduğu tespit edilmiştir.

Yurt içi ve yurt dışı araştırmalar incelendiğinde doğrudan göçmen öğrenciler ve onların sosyal beceri ve okula uyumlarını araştıran bir çalışma literatürde bulunamamıştır. Bu araştırma ile göçmen öğrencilerin okuldaki sosyal becerileri ve okula uyumları incelenip onların eğitim öğretim ve sosyal yaşamlarında faydalı olacak önerilerde bulunmak amacıyla yapılmıştır.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, verilerin toplanması, veri toplama araçlarıyla elde edilen verilerin çözümlenmesinde yararlanılan istatistiksel yöntem ve tekniklerin açıklamalarına yer verilmiştir.

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu araştırma ortaokula devam eden göçmen öğrencilerin sosyal becerileri ve okula uyumlarını belirleme amacına dönük olarak tarama modelinde, betimsel bir çalışma olarak kurgulanmıştır. Araştırma nicel desende tasarlanmış ve tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada yöntem olarak genel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modeli, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde, evren hakkında genel bir yargıya varmak için kullanılmaktadır (Karasar, 1998). Bu araştırma betimsel bir çalışma olarak kurgulandığı, bir konuya ilişkin araştırmaya katılanların görüşleri alındığı için ve araştırmaya katılanların belli özelliklerini tanımlamak amacıyla yapıldığından tarama modeli kullanılmıştır.

3.2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evreni, araştırma sonuçlarının genellemek istediği elemanlar bütünü olup genel ve çalışma evreni olmak üzere iki türdür. Genel evren tanımlaması kolay fakat ulaşılması güç hatta çoğu zaman olanaksız bir bütündür. Çalışma evreni ise ulaşılabilen evrendir. Bu açıdan somuttur. Araştırmacının, doğrudan gözleyerek ya da ondan seçilmiş bir örnek küme üzerinde yapılan gözlemlerden yararlanarak, hakkında görüş bildirebileceği evren çalışma evrenidir. (Karasar, 1998). Bu nedenle bu araştırmada çalışma evreni kullanılmıştır.

Araştırmanın evreni 5.6.7.8 sınıfa devam eden göçmen ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma örnekleminde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma örneklemini, 2018-2019 öğretim yılında Ankara İli Mamak İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı ortaokulların 5, 6, 7 ve 8. sınıfta eğitime devam eden 142 kız ve 115 erkek göçmen öğrenci olmak üzere toplam 257 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma nicel desende tasarlanmış ve genel tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu örneklem araştırmacıya çalışma kolaylığı sağladığı için Ankara İli Mamak ilçesindeki ortaokullarda yapılmıştır. Tablo 3.2.1’de araştırmaya dâhil edilen ortaokullar ve göçmen öğrenci sayıları verilmiştir.

Tablo 3.2.1. Göçmen Öğrencilerin Öğrenim Gördüğü Okullara Göre Dağılımları

Okul Adı	Sayı (n)	Yüzde (%)
30 Ağustos Ortaokulu	35	13,6
Coşkun Ertapınar Ortaokulu	70	27,2
Ali Şir Nevai Ortaokulu	6	2,3
Ata Ortaokulu	2	0,8
Selçuklu Ortaokulu	10	3,9
Ahmet Yesevi Ortaokulu	15	5,8
Batuhan Ortaokulu	14	5,4
Ahmet Kabaklı Ortaokulu	7	2,7
Ticaret Odası Ortaokulu	29	11,3
Sibel-İsmet Çıtak Ortaokulu	25	9,7
Sıdika Hatun Ortaokulu	7	2,7
Rotary Yeşiltepe Ortaokulu	18	7,0
Kusunlar Ortaokulu	6	2,3
Misket Ortaokulu	4	1,6
Özkent Akbilek Ortaokulu	9	3,5
Toplam	257	100,0

Tablo 3.2.1’de ortaokula devam eden göçmen öğrencilerin devam ettikleri okulların isimleri, öğrenci sayıları ve yüzdeleri verilmiştir. Tabloya göre araştırmaya dahil edilen göçmen öğrenciler en fazla (n=70, %27,2)’si Coşkun Ertapınar Ortaokuluna devam etmektedir. Verilere göre en az göçmen öğrenciye sahip okul (n=2, %0,8) Ata ortaokuludur.

Araştırma örneklemine alınan ortaokula devam eden göçmen öğrencilerin yaş, cinsiyet, sınıf Türkiye’de yaşadığı süre, Türkiye’de okula gittiği süre, okula devam etme süresi, kardeş sayısı, doğum sırası, doğum yeri, anne yaşı, baba yaşı, Anne öğrenim düzeyi, baba öğrenim düzeyi, anne yaşam durumu, baba yaşam durumu, sosyo-ekonomik durum, akademik başarı ve göçmen öğrencilerin uyruklarını içeren sayı ve yüzdeler tablolarda verilmiştir.

Tablo 3.2.2. Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Yaş, Cinsiyet ve Sınıf Düzeyi Dağılımları

Yaş	Sayı (n)	Yüzde (%)
10-11 yaş	81	31,5
12-13 yaş	114	44,4
14-16 yaş	62	24,1
Toplam	257	100,0
Cinsiyet	Sayı (n)	Yüzde (%)
Kız	141	54,9
Erkek	116	45,1
Toplam	257	100,0
Sınıf	Sayı (n)	Yüzde (%)
5. sınıf	93	36,2
6. sınıf	79	30,7
7. sınıf	40	15,6
8. sınıf	45	17,5
Toplam	257	100,0

Tablo 3.2.2’de ortaokula devam eden göçmen öğrencilerin yaş, cinsiyet ve sınıf düzeyi dağılımları verilmiştir. Araştırmaya katılan en fazla öğrenci (n=114, %44,4) 12-13 yaşında, en az öğrenci (n=62, %24,1) 14-16 yaşındadır. Öğrencilerin cinsiyet gruplarına göre dağılımlarına bakıldığında, araştırmaya katılan öğrencilerin (n=141, %54,9)’u kız öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin devam ettiği sınıflarına ilişkin dağılım incelendiğinde en fazla (n= 93, %36,2) 5. sınıf, en az (n=40, %15,6) 7. Sınıfa devam etmektedir.

Tablo 3.2.3. Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Uyruk, Türkiye’de Yaşam Süresi ve Türkiye’de Okula Gittiği Süreye Göre Dağılımları

Uyruk	Sayı (n)	Yüzde (%)
Suriye	146	56,8
Irak	104	40,5
Afganistan	7	2,7
Toplam	257	100,0
Türkiye’de Yaşanılan Süre	Sayı (n)	Yüzde (%)
1-2 yıl	76	29,5
3-4 yıl	116	45,2
5-8 yıl	65	25,3
Toplam	257	100,0
Türkiye’de Okula Gidilen Süre	Sayı (n)	Yüzde (%)
1-3 yıl	210	81,7
4-6 yıl	47	18,3
Toplam	257	100,0

Tablo 3.2.3’te ortaokula devam eden göçmen öğrencilerin uyruk, Türkiye’de yaşam süresi ve Türkiye’de okula gittiği süreye göre dağılımları verilmiştir. Araştırmaya katılan öğrenciler en fazla (n=146, %56,8) Suriye uyrukludur. Araştırmaya katılan öğrencilerin Türkiye’de yaşadıkları süre en fazla (n=116, %45,2) 3-4 yıldır. Araştırmaya katılan göçmen öğrencilerin çoğunluğu (n=210, %81,7) Türkiye’de 1-3 yıldır okula gitmektedir.

Tablo 3.2.4. Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Türkiye’de Araştırmaya Katıldıkları Okula Devam Etme Süresine Göre Dağılımları

Okula Devam Etme Süresi	Sayı (n)	Yüzde (%)
1-3 yıl	251	98,0
4-6 yıl	5	2,0
Toplam	256	100,0

Tablo 3.2.4’de ortaokula devam eden göçmen öğrencilerin Türkiye’de araştırmaya katıldıkları okula devam etme süresine göre dağılımları verilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin tamamına yakını (n=251, %98,0) 1-3 yıldır aynı okula devam etmektedir.

Tablo 3.2.5. Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Kardeş Sayılarına Göre Dağılımları

Kardeş Sayısı	Sayı (n)	Yüzde (%)
1-3 kardeş	208	81,6
7-9 kardeş	38	14,9
10 kardeş ve üzeri	9	3,5
Toplam	255	100,0

Tablo 3.2.5’de ortaokula devam eden göçmen öğrencilerin kardeş sayılarına göre dağılımları verilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun (n=208, %81,6) 1-3 kardeşe sahip olduğu gözlenmiştir.

Tablo 3.2.6. Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Anne ve Baba Yaşlarına Göre Dağılımı

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Anne Yaşı		
20-30 yaş	30	11,8
31-40 yaş	145	57,1
41-50 yaş	65	25,6
51-60 yaş	14	5,5
Toplam	254	100,0
Baba Yaşı		
20-30 yaş	1	0,4
31-40 yaş	75	31,8
41-50 yaş	112	47,5
51-60 yaş	41	17,4
61-70 yaş	7	3,0
Toplam	236	100,0

Tablo 3.2.6’da ortaokula devam eden göçmen öğrencilerin anne ve baba yaşlarına göre dağılımı verilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin anne yaşları incelendiğinde en fazla (n=145,%57,1) 31-40 yaş aralığındadır. Öğrencilerin baba yaşları değerlendirildiğinde, en fazla (n= 112,%47,5) 41-50 yaş aralığında, en az (n=1, %0,4) 20-30 yaş aralığındadır.

Tablo 3.2.7.Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Anne ve Baba Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Anne Öğrenim Durumu		
Okuryazar değil	81	37,9
İlkokul mezunu	55	25,7
Ortaokul mezunu	46	21,5
Lise ve üzeri	32	15,0
Toplam	214	100,0
Baba Öğrenim Durumu		
Okuryazar değil	76	33,8
İlkokul mezunu	69	30,7
Ortaokul mezunu	37	16,4
Lise ve üzeri	43	19,2
Toplam	225	100,0

Tablo 3.2.7’de ortaokula devam eden göçmen öğrencilerin anne ve baba öğrenim durumlarına göre dağılımları verilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin anne öğrenim durumu en fazla (n=81, %37,9) okuryazar değil, en az (n= 32, 15,0) lise ve üzeri mezunudur. Öğrencilerin baba öğrenim durumları en fazla (n=76, %33,8) okuryazar değil, en az (n= 43, %19,2) lise ve üzeri mezunudur.

Tablo 3.2.8. Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Sosyoekonomik Durumlarına Göre Dağılımı

Sosyo-Ekonomik Durum	Sayı (n)	Yüzde (%)
İyi	32	12,5
Orta	141	54,8
Kötü	84	32,7
Toplam	257	100,0

Tablo 3.2.8’de ortaokula devam eden göçmen öğrencilerin sosyoekonomik durumlarına göre dağılımı verilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin kendi algılarına göre sosyo-ekonomik durumları incelendiğinde en fazla (n=141, %54,8) orta seviyededir.

Tablo 3.2.9. Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Akademik Başarı Durumlarına Göre Dağılımı

Akademik Başarı	Sayı (n)	Yüzde (%)
Sınıf seviyesinde	50	19,5
Sınıf seviyesinin altında	187	72,8
Sınıf seviyesinin üzerinde	20	7,8
Toplam	257	100,0

Tablo 3.2.9’da ortaokula devam eden göçmen öğrencilerin akademik başarı durumlarına göre dağılımı verilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin kendi algılarına göre akademik başarılarına bakıldığında en fazla (n=187, %72,8) sınıf seviyesinin altındadır.

3.3. VERİ TOPLAMA ARACI

Araştırmada göçmen öğrencilerin sosyal becerilerinin ve okula uyumlarının değerlendirmesinde bilgi kaynağı olarak öğretmenlerden yararlanılmıştır. Öğrencilerin sosyal becerileri ve okula uyumlarını ölçmek amacıyla, “Walker-Mc-Connell Sosyal Yeterlik ve Okul Uyum Ölçeği” ve bağımsız değişkenlere ilişkin bilgileri elde etmek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” olan iki ayrı veri toplama aracı kullanılmıştır. Aşağıda ölçek hakkında ayrıntılı bilgi verilmiştir.

3.3.1. Walker-McConnell Sosyal Yeterlik ve Okul Uyum Ölçeği (WMC-SYOUÖ)

Ölçek genel anlamıyla sosyal yeterlik terimi altında sınıflandırılan iki temel uyum alanından oluşmaktadır. Ölçekteki temel uyum alanları; sosyal davranış ve kişilerarası sosyal yeterliktir. Uyuma yönelik davranış, sınıf içindeki eğitim ortamında bağımsız fonksiyonda bulunmak için gerekli becerilere işaret ederken, kişilerarası sosyal yeterlik, diğerleriyle uygun sosyal etkileşimler ve ilişkileri korumak için gerekli olan becerilere işaret etmektedir. İlköğretim düzeyindeki öğrencilere yönelik hazırlanan ölçeğin, üç alt ölçeği bulunmaktadır. Bu üç alt boyut toplam 43 maddeyi içermektedir. Ölçeğin üç alt boyut içerikleri aşağıda verilmiştir.

Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış olarak tanımlanan 1. Alt Boyut; akran ilişkilerinde duyarlık, empati, işbirliği, kendini kontrol ve sosyal açıdan olgunluk gibi öğretmenlerce verilen değer davranışları içeren 16 maddeden oluşmaktadır.

Akran Tercihli Sosyal Davranış olarak tanımlanan 2. Alt Boyut; serbest oyun zamanlarındaki akran dinamiklerini ve sosyal ilişkilerini yöneten sosyal davranışsal biçimler ile ilişkili akran değerlerini yansıtan 17 maddeden oluşmaktadır.

Okula Uyum Davranışı olarak tanımlanan 3. Alt Boyut; eğitimsel ortamların idare edilmesiyle ilişkili doğal öğretmen beklentilerini yansıtmakta ve 10 maddeyi içermektedir. Ölçek 5 dereceli likert tipi ölçektir. Ölçeğin uygulanması her bir öğrenci için ortalama 5-10 dakika alması planlanmaktadır. Ölçeği dolduracak öğretmenlerin, sosyal beceriler değerlendirmede temel olacak şekilde en az 6-8 hafta öğrencileri gözlem yaşantısına sahip olması gerekmektedir.

Ölçek, 43 maddenin her birinin 1-5 arasında numaralandırılmasıyla puanlanmaktadır. Her bir alt boyut için verilen puanlar ayrı ayrı toplanarak alt boyut puanları hesaplanmaktadır.

Üç alt boyut puanlarının toplanmasıyla toplam puan elde edilmektedir (Aysan ve Uz Baş, 2004).

3.3.2. Walker-McConnell Sosyal Yeterlik ve Okul Uyum Ölçeği (WMC-SYOUÖ) Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması:

Ölçeğin Türkiye'deki geçerlik ve güvenirlik çalışması Uz Baş (2004) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin geçerlik çalışması, kapsam geçerliği, yapı geçerliği ve ayırt edici geçerliğini incelemek amacıyla yapılmıştır. Ölçeğin kapsam geçerliliği uzman kanısına başvurularak incelenmiştir. Öncelikle orijinali İngilizce olan ölçek, Uz Baş (2004) çevrilmiştir. Ölçek, özgün İngilizce formuyla beraber, her iki dile hâkim, ikisi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı öğretim üyesi, ikisi psikolojik danışman, dördü İngilizce öğretmem toplam sekiz eğitimeciye verilerek, ölçeğin çevirisiyle ilgili gerekli düzeltmeleri yapmaları istenmiştir. Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanından olan uzmanlar, ölçeğin maddelerini, çocukların sosyal becerilerini ölçmeye uygun olup olmaması açısından değerlendirmeleri, çocukların sosyal becerilerini ölçmeye uygun olmadığını düşündükleri maddeleri ölçek üzerinde işaretlemeleri istenmiştir. Uzmanlar, ölçeğin çevirisi ile ilgili gelen düzeltmeleri dikkate alınarak, ölçeğin çevirisine son şekli verilmiştir. Ölçek maddelerinin, çocukların sosyal becerileri alanına uygunluğu alanında uzmanlar görüş birliğine varmışlardır.

Yapı geçerliği kapsamında, ölçeğin orijinal yapısının mevcut araştırma örneğine giren öğrenci grubu için geçerli olup olmadığını anlamak amacıyla faktör analizi yapılmıştır. İlk temel bileşenler analizine göre, toplam varyansın %71'ini açıklayan beş faktör bulunmuştur. İkinci faktör analizi işlemiyle, ölçeğin orijinal faktör yapısı dikkate alınarak, faktör sayısı toplam varyansın %65'ini açıklayan üç faktöre indirgenmiştir. Toplam ölçek için ölçeğin madde-toplam korelasyonları değerleri 0.32 ile 0,82 arasında bulunmuştur. Ölçeğin ayırt edici geçerlik çalışması kapsamında WMCSYOUÖ'nün toplam ve alt boyut puanlarının sosyometrik statü gruplarını ayırt etme düzeyine bakılmıştır.

Araştırma kapsamında kullanılan ölçeğin güvenirliği Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı ile hesaplanmıştır. Bu değer 0,00 ile 0,40 arasında olması anketin güvenilir olmadığını, 0,40 ile 0,60 arasında olması düşük güvenirliğe sahip olduğunu, 0,60 ile 0,80 arasında olması oldukça güvenilir olduğunu ve 0,80 ile 1,00 arasında olması yüksek güvenirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

“Öğretmen tercihli sosyal davranış” alt boyutunda Cronbach Alfa Katsayısı 0,935, “akran tercihli sosyal davranış” alt boyutunda 0,939, “okula uyum davranışı” alt boyutunda 0,885 ve ölçeğin genelinde 0,972 olarak bulunmuştur. Bu sonuca göre ölçeğin oldukça güvenilir olduğunu söylemek mümkündür. Tablo 3.3.1’de ölçeğin Cronbach Alfa değerleri verilmiştir. Uzbaş Aslı (2004) tarafından geçerlik ve güvenilirliği yapılan ölçeğin alt boyutları için Cronbach Alfa değerleri sırasıyla 0,97 0,93 0,94 ve ölçeğin genelinde 0,96 olarak bulunmuştur. Dolayısıyla ölçeğin güvenilirliğinin bu çalışma ile tutarlı olduğu görülmüştür (Aysan ve Uz Baş, 2004).

Tablo 3.3.1. Okula Yeterlilik ve Sosyal Uyum Ölçeği Güvenirlik Analizi Sonuçları

Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış	Toplam Madde Korelasyonu
21. Bağımsız ders çalışma becerilerini gösterir. (Minimum öğretmen desteği ile yeterli çalışabilir.)	0,644
19. Öğretmenin ödevler için yaptığı açıklama ve yönergeleri dikkatle dinler.	0,657
20. Öğretmenin sorularını yanıtlar ya da yanıtlamaya çalışır.	0,686
33. Kendisine verilen görevleri yerine getirir.	0,757
7. İyi çalışma alışkanlıklarına sahiptir (düzenlidir, ders zamanını etkili kullanır vb.)	0,641
42. Masa başı görevlerini istenildiği gibi yapar.	0,791
3. Boş zamanlarını uygun bir şekilde değerlendirir.	0,607
43. Beceri düzeyine göre verilen işleri uygun şekilde yapar.	0,748
27. İsteklere çabucak karşılık verir.	0,725
28. Diğerleri konuşurken dinler.	0,609
8. Bir şey ya da birisi hakkında bilgi almak için sorular sorar.	0,624
32. Sosyal algıları kuvvetlidir. (Sosyal durumları doğru olarak değerlendirir vb.)	0,686
35. Akranları ile akıcı konuşmalar yapar.	0,667
38. Bir kişi ile konuşurken ya da kendisiyle konuşulurken göz temasını sürdürür.	0,659
36. Diğerlerine katılmak istediğinde reddedilirse, oynamak için başka bir yol bulur.	0,622
Cronbach Alfa: 0,935	
Akran Tercihli Sosyal Davranış	
17. Resmi olmayan durumlarda akranları ile konuşmaları başlatır.	0,655
4. Akranlarının kahkahalarına katılır.	0,623
25. Birçok farklı akranıyla etkileşim kurar.	0,794
13. Akranları ile uzun uzadıya oynar ve konuşur.	0,711
41. Akranlarını oynamaya ya da etkinliklere katılmaya davet eder.	0,734
24. Grup etkinliklerinde akranlarıyla işbirliği yapar.	0,735

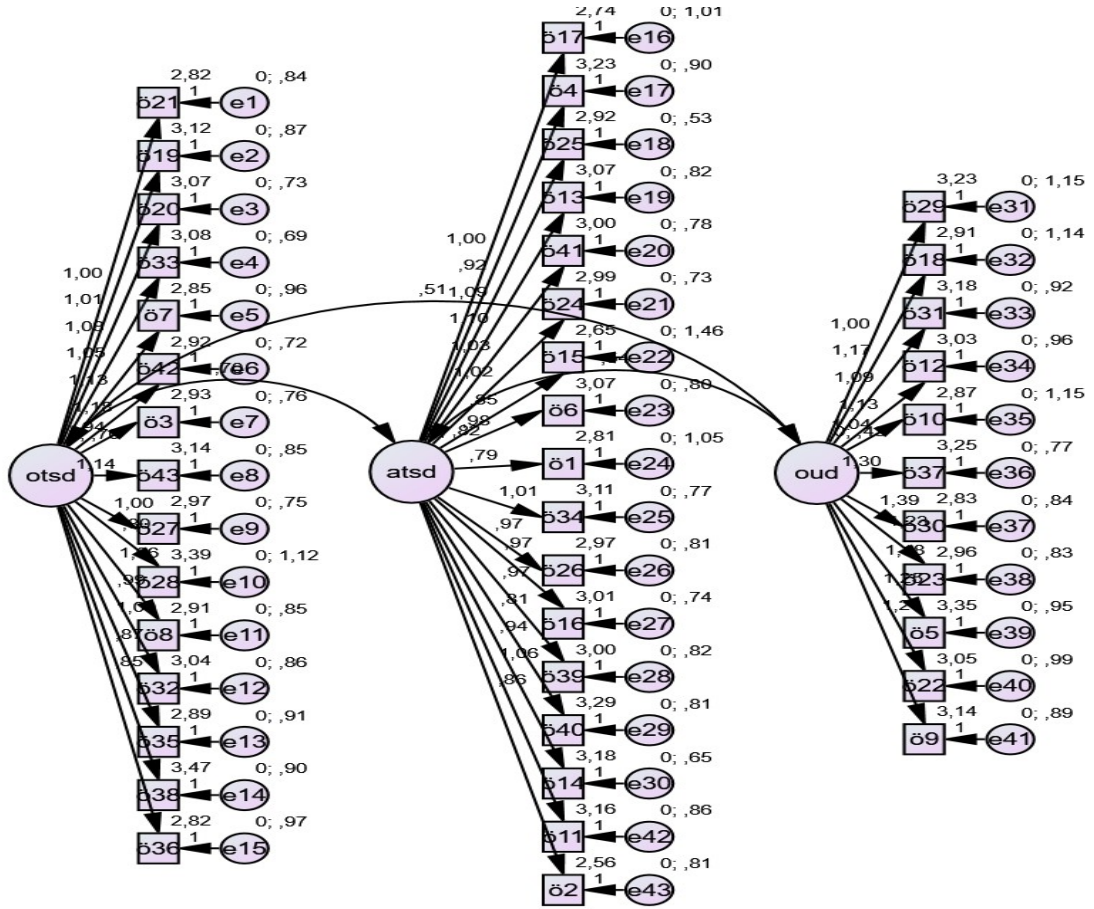
15. Akranları ile etkinliklerinde liderlik rolünü üstlenir.	0,513
6. Diğer çocuklarla kolayca arkadaşlık kurar.	0,647
1. Diğer çocuklar etkinliklere katılması için onu ararlar.	0,553
34. Teneffüslerde becerikli bir şekilde oyunlar oynar ve etkinliklerde bulunur.	0,714
26. Akranlarıyla uygun bir şekilde fiziksel temas kurar.	0,697
16. Diğerlerinin ihtiyaçlarına karşı duyarlıdır.	0,661
39. Uygun bir yolla arkadaşlarının dikkatini çeker.	0,704
40. Akranlarından gelen öneri ve yardımları kabul eder.	0,632
14. Yardıma gereksinim duyan akranlarına gönüllü olarak yardım eder.	0,657
11. Teneffüsleri ve boş zamanlarını arkadaşları ile etkileşim kurarak geçirir.	0,689
2. Akranlarıyla sürekli etkileşim kurabilmek için farklı etkinlikler bulur.	0,638
Cronbach Alfa: 0,939	
Okula Uyum Davranışı	
29. Öfkesini kontrol eder.	0,604
18. Kızgınlığını uygun bir şekilde ifade eder. (Yıkıcı olmadan, şiddet göstermeden tepki verir vb.)	0,558
31. İstediklerini yaptıramamayı kabullenebilir.	0,676
12. Akranlarından gelen yapıcı eleştirileri öfkelenmeden kabul eder.	0,539
10. Kendisiyle alay edildiğinde ya da isim takıldığında, konuyu değiştirir, olayı görmezlikten gelir ya da diğer yapıcı davranışlarla karşılık verir.	0,499
37. Başkalarının duygularına karşı duyarlıdır.	0,686
30. Diğerlerinin kişisel özelliklerine iltifat eder. (Fiziksel görünüm, özel yetenekler vb.)	0,673
23. Davranışla başa çıkmaya yönelik geleneksel yöntemlere uygun karşılık verir. (Övgü, azar vb.)	0,648
5. Diğer kişilere sempati gösterir.	0,505
22. Diğerlerinin saldırgan davranışları ile uygun bir şekilde baş edebilir (kavgadan kaçınmaya çalışır, uzlaşır, yardım ister, kendisini savunur vb.)	0,666
9. Gerektiğinde akranlarıyla uzlaşmayı bilir.	0,533
Cronbach Alfa: 0,885	
Genel Cronbach Alfa: 0,972	

Ölçeğe doğrulayıcı faktör analizi uygulanmış ve elde edilen Yapısal Eşitlik Modeli Yol Analizi (Path Diagramı) Şekil 3.1’de sunulmuştur. Ölçek modeline ilişkin değerler Tablo 3.3.2’de verilmiştir.

Tablo 3.3.2. Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Ölçeği Modeli

CMIN/DF	CFI	NFI	RMSEA
2,523	0,797	0,707	0,077
<5	>0,90	>0,90	>0,08

Ölçeğin uyum değerlerine bakıldığında genel olarak kabul edilebilir uyum gösterdiği ifade edilebilir (CMIN/DFI=2,523; RMSEA=0,077).

Şekil 3.1. Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi

Doğrulayıcı faktör analizi Path Diyagramı'na göre ölçeğin öğretmen tercihli sosyal davranış alt boyutu t değerleri 2,82 ile 3,39 arasında değişmektedir. t değerlerinin 1,96'yı aşması 0,05 düzeyinde, 2,56'yı aşması 0,01 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Buna göre, t değerlerinin iyi düzeyde olduğu ve anlamlı olduğu ifade edilebilir. Hata

varyansları incelendiğinde, 28. madde hariç (1,12) maddelerin hatalarının düşük olduğu görülmektedir. Akran tercihli sosyal davranış alt boyutu t değerleri 2,56 ile 3,23 arasında değişmektedir. T değerlerinin anlamlı olduğu söylenebilir. Hata varyansları değerlendirildiğinde, (17, 15 ve 1. madde) hariç maddelerin hata değerlerin düşük olduğu görülmektedir. Okula uyum davranışı alt boyutu t değerleri 2,83 ile 3,35 arasında değişmektedir. t değerlerinin anlamlı olduğu söylenebilir. Hata varyanslarına bakıldığında, (29, 18 ve 10. madde) hariç maddelerin hata değerlerin düşük olduğu görülmektedir.

3.3.3. Kişisel Bilgi Formu

Araştırma kapsamına alınan ortaokula devam eden göçmen öğrencilerin kendilerine ve ailelerine ilişkin çeşitli özellikleri belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” unda çocukların; cinsiyet, yaş, sınıfı, uyruğu, kardeş sayısı, doğum sırası, anne ve baba yaşı, anne ve baba öğrenim düzeyi, Türkiye’de yaşadığı süre, Türkiye’de okula gittiği süre, bu okula devam etme süresi, belirlemeye yönelik on üç sorudan oluşmaktadır. Kişisel bilgi formunda yer alan sorular, öğrencilerin yazılı olarak dolduracağı ve işaretleyeceği şekilde düzenlenmiştir.

3.4. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmanın ilk aşamasında “Walker-McConnell Sosyal Yeterlik ve Okul Uyum Ölçeği (WMC-SYOUÖ)", alt boyutları ve Kişisel Bilgi Formu aracılığı ile elde edilen veriler, değerlendirilmeden önce, ölçek alt boyutlarındaki maddelerin işaretlenip işaretlenmediği kontrol edilmiş, birden fazla işaretlenmiş maddeler, ölçeğe dahil edilmemiştir.

Walker-McConnell Sosyal Yeterlik ve Okul Uyum Ölçeği (WMC-SYOUÖ)", ile alt boyut maddelerindeki veriler bilgisayara geçirilmiştir. Araştırmada “Walker-McConnell Sosyal Yeterlik ve Okul Uyum Ölçeği (WMC-SYOUÖ)", alt ölçekleri ve Kişisel Bilgi Formu aracılığı ile elde edilecek bilgiler araştırmacı tarafından SPSS 22 paket programı ile değerlendirilmiştir.

Bu araştırmanın bağımlı değişkenleri sosyal beceri ve okula uyumdur. Bağımsız değişkenleri ise yaş, cinsiyet, kardeş sırası, sınıf, okulu, doğum sırası, anne yaşı, baba yaşı, anne öğrenim düzeyi, baba öğrenim düzeyi, anne yaşam durumu, baba yaşam durumu, Türkiye’de yaşadığı süre, Türkiye’de okula gittiği süre, eğitim-öğretim gördüğü okula devam etme süresi, akademik başarı ve sosyo ekonomik durumdur. Verilerin analizinde One Way

Anova Testi, aritmetik ortalama, standart sapma, bağımsız t testii, Tukey testi ve korelasyon testi kullanılmıştır.

Araştırmaya katılma düzeylerini bulma amacıyla aritmetik ortalama kullanılmıştır. Cinsiyet gibi ikili değişkenlere göre, belirtilen görüşler arasında herhangi bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız “ t” testi kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin üç ve daha fazla özellik içeren değişkenlere göre görüşlerinin karşılaştırılmasında ise tek yönlü varyans analizi (F testi) kullanılmıştır. Tablo 3.4.1’de Sosyal yeterlik ve Okula Uyum Ölçeği normallik dağılımı sonuçları verilmiştir.

Tablo 3.4.1. Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Ölçeği Normallik Dağılımı Sonuçları

	N	Ort.	S	Medyan	Min.	Max.	Kolmogorov-Smirnov	Shapiro-Wilk	Çarpıklık
SYOUÖ	257	3,04	0,80	3,03	1,17	5,00	0,200	0,245	0,02
ÖTSD	257	3,05	0,84	3,00	1,20	5,00	0,250	0,310	0,10
ATSD	257	2,99	0,88	3,00	1,06	1,00	0,280	0,260	-0,05
OD	257	3,08	0,81	3,09	1,00	5,00	0,200	0,293	-0,02

SYOUÖ: Sosyal yeterlik ve Okula Uyum Ölçeği, ÖTSD: Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış, ATSD: Akran Tercihli Sosyal Davranış, OD: Okula Uyum Davranışı

Tablo 3.4.1’de Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro Wilk Normallik Testi sonuçlarına göre, ölçeğin normallik varsayımını sağladığı söylenebilir ($p>0,05$). Ölçek ve alt boyutlarının çarpıklık basıklık değerleri de -1,5 ile +1,5 arasındadır. Bu sebeple, analizlerde parametrik testler kullanılmıştır.

Anlamlılık seviyesi olarak 0.05 kullanılmış olup, $p<0.05$ olması durumunda anlamlı farklılığın olduğu, $p>0.05$ olması durumunda ise anlamlı farklılığın olmadığı belirtilmiştir.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

Bu bölümde, araştırma kapsamına alınan ortaokula devam eden göçmen öğrencilerin sosyal beceri ve okula uyum durumları, yaş, cinsiyet, bulundukları sınıf kademesi, Türkiye’de yaşadıkları süre, anne ve baba öğrenim düzeyleri, sosyo ekonomik durum, akademik başarı ve uyruklarına ilişkin bulgular sunulmuştur. Çalışma kapsamında araştırılan alt problemlere ilişkin bulgu ve yorumlara, problemler çerçevesinde yer verilmiştir.

4.1.Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Ölçeği (WMC-SYOUÖ)Alt Boyut Puanları ve Toplam Alt Boyut Puan Ortalamaları ile İlgili Dağılımları

Araştırma kapsamına alınan göçmen öğrencilerin sosyal beceri ve okula uyum durumları sosyo-demografik bilgilerine göre karşılaştırmalı olarak verilmiştir. Öğrencilerin ölçekten aldığı puanların ortalaması Tablo 4.1.1’de verilmiştir.

Öğrencilerin ölçekten aldığı puanların yorumlanması son adımdan ilk adımın çıkarılıp adım sayısına bölünmesiyle elde edilmiştir. $(5-1)/5=0,8$ olarak hesaplanmıştır. Buna göre, 1-1,79 arası puanlar “çok kötü”, 1,80-2,59 arası puanlar “kötü”, 2,60-3,39 arası puanlar “orta”, 3,40-4,20 arası puanlar “iyi” ve 4,20-5 arası puanlar “çok iyi”yi ifade etmektedir.

Tablo 4.1.1. Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Durumlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

	n	Min.	Max.	Ort.	Ss
Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış	257	1,20	5,00	3,05	0,84
Akran Tercihli Sosyal Davranış	257	1,06	5,00	2,99	0,88+
Okula Uyum Davranışı	257	1,00	5,00	3,08	0,81
Genel	257	1,17	5,00	3,04	0,80

Tablo 4.1.1’de ortaokula devam eden göçmen öğrencilerin sosyal yeterlik ve okula uyum durumlarına ilişkin betimsel istatistikler verilmiştir.

“Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış” alt boyutundan alınacak puanlar 1 ile 5 puan arasında değişmektedir. Göçmen öğrencilerin bu boyuttan aldığı puanların ortalaması 5 puan üzerinden 1,20 ile 5 puan arasında değişmektedir. Öğrencilerin puanları ortalaması 3,05,

standart sapması da 0,84 olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin öğretmen tercihli sosyal davranışlarının orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

“Akran Tercihli Sosyal Davranış” alt boyutunda alınacak puanlar 1 ile 5 puan arasında değişmektedir. Göçmen öğrencilerin bu boyuttan aldığı puanların ortalaması 5 puan üzerinden 1,06 ile 5 puan arasında değişmektedir. Öğrencilerin puanları ortalaması 2,99, standart sapması da 0,88 olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin akran tercihli sosyal davranışlarının orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

“Okula Uyum Davranışı” alt boyutunda alınacak puanlar 1 ile 5 puan arasında değişmektedir. Öğrencilerin bu boyuttan aldığı puanların ortalaması 5 puan üzerinden 1 ile 5 puan arasında değişmektedir. Öğrencilerin puanları ortalaması 3,08, standart sapması da 0,81 olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin okula uyum davranışlarının orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Ölçeğin genelinden alınacak puanlar 1 ile 5 puan arasında değişmektedir. Göçmen öğrencilerin bu boyuttan aldığı puanların ortalaması 5 puan üzerinden 1,17 ile 5 puan arasında değişmektedir. Öğrencilerin puanları ortalaması 3,04, standart sapması da 0,80 olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin okula uyum davranışlarının orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

4.2.Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Yaşlarına Göre Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Ölçeği (WMC-SYOUÖ) Alt Boyut Puanları ve Toplam Alt Boyut Puan Ortalamaları ile İlgili Dağılımları

Araştırmaya katılan ortaokula devam eden göçmen öğrencilerin yaşlarına göre sosyal beceri ve okula uyum durumlarına ilişkin tek yönlü anova testi sonuçları tablo 4.2.1.de verilmiştir.

Tablo 4.2.1. Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Yaşlarına Göre Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Durumlarına İlişkin Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları

	Yaş	N	Ortalama	Kareler Toplamı		Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış	10-11 yaş	81	2,7012	Gruplar arası Gruplar içi	16,779 167,815	2 254	8,389 ,661	12,698	0,000*	10-11 yaş ile 12-13 yaş 10-11 yaş ile 14-16 yaş 12-13 yaş ile 14-16 yaş
	12-13 yaş	114	3,1462							
	14-16 yaş	62	3,3581							
Akran Tercihli Sosyal Davranış	10-11 yaş	81	2,5875	Gruplar arası Gruplar içi	25,012 175,258	2 254	12,506 ,690	18,125	0,000*	
	12-13 yaş	114	3,0645							
	14-16 yaş	62	3,4165							
Okula Uyum Davranışı	10-11 yaş	81	2,7946	Gruplar arası Gruplar içi	11,817 157,400	2 254	5,908 ,620	9,535	0,000*	
	12-13 yaş	114	3,1459							
	14-16 yaş	62	3,3563							
Genel	10-11 yaş	81	2,6945	Gruplar arası Gruplar içi	17,407 16,779	2 254	8,703 ,577	15,053	0,000*	
	12-13 yaş	114	3,1189							
	14-16 yaş	62	3,3770							

p<0,05

Tabloya göre, öğretmen tercihli sosyal davranış alt boyutunda 10-11 yaş aralığındaki öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=2,70$), 12-13 yaş aralığındaki öğrencilerin ortalama ($\bar{X}=3,14$), 14-16 yaş aralığındaki öğrencilerin ortalaması ise ($\bar{X}=3,35$) dir. Yapılan varyans analizi, araştırmaya katılan göçmen öğrencilerin yaşlarına öğretmen tercihli sosyal davranışları arasında anlamlı bir farklılığa neden olduğunu göstermiştir ($F_{(2,254)}=12,698$, $p<0.05$). Farklılığın hangi düzeyler arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan tukey testi sonucuna göre, 10-11 yaş ile 12-13 yaş arasında, 10-11 yaş ile 14-16 yaş arasında, 12-13 yaş ile 14-16 yaş arasındaki öğrencilerin öğretmen tercihli sosyal davranış puanları arasında anlamlılık vardır.

Akran tercihli sosyal davranış alt boyutunda 10-11 yaş aralığındaki öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=2,58$), 12-13 yaş aralığındaki öğrencilerin ortalama ($\bar{X}=3,05$), 14-16 yaş aralığındaki öğrencilerin ortalaması ise ($\bar{X}=3,41$) dir. Göçmen öğrencilerin yaşları ile akran tercihli sosyal davranışları arasında anlamlı bir farklılık vardır ($F_{(2,254)}=18,125$, $p<0.05$). Farklılığın hangi düzeyler arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan tukey testi sonucuna göre, 10-11 yaş ile 12-13 yaş arasında, 10-11 yaş ile 14-16 yaş arasında, 12-13 yaş ile 14-16 yaş arasındaki öğrencilerin akran sosyal davranış puanları arasında anlamlılık vardır.

Okula uyum sosyal davranış alt boyutunda 10-11 yaş aralığındaki öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=2,79$), 12-13 yaş aralığındaki öğrencilerin ortalama ($\bar{X}=3,14$), 14-16 yaş aralığındaki öğrencilerin ortalaması ise ($\bar{X}=3,35$) dir. Göçmen öğrencilerin yaşları ile okula uyum davranışları arasında anlamlı bir farklılık vardır ($F_{(2,254)}=9,535$, $p<0.05$). Farklılığın hangi düzeyler arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan tukey testi sonucuna göre, 10-11 yaş ile 12-13 yaş arasında, 10-11 yaş ile 14-16 yaş arasında, 12-13 yaş ile 14-16 yaş arasındaki öğrencilerin okula davranış puanları arasında anlamlılık vardır.

Okula yeterlilik ve uyum genel değerlendirilmesinde 10-11 yaş aralığındaki öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=2,69$), 12-13 yaş aralığındaki öğrencilerin ortalama ($\bar{X}=3,11$), 14-16 yaş aralığındaki öğrencilerin ortalaması ise ($\bar{X}=3,37$) dir. Göçmen öğrencilerin yaşları ile sosyal beceri ve okula uyumları arasında anlamlı bir farklılık vardır ($F_{(2,254)}=15,053$, $p<0.05$). Farklılığın hangi düzeyler arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan tukey testi sonucuna göre, 10-11 yaş ile 12-13 yaş arasında, 10-11 yaş ile 14-16 yaş arasında, 12-13 yaş

ile 14-16 yaş arasındaki öğrencilerin sosyal beceri ve okula uyumları arasında anlamlılık vardır.

4.3.Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Ölçeği (WMC-SYOUÖ) Alt Boyut Puanları ve Toplam Alt Boyut Puan Ortalamaları İle İlgili Dağılımları

Tablo 4.3.1’de ortaokula devam eden göçmen öğrencilerin cinsiyetlerine göre sosyal beceri ve okula uyum durumlarına ilişkin bağımsız t testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.3.1 Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Sosyal beceri ve Okula Uyum Durumlarına İlişkin T Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	Ort.	Df	t	p
Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış	Kız	141	3,1735	255	2,447	0,015*
	Erkek	116	2,9155			
Akran Tercihli Sosyal Davranış	Kız	141	3,0530	255	1,077	0,282
	Erkek	116	2,9336			
Okula Uyum Davranışı	Kız	141	3,1883	255	2,242	0,026*
	Erkek	116	2,9616			
Genel	Kız	141	3,1383	255	2,020	0,044*
	Erkek	116	2,9369			

p<0,05

Tablo incelendiğinde, öğretmen tercihli sosyal davranış alt boyutunda kız öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,17$), erkek öğrencilerin ortalaması ise ($\bar{X}=2,91$) dir. İstatistiksel olarak ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemeye yönelik yapılan t testine göre göçmen öğrencilerin cinsiyetlerine göre öğretmen tercihli sosyal davranışları arasında anlamlı bir farklılık vardır ($t_{(255)}=2,447$, $p<0.05$). Bu sonuca göre kız öğrencilerin öğretmen tercihli sosyal davranışları erkek öğrencilerden daha yüksektir.

Akran tercihli sosyal davranış alt boyutunda kız öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,05$), erkek öğrencilerin ortalaması ise ($\bar{X}=2,93$) dür. İstatistiksel olarak ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemeye yönelik yapılan t testine göre göçmen öğrencilerin cinsiyetlerine göre akran tercihli sosyal davranışları arasında anlamlı bir farklılık yoktur. ($t_{(255)}=1,077$, $p>0.05$).

Okula uyum davranışı alt boyutunda kız öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,18$), erkek öğrencilerin ortalaması ise ($\bar{X}=2,96$) dir. İstatistiksel olarak ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemeye yönelik yapılan t testine göre göçmen öğrencilerin cinsiyetlerine göre okula uyum davranışları arasında anlamlı bir farklılık vardır ($t_{(255)}=2,442$, $p<0.05$). Bu sonuca göre kız öğrencilerin okula uyum davranışları erkek öğrencilerden daha yüksektir.

Sosyal yeterlik ve okula uyum ölçeği toplam puanına bakıldığında kız öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,13$), erkek öğrencilerin ortalaması ise ($\bar{X}=2,93$) dür. İstatistiksel olarak ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemeye yönelik yapılan t testine göre göçmen öğrencilerin cinsiyetlerine göre sosyal beceri ve okula uyumları arasında anlamlı bir farklılık vardır ($t_{(255)}=2,020$, $p<0.05$). Bu sonuca göre kız öğrencilerin sosyal beceri ve okula uyumları erkek öğrencilerden daha yüksektir.

4.4.Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Ölçeği (WMC-SYOUÖ) Alt Boyut Puanları ve Toplam Alt Boyut Puan Ortalamaları İle İlgili Dağılımları

Tablo 4.4.1’de ortaokula devam eden göçmen öğrencilerin sınıflarına göre sosyal beceri ve okula uyum durumlarına ilişkin tek yönlü anova testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.4.1. Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Durumlarına İlişkin Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları

	Sınıf	N	Ortalama	Kareler Toplamı		Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış	5. Sınıf	93	2,9290	Gruplar arası Gruplar içi	14,601 169,994	3 253	4,867 ,672	7,243	0,000*	5.6.7.sınıf ile 8.sınıf arasındadır.
	6. Sınıf	79	2,9662							
	7. Sınıf	40	2,9533							
	8. Sınıf	45	3,5733							
Akran Tercihli Sosyal Davranış	5. Sınıf	93	2,8292	Gruplar arası Gruplar içi	14,611 185,659	3 253	4,870 ,734	6,637	0,000*	5.ve 6. Sınıf ile 8.sınıf arasındadır.
	6. Sınıf	79	2,8786							
	7. Sınıf	40	3,0897							
	8. Sınıf	45	3,4810							
Okula Uyum Davranışı	5. Sınıf	93	2,9834	Gruplar arası Gruplar içi	5,924 163,293	3 253	1,975 ,645	3,059	0,029*	5.sınıf 8.sınıf arasındadır.
	6. Sınıf	79	3,0472							
	7. Sınıf	40	3,0364							
	8. Sınıf	45	3,4101							
Genel	5. Sınıf	93	2,9139	Gruplar arası Gruplar içi	10,967 152,930	3 253	3,656 ,604	6,048	0,001*	5.sınıf ile 6.7.ve 8.sınıf arasındadır.
	6. Sınıf	79	2,9640							
	7. Sınıf	40	3,0265							
	8. Sınıf	45	3,4882							

p<0,05

Tablo değerlendirildiğinde, öğretmen tercihli sosyal davranış alt boyutunda 5. sınıf düzeyindeki öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=2,92$), 6. sınıf düzeyindeki öğrencilerin ortalama ($\bar{X}=2,96$), 7. sınıf düzeyindeki öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=2,95$) ve 8. sınıf düzeyindeki öğrencilerin ortalaması ise ($\bar{X}=3,57$) dir. Yapılan varyans analizi araştırmaya katılan göçmen öğrencilerin sınıf düzeyleri ile öğretmen tercihli sosyal davranışları arasında anlamlı bir farklılığa neden olduğunu göstermiştir ($F_{(3,253)}=7,243$, $p<0.05$). Farklılığın hangi düzeyler arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan tukey testi sonucuna göre, 5., 6. ve 7. sınıf sınıftaki öğrenciler ile 8. sınıftaki öğrencilerin öğretmen tercihli sosyal davranış puanları arasında anlamlılık vardır.

Akran tercihli sosyal davranış alt boyutunda 5. sınıf düzeyindeki öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=2,82$), 6. sınıf düzeyindeki öğrencilerin ortalama ($\bar{X}=2,87$), 7. sınıf düzeyindeki öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,08$) ve 8. sınıf düzeyindeki öğrencilerin ortalaması ise ($\bar{X}=3,48$) dir. Göçmen öğrencilerin sınıf düzeyleri ile akran tercihli sosyal davranışları arasında anlamlı bir farklılık vardır ($F_{(3,253)}=6,637$, $p<0.05$). Farklılığın hangi düzeyler arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan tukey testi sonucuna göre, 5. ve 6. sınıf ile 8. sınıftaki öğrencilerin akran tercihli sosyal davranışları arasında anlamlılık vardır.

Okula uyum davranışı alt boyutunda 5. sınıf düzeyindeki öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=2,98$), 6. sınıf düzeyindeki öğrencilerin ortalama ($\bar{X}=3,04$), 7. sınıf düzeyindeki öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,03$) ve 8. sınıf düzeyindeki öğrencilerin ortalaması ise ($\bar{X}=3,41$) dir. Göçmen öğrencilerin sınıf düzeyleri ile okula uyum davranışları arasında anlamlı bir farklılık vardır ($F_{(3,253)}=3,059$, $p<0.05$). Farklılığın hangi düzeyler arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan tukey testi sonucuna göre, 5. sınıftaki öğrenciler ile 8. sınıftaki öğrencilerin okula uyum davranış puanları arasında anlamlılık vardır ve 8. sınıftaki öğrencilerin okula uyum davranışları 5. sınıftaki öğrencilerden daha yüksektir.

Sosyal beceri ve okula uyumda 5. sınıf düzeyindeki öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=2,82$), 6. sınıf düzeyindeki öğrencilerin ortalama ($\bar{X}=2,96$), 7. sınıf düzeyindeki öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,02$) ve 8. sınıf düzeyindeki öğrencilerin ortalaması ise ($\bar{X}=3,48$) dir. Göçmen öğrencilerin sınıf düzeyleri ile sosyal beceri ve okula uyumları arasında anlamlı bir farklılık vardır ($F_{(3,253)}=6,048$, $p<0.05$). Yapılan Tukey Testi sonucuna göre, 5. sınıftaki öğrenciler ile 8. sınıftaki öğrencilerin sosyal beceri ve okula uyumları arasında anlamlılık vardır ve 8.

sınıftaki öğrencilerin sosyal beceri ve okula uyumları 5. sınıftaki öğrencilerden daha yüksektir. 6. sınıftaki öğrenciler ile 8. sınıftaki öğrencilerin sosyal beceri ve okula uyumları arasında anlamlılık vardır ve 8. sınıftaki öğrencilerin sosyal beceri ve okula uyumları 6. sınıftaki öğrencilerden daha yüksektir. 7. sınıftaki öğrenciler ile 8. sınıftaki öğrencilerin sosyal beceri ve okula uyumları arasında anlamlılık vardır ve 8. sınıftaki öğrencilerin sosyal beceri ve okula uyumları 7. sınıftaki öğrencilerden daha yüksektir.

4.5.Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Türkiye’de Yaşadıkları Süreye Göre Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Ölçeği (WMC-SYOUÖ) Alt Boyut Puanları ve Toplam Alt Boyut Ortalamaları İle İlgili Dağılımları

Tablo 4.5.1’de ortaokula devam eden göçmen öğrencilerin Türkiye’de yaşadıkları süreye göre sosyal beceri ve okula uyum durumlarına ilişkin tek yönlü anova testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.5.1 Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Türkiye’de Yaşadıkları Süreye Göre Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Durumlarına İlişkin Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları

	Türkiye’de yaşanan süre	N	Ortalama	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış	1-2 yıl	76	2,9386	Gruplar arası Gruplar içi	2 254	2,680 ,706	3,798	0,024*	1-2 yıl ile 5-8 yıl arasındadır.
	3-4 yıl	116	2,9977						
	5-8 yıl	65	3,3015						
Akran Tercihli Sosyal Davranış	1-2 yıl	76	2,8460	Gruplar arası Gruplar içi	2 254	3,423 ,762	4,495	0,012*	1-2 yıl ile 3-4 yıl ve 5-8 yıl arasındadır.
	3-4 yıl	116	2,9478						
	5-8 yıl	65	3,2697						
Okula Uyum Davranışı	1-2 yıl	76	3,0311	Gruplar arası Gruplar içi	2 254	2,579 ,646	3,992	0,020*	3-4 yıl ile 5-8 yıl arasındadır.
	3-4 yıl	116	2,9867						
	5-8 yıl	65	3,3273						
Genel	1-2 yıl	76	2,9386	Gruplar arası Gruplar içi	2 254	2,800 ,623	4,493	0,012*	1-2 yıl ile 3-4 yıl ve 5-8 yıl arasındadır.
	3-4 yıl	116	2,9774						
	5-8 yıl	65	3,2995						

p<0,05

Öğretmen tercihli sosyal davranış alt boyutunda 1-2 yıl Türkiye’de yaşayan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=2,93$), 3-4 yıl Türkiye’de yaşayan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=2,99$) ve 5-8 yıl Türkiye’de yaşayan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,30$) dur. Araştırmaya katılan göçmen öğrencilerin Türkiye’de yaşadıkları süre ile öğretmen tercihli sosyal davranışları arasında anlamlı bir farklılığa neden olduğunu göstermiştir ($F_{(2,254)}=3,798$, $p<0.05$). Farklılığın hangi düzeyler arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan tukey testi sonucuna göre, 1-2 yıl Türkiye’de yaşayanlar ile 5-8 yıl Türkiye’de yaşayan öğrencilerin öğretmen tercihli sosyal davranış puanları arasında anlamlılık vardır ve 5-8 yıl Türkiye’de yaşayan öğrencilerin öğretmen tercihli sosyal davranışları daha yüksektir.

Akran tercihli sosyal davranış alt boyutunda 1-2 yıl Türkiye’de yaşayan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=2,84$), 3-4 yıl Türkiye’de yaşayan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=2,94$) ve 5-8 yıl Türkiye’de yaşayan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,26$) dır. Göçmen öğrencilerin Türkiye’de yaşadıkları süreye göre akran tercihli sosyal davranışları arasında anlamlı bir farklılık vardır ($F_{(2,254)}=4,495$, $p<0.05$). Farklılığın hangi düzeyler arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan tukey testi sonucuna göre, 1-2 yıl Türkiye’de yaşayanlar ve 3-4 yıl Türkiye’de yaşayanlar ile 5-8 yıl Türkiye’de yaşayan öğrencilerin akran tercihli sosyal davranış puanları arasında anlamlılık vardır ve 5-8 yıl Türkiye’de yaşayan öğrencilerin akran tercihli sosyal davranışları daha yüksektir.

Okula uyum davranışı alt boyutunda 1-2 yıl Türkiye’de yaşayan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,03$), 3-4 yıl Türkiye’de yaşayan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=2,92$) ve 5-8 yıl Türkiye’de yaşayan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,92$) dir. Göçmen öğrencilerin Türkiye’de yaşadıkları süreye göre okula uyum davranışları arasında anlamlı bir farklılık vardır ($F_{(2,254)}=3,392$, $p<0.05$). Farklılığın hangi düzeyler arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan tukey testi sonucuna göre, 3-4 yıl Türkiye’de yaşayanlar ile 5-8 yıl Türkiye’de yaşayan öğrencilerin okula uyum davranış puanları arasında anlamlılık vardır ve 5-8 yıl Türkiye’de yaşayan öğrencilerin okula uyum davranışları daha yüksektir.

Sosyal beceri ve okula uyum davranışında 1-2 yıl Türkiye’de yaşayan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=2,93$), 3-4 yıl Türkiye’de yaşayan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=2,97$) ve 5-8 yıl Türkiye’de yaşayan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,29$) dur. Yapılan tek yönlü varyans analizi bulgularına göre göçmen öğrencilerin Türkiye’de yaşadıkları süreye göre sosyal beceri ve okula uyumları arasında anlamlı bir farklılık vardır ($F_{(2,254)}=4,493$, $p<0.05$). Farklılığın hangi

düzeyler arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan tukey testi sonucuna göre, 1-2 yıl Türkiye’de yaşayanlar ve 3-4 yıl Türkiye’de yaşayanlar ile 5-8 yıl Türkiye’de yaşayan öğrencilerin sosyal beceri ve okula uyum davranış puanları arasında anlamlılık vardır ve 5-8 yıl Türkiye’de yaşayan öğrencilerin sosyal beceri ve okula uyum davranışları daha yüksektir.

4.6.Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Anne Öğrenim Düzeyine Göre Sosyal yeterlik ve Okula Uyum Ölçeği (WMC-SYOUÖ) Alt Boyut Puanları ve Toplam Alt Boyut Puan Ortalamaları İle İlgili Dağılımları

Tablo 4.6.1’de ortaokula devam eden göçmen öğrencilerin anne öğrenim düzeylerine göre sosyal beceri ve okula uyum durumlarına ilişkin tek yönlü anova testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.6.1.Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Anne Öğrenim Düzeylerine Göre Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Durumlarına İlişkin Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları

	Anne öğrenim düzeyi	N	Ortalama	Kareler Toplamı		Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
				Gruplar arası	Gruplar içi					
Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış	Okur yazar değil	81	3,0025			3 210	4,109 ,669	6,139	0,001*	İlkokul ile lise ve üzeri Ortaokul ile lise ve üzeri arasındadır.
	İlkokul	55	2,8158							
	Ortaokul	46	3,3913							
	Lise ve üzeri	32	3,4167							
Akran Tercihli Sosyal Davranış	Okur yazar değil	81	2,8635			3 210	3,922 ,686	5,716	0,001*	Okuryazar değil ile lise ve üzeri İlkokul ile lise ve üzeri arasındadır.
	İlkokul	55	2,8631							
	Ortaokul	46	3,2506							
	Lise ve üzeri	32	3,4540							
Okula Uyum Davranışı	Okur yazar değil	81	2,9663			3 210	2,217 ,654	3,393	0,019*	Okuryazar değil ile lise ve üzeri arasındadır.
	İlkokul	55	3,0033							
	Ortaokul	46	3,2470							
	Lise ve üzeri	32	3,4403							
Genel	Okur yazar değil	81	2,9441			3 210	3,210 ,595	5,397	0,001*	Okur yazar değil ile lise ve üzeri, İlkokul ile Ortaokul, lise ve üzeri arasındadır
	İlkokul	55	2,8941							
	Ortaokul	46	3,2963							
	Lise ve üzeri	32	3,4370							

p<0,05

Tablodaki bilgiler doğrultusunda, öğretmen tercihli sosyal davranış alt boyutunda anne öğrenim düzeyi okur yazar olmayan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,00$), ilkokul olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=2,81$), ortaokul olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,39$) ve lise ve üzeri olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,41$) dir. Göçmen öğrencilerin anne öğrenim düzeyi ile öğretmen tercihli sosyal davranışları arasında anlamlı bir farklılığa neden olduğunu göstermiştir ($F_{(3,210)}=6,139$, $p<0.05$). Farklılığın hangi düzeyler arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan tukey testi sonucuna göre, annesi ilkokul mezunu olanlar ile annesi lise ve üzeri mezunu olan öğrencilerin öğretmen tercihli sosyal davranış puanları arasında anlamlılık vardır ve annesi lise ve üzeri mezunu olan öğrencilerin öğretmen tercihli sosyal davranışları daha yüksektir. Annesi ortaokul mezunu olanlar ile annesi lise ve üzeri mezunu olan öğrencilerin öğretmen tercihli sosyal davranış puanları arasında anlamlılık vardır ve annesi lise ve üzeri mezunu olan öğrencilerin öğretmen tercihli sosyal davranışları daha yüksektir.

Akran tercihli sosyal davranış alt boyutunda anne öğrenim düzeyi okur yazar olmayan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=2,86$), ilkokul olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=2,86$), ortaokul olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,25$) ve lise ve üzeri olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,45$) dir. Göçmen öğrencilerin anne öğrenim düzeyine göre akran tercihli sosyal davranışları arasında anlamlı bir farklılık vardır ($F_{(3,210)}=5,716$, $p<0.05$). Farklılığın hangi düzeyler arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan tukey testi sonucuna göre, annesi okuryazar olmayan öğrenciler ile annesi lise ve üzeri mezunu olan öğrencilerin akran tercihli sosyal davranışları arasında anlamlı bir farklılık vardır ve annesi lise ve üzeri mezunu olan öğrencilerin akran tercihli sosyal davranışları daha yüksektir. Annesi ilkokul mezunu olan öğrenciler ile annesi lise ve üzeri mezunu olan öğrencilerin akran tercihli sosyal davranışları arasında anlamlı bir farklılık vardır ve annesi lise ve üzeri mezunu olan öğrencilerin akran tercihli sosyal davranışları daha yüksektir.

Okula uyum davranış alt boyutunda anne öğrenim düzeyi okur yazar olmayan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=2,96$), ilkokul olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,00$), ortaokul olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,24$) ve lise ve üzeri olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,44$) dür. Göçmen öğrencilerin anne öğrenim düzeyine göre okula uyum davranışları arasında anlamlı bir farklılık vardır ($F_{(3,210)}=3,393$, $p<0.05$). Farklılığın hangi düzeyler arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan tukey testi sonucuna göre, annesi okuryazar olmayan öğrenciler ile annesi lise ve üzeri mezunu olan öğrencilerin okula uyum davranışları arasında

anlamli bir farklılık vardır ve annesi lise ve üzeri mezunu olan öğrencilerin okula uyum davranışları daha yüksektir.

Sosyal beceri ve okula uyum alt boyutunda anne öğrenim düzeyi okur yazar olmayan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=2,94$), ilkokul olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=2,89$), ortaokul olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,29$) ve lise ve üzeri olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,43$) dır. Göçmen öğrencilerin anne öğrenim düzeyine göre sosyal beceri ve okula uyum davranışları arasında anlamlı bir farklılık vardır ($F_{(3,210)}=5,397$, $p<0.05$). Farklılığın hangi düzeyler arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan tukey testi sonucuna göre, annesi okuryazar olmayan öğrenciler ile annesi lise ve üzeri mezunu olan öğrencilerin okula uyum davranışları arasında anlamlı bir farklılık vardır ve annesi lise ve üzeri mezunu olan öğrencilerin okula uyum davranışları daha yüksektir. Benzer şekilde, annesi ilkokul mezunu ve ortaokul mezunu olan öğrenciler ile annesi lise ve üzeri mezunu olan öğrencilerin sosyal beceri ve okula uyum davranışları arasında anlamlı bir farklılık vardır ve annesi lise ve üzeri mezunu olan öğrencilerin sosyal beceri ve okula uyum davranışları daha yüksektir.

4.7. Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Baba Öğrenim Düzeyine Göre Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Ölçeği (WMC-SYOUÖ) Alt Boyut Puanları ve Toplam Alt Boyut Puan Ortalamaları İle İlgili Dağılımları

Tablo 4.7.1’de ortaokula devam eden göçmen öğrencilerin baba öğrenim düzeylerine göre sosyal beceri ve okula uyum durumlarına ilişkin tek yönlü anova testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.7.1. Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Baba Öğrenim Düzeylerine Göre Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Durumlarına İlişkin Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları

	Baba öğrenim düzeyi	N	Ortalama	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış	Okur yazar değil	76	2,9061	Gruplar arası Gruplar içi 6,196 153,830	3 221	2,065 ,696	2,967	0,99	Yok.
	İlkokul	69	3,0850						
	Ortaokul	37	3,1712						
	Lise ve üzeri	43	3,3705						
Akran Tercihli Sosyal Davranış	Okur yazar değil	76	2,7461	Gruplar arası Gruplar içi 10,034 156,592	3 221	3,345 ,709	4,720	0,03*	Okuryazar değil ile ilkokul, lise ve üzeri arasındadır.
	İlkokul	69	3,1645						
	Ortaokul	37	3,1129						
	Lise ve üzeri	43	3,2668						
Okula Uyum Davranışı	Okur yazar değil	76	2,9366	Gruplar arası Gruplar içi 5,446 143,421	3 221	1,815 ,649	2,797	0,72	Yok.
	İlkokul	69	3,1924						
	Ortaokul	37	3,0958						
	Lise ve üzeri	43	3,3615						
Genel	Okur yazar değil	76	2,8630	Gruplar arası Gruplar içi 6,722 133,823	3 221	2,241 ,606	3,700	0,13*	Okuryazar değil ile lise ve üzeri arasındadır.
	İlkokul	69	3,1473						
	Ortaokul	37	3,1266						
	Lise ve üzeri	43	3,3329						

p<0,05

Tabloya göre, göçmen öğrencilerin baba öğrenim düzeyleri ile öğretmen tercihli sosyal davranışları arasında anlamlı bir fark yoktur ($F_{(3,221)}=2,967$, $p>0.05$).

Akran tercihli sosyal davranış alt boyutunda baba öğrenim düzeyi okur yazar olmayan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=2,74$), ilkokul olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,16$), ortaokul olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,11$) ve lise ve üzeri olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,26$) dir. Göçmen öğrencilerin baba öğrenim düzeylerine göre akran tercihli sosyal davranışları arasında anlamlı bir fark vardır ($F_{(3,221)}=4,720$, $p<0.05$). Farklılığın hangi düzeyler arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan tukey testi sonucuna göre, babası okuryazar olmayanlar ile babası ilkokul mezunu olan ve lise ve üzeri mezunu olan öğrencilerin öğretmen akran tercihli sosyal davranış puanları arasında anlamlılık vardır ve babası lise ve üzeri mezunu olan öğrencilerin akran tercihli sosyal davranışları daha yüksektir.

Tabloya göre, göçmen öğrencilerin baba öğrenim düzeyleri ile okula uyum davranışları arasında anlamlı bir fark yoktur ($F_{(3,221)}=2,797$, $p>0.05$).

Sosyal beceri ve okula uyum alt boyutunda baba öğrenim düzeyi okur yazar olmayan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=2,86$), ilkokul olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,14$), ortaokul olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,12$) ve lise ve üzeri olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,32$) dir. Göçmen öğrencilerin baba öğrenim düzeylerine göre sosyal beceri ve okula uyum davranışları arasında anlamlı bir fark vardır ($F_{(3,221)}=3,700$, $p<0.05$). Farklılığın hangi düzeyler arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan tukey testi sonucuna göre, babası okuryazar olmayanlar ile babası lise ve üzeri mezunu olan öğrencilerin sosyal beceri ve okula uyum davranışları arasında anlamlı bir fark vardır ve babası lise ve üzeri mezunu olan öğrencilerin sosyal beceri ve okula uyum davranışları daha yüksektir.

4.8. Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Aile Sosyo –Ekonomik Düzeylerine Göre Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Ölçeği (WMC-SYOUÖ) Alt Boyut Puanları ve Toplam Alt Boyut Puan Ortalamaları İle İlgili Dağılımları

Tablo 4.8.1’de ortaokula devam eden göçmen öğrencilerin aile sosyo-ekonomik düzeylerine göre sosyal beceri ve okula uyum durumlarına ilişkin tek yönlü anova testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.8.1.Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Aile Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Durumlarına İlişkin Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları

	Sosyo-ekonomik düzey	N	Ortalama	Kareler Toplamı		Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış	İyi	32	3,4104	Gruplar arası Gruplar içi	5,098 179,496	2 254	2,549 ,707	3,607	0,029*	İyi ile kötü arasındadır.
	Orta	141	3,0444							
	Kötü	84	2,9437							
Akran Tercihli Sosyal Davranış	İyi	32	3,3971	Gruplar arası Gruplar içi	8,060 192,210	2 254	4,030 ,757	5,326	0,005*	İyi ile kötü arasındadır.
	Orta	141	3,0200							
	Kötü	84	2,8123							
Okula Uyum Davranışı	İyi	32	3,2841	Gruplar arası Gruplar içi	1,952 167,265	2 254	,976 ,659	1,482	0,229	Yok.
	Orta	141	3,0948							
	Kötü	84	2,9957							
Genel	İyi	32	3,3639	Gruplar arası Gruplar içi	4,633 159,264	2 254	2,316 ,627	3,694	0,026*	İyi ile kötü arasındadır.
	Orta	141	3,0531							
	Kötü	84	2,9172							

p<0,05

Tablo incelendiğinde, öğretmen tercihli sosyal davranış alt boyutunda aile sosyo ekonomik düzeyi iyi olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,41$), orta olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,04$) ve kötü olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=2,94$) dır. Göçmen öğrencilerin aile sosyo-ekonomik düzeylerine göre öğretmen tercihli sosyal davranışları arasında anlamlı bir fark vardır ($F_{(2,254)}=3,607$, $p<0.05$). Farklılığın hangi düzeyler arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan tukey testi sonucuna göre, ailesinin sosyo-ekonomik düzeyi iyi olan öğrenciler ile kötü olan öğrencilerin öğretmen tercihli sosyal davranışları arasında anlamlı bir fark vardır ve ailesinin sosyo-ekonomik düzeyi iyi olan öğrencilerin öğretmen tercihli sosyal davranışları daha yüksektir.

Akran tercihli sosyal davranış alt boyutunda aile sosyo ekonomik düzeyi iyi olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,39$), orta olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,02$) ve kötü olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=2,81$) dir. Göçmen öğrencilerin aile sosyo-ekonomik düzeylerine göre akran tercihli sosyal davranışları arasında anlamlı bir fark vardır ($F_{(2,254)}=5,326$, $p<0.05$). Farklılığın hangi düzeyler arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan tukey testi sonucuna göre, ailesinin sosyo-ekonomik düzeyi iyi olan öğrenciler ile kötü olan öğrencilerin akran tercihli sosyal davranışları arasında anlamlı bir fark vardır ve ailesinin sosyo-ekonomik düzeyi iyi olan öğrencilerin akran tercihli sosyal davranışları daha yüksektir.

Göçmen öğrencilerin aile sosyo-ekonomik düzeylerine göre okula uyum davranışları arasında anlamlı bir fark yoktur ($F_{(2,254)}=1,482$, $p>0.05$).

Sosyal beceri ve okula uyum davranışında aile sosyo ekonomik düzeyi iyi olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,36$), orta olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,05$) ve kötü olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=2,91$) dir. Göçmen öğrencilerin aile sosyo-ekonomik düzeylerine göre sosyal beceri ve okula uyum davranışları arasında anlamlı bir fark vardır ($F_{(2,254)}=3,694$, $p<0.05$). Farklılığın hangi düzeyler arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan tukey testi sonucuna göre, ailesinin sosyo-ekonomik düzeyi iyi olan öğrenciler ile kötü olan öğrencilerin sosyal beceri ve okula uyum davranışları arasında anlamlı bir fark vardır ve ailesinin sosyo-ekonomik düzeyi iyi olan öğrencilerin sosyal beceri ve okula uyum davranışları daha yüksektir.

4.9. Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Akademik Başarılarına Göre Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Ölçeği (WMC-SYOUÖ) Alt Boyut Puanları ve Toplam Alt Boyut Puan Ortalamaları İle İlgili Dağılımları

Tablo 4.9.1’de ortaokula devam eden göçmen öğrencilerin akademik başarılarına göre sosyal beceri ve okula uyum durumlarına ilişkin tek yönlü anova testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.9.1. Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Akademik Başarılarına Göre Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Durumlarına İlişkin Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları

	Akademik Başarı	N	Ortalama	Kareler Toplamı		Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış	Sınıf Seviyesinde	50	3,6747	Gruplar arası Gruplar içi	31,973 152,621	2 254	15,986 ,601	26,606	0,000*	Sınıf seviyesi altında ile sınıf seviyesi ve sınıf seviyesi üzeri arasındadır.
	Sınıf Seviyesinin Altında	187	2,8424							
	Sınıf Seviyesinin Üzerinde	20	3,5200							
Akran Tercihli Sosyal Davranış	Sınıf Seviyesinde	50	3,5871	Gruplar arası Gruplar içi	32,732 167,537	2 254	16,366 ,660	24,812	0,000*	
	Sınıf Seviyesinin Altında	187	2,7807							
	Sınıf Seviyesinin Üzerinde	20	3,5706							
Okula Uyum Davranışı	Sınıf Seviyesinde	50	3,5582	Gruplar arası Gruplar içi	25,144 144,073	2 254	12,572 ,567	22,165	0,000*	
	Sınıf Seviyesinin Altında	187	2,8955							
	Sınıf Seviyesinin Üzerinde	20	3,6864							
Genel	Sınıf Seviyesinde	50	3,6066	Gruplar arası Gruplar içi	29,655 134,242	2 254	14,827 ,529	28,055	0,000*	
	Sınıf Seviyesinin Altında	187	2,8396							
	Sınıf Seviyesinin Üzerinde	20	3,5923							

p<0,05

Tablo değerlendirildiğinde, öğretmen tercihli sosyal davranış alt boyutunda akademik başarı düzeyi sınıf seviyesinde olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,67$), sınıf seviyesinin altında olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=2,84$) ve sınıf seviyesinin üzerinde olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=2,52$) dir. Göçmen öğrencilerin akademik başarılarına göre öğretmen tercihli sosyal davranışları arasında anlamlı bir fark vardır ($F_{(2,254)}=26,606$, $p<0.05$). Farklılığın hangi düzeyler arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan tukey testi sonucuna göre, akademik başarısı sınıf seviyesinde ve sınıf seviyesi üzerinde olanlar ile sınıf seviyesinin altında olan öğrencilerin öğretmen tercihli sosyal davranışları arasında anlamlı bir fark vardır ve akademik başarısı sınıf seviyesinde olan öğrencilerin öğretmen tercihli sosyal davranışları daha yüksektir.

Akran tercihli sosyal davranış alt boyutunda akademik başarı düzeyi sınıf seviyesinde olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,58$), sınıf seviyesinin altında olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=2,78$) ve sınıf seviyesinin üzerinde olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=2,57$) dir. Göçmen öğrencilerin akademik başarılarına göre akran tercihli sosyal davranışları arasında anlamlı bir fark vardır ($F_{(2,254)}=24,812$, $p<0.05$). Farklılığın hangi düzeyler arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan tukey testi sonucuna göre, akademik başarısı sınıf seviyesinde ve sınıf seviyesi üzerinde olanlar ile sınıf seviyesinin altında olan öğrencilerin akran tercihli sosyal davranışları arasında anlamlı bir fark vardır ve akademik başarısı sınıf seviyesinde olan öğrencilerin akran tercihli sosyal davranışları daha yüksektir.

Okula uyum davranışı alt boyutunda akademik başarı düzeyi sınıf seviyesinde olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,55$), sınıf seviyesinin altında olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=2,89$) ve sınıf seviyesinin üzerinde olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,68$) dir. Göçmen öğrencilerin akademik başarılarına göre okula uyum davranışları arasında anlamlı bir fark vardır ($F_{(2,254)}=22,165$, $p<0.05$). Farklılığın hangi düzeyler arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan tukey testi sonucuna göre, akademik başarısı sınıf seviyesinde ve sınıf seviyesi üzerinde olanlar ile sınıf seviyesinin altında olan öğrencilerin okula uyum davranışları arasında anlamlı bir fark vardır ve akademik başarısı sınıf seviyesinde olan öğrencilerin okula uyum davranışları daha yüksektir.

Sosyal beceri ve okula uyum davranışında akademik başarı düzeyi sınıf seviyesinde olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,60$), sınıf seviyesinin altında olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=2,83$) ve sınıf seviyesinin üzerinde olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,59$) dur. Göçmen

öğrencilerin akademik başarılarına göre okula sosyal beceri ve okula uyum davranışları arasında anlamlı bir fark vardır ($F_{(2,254)}=22,165, p<0.05$). Farklılığın hangi düzeyler arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan tukey testi sonucuna göre, akademik başarısı sınıf seviyesinde ve sınıf seviyesi üzerinde olanlar ile sınıf seviyesinin altında olan öğrencilerin sosyal beceri ve okula uyum davranışları arasında anlamlı bir fark vardır ve akademik başarısı sınıf seviyesinde olan öğrencilerin sosyal beceri ve okula uyum davranışları daha yüksektir.

4.10. Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Uyruklarına Göre Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Ölçeği (WMC-SYOUÖ) Alt Boyut Puanları ve Toplam Alt Boyut Puan Ortalamaları İle İlgili Dağılımları

Tablo 4.10.1’de ortaokula devam eden göçmen öğrencilerin uyruklarına göre sosyal beceri ve okula uyum durumlarına ilişkin tek yönlü anova testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.10.1. Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Uyruklarına Göre Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Durumlarına İlişkin Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları

	Uyruk	N	Ortalama	Kareler Toplamı		Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış	Suriye	146	3,1813	Gruplar arası Gruplar içi	6,255 178,340	2 254	3,127 ,702	4,454	0,013*	Suriye ile Irak arasındadır.
	Irak	104	2,8686							
	Afganistan	7	3,2667							
Akran Tercihli Sosyal Davranış	Suriye	146	3,1531	Gruplar arası Gruplar içi	8,636 191,633	2 254	4,318 ,754	5,724	0,004*	Suriye ile Irak arasındadır.
	Irak	104	2,7771							
	Afganistan	7	3,0840							
Okula Uyum Davranışı	Suriye	146	3,1532	Gruplar arası Gruplar içi	1,781 167,436	2 254	,891 ,659	1,351	0,261	Yok.
	Irak	104	2,9851							
	Afganistan	7	3,1818							
Genel	Suriye	146	3,1625	Gruplar arası Gruplar içi	5,075 158,822	2 254	2,537 ,625	4,058	0,018*	Suriye ile Irak arasındadır.
	Irak	104	2,8770							
	Afganistan	7	3,1775							

p<0,05

Tablodaki bilgiler dikkate alındığında, öğretmen tercihli sosyal davranış alt boyutunda uyruğu Suriye olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,18$), uyruğu Irak olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=2,86$) ve uyruğu Afganistan olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,26$) dır. Göçmen öğrencilerin uyruklarına göre öğretmen tercihli sosyal davranışları arasında anlamlı fark vardır ($F_{(2,254)}=4,454$, $p<0.05$). Farklılığın hangi düzeyler arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan tukey testi sonucuna göre, Suriye uyruklu öğrenciler ile Irak uyruklu öğrencilerin öğretmen tercihli sosyal davranışları arasında anlamlı bir fark vardır ve Suriye uyruklu öğrencilerin öğretmen tercihli sosyal davranışları daha yüksektir.

Akran tercihli sosyal davranış alt boyutunda akademik başarı düzeyi sınıf seviyesinde olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,15$), sınıf seviyesinin altında olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=2,77$) ve sınıf seviyesinin üzerinde olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,08$) dir. Göçmen öğrencilerin uyruklarına göre akran tercihli sosyal davranışları arasında anlamlı fark vardır ($F_{(2,254)}=5,724$, $p<0.05$). Farklılığın hangi düzeyler arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan tukey testi sonucuna göre, Suriye uyruklu öğrenciler ile Irak uyruklu öğrencilerin akran tercihli sosyal davranışları arasında anlamlı bir fark vardır ve Suriye uyruklu öğrencilerin akran tercihli sosyal davranışları daha yüksektir.

Göçmen öğrencilerin uyruklarına göre okula uyum davranışları arasında anlamlı fark yoktur ($F_{(2,254)}=1,351$, $p>0.05$).

Sosyal davranış ve okula uyumda akademik başarı düzeyi sınıf seviyesinde olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,16$), sınıf seviyesinin altında olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=2,87$) ve sınıf seviyesinin üzerinde olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=3,17$) dir. Göçmen öğrencilerin uyruklarına göre sosyal beceri ve okula uyum davranışları arasında anlamlı fark vardır $F_{(2,254)}=4,508$, $p<0.05$). Farklılığın hangi düzeyler arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan tukey testi sonucuna göre, Suriye uyruklu öğrenciler ile Irak uyruklu öğrencilerin sosyal beceri ve okula uyum davranışları arasında anlamlı bir fark vardır ve Suriye uyruklu öğrencilerin sosyal beceri ve okula uyum davranışları daha yüksektir.

4.11.Ortaokula Devam Eden Göçmen Öğrencilerin Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Ölçeği (WMC-SYOUÖ) Alt Boyut Puanları ve Toplam Alt Boyut Puan Ortalamalarının Korelasyon Dağılımları

Tablo 4.11.1’de sosyal yeterlik ve okula uyum alt boyutları arasındaki korelasyon testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.11.1. Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Alt Ölçekleri Arasındaki Korelasyon Testi Sonuçları

	1	2	3
Öğretmen tercihli sosyal davranış	1		
Akran tercihli sosyal davranış	,863**	1	
Okula uyum davranışı	,827**	,811**	1

** p<0,01, *p<0,05

Tablo değerlendirildiğinde, öğretmen tercihli sosyal davranış ile akran tercihli sosyal davranış arasında pozitif çok yüksek düzeyde yüksek anlamlı bir ilişki vardır ($r=0,863$; $p<0,01$). Buna göre, göçmen öğrencilerin öğretmen tercihli sosyal davranışları arttıkça akran tercihli sosyal davranışları da artmaktadır. Öğretmen tercihli sosyal davranış ile okula uyum davranışı arasında pozitif çok yüksek düzeyde yüksek anlamlı bir ilişki vardır ($r=0,827$; $p<0,01$). Buna göre, göçmen öğrencilerin öğretmen tercihli sosyal davranışları arttıkça okula uyum davranışları da artmaktadır. Akran tercihli sosyal davranış ile okula uyum davranışı arasında pozitif çok yüksek düzeyde yüksek anlamlı bir ilişki vardır ($r=0,811$; $p<0,01$). Buna göre, göçmen öğrencilerin akran tercihli sosyal davranışları arttıkça okula uyum davranışları da artmaktadır.

BÖLÜM V

5.SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu kısımda ortaokula devam eden göçmen öğrencilerinin sosyal beceri ve okula uyumlarını yaş, cinsiyet, bulundukları sınıf düzeyi, Türkiye’de yaşadıkları süre, anne ve baba öğrenim düzeyleri, sosyo ekonomik durum, akademik başarı ve uyruk değişkenleri açısından incelenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulardan yola çıkılarak sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen sonuçlar ilgili alan yazındaki diğer çalışmalarla karşılaştırılmış, bu bağlamda oluşturulan önerilere değinilmiştir.

5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırmada cevap aranan problemler ve alt problemler çerçevesinde uygulanan “Walker-McConnell Sosyal Yeterlik ve Okul Uyum Ölçeği (WMC-SYOUÖ)” çeşitli değişkenler değerlendirilerek bulgular elde edilmiştir. Araştırmada ortaokula devam eden göçmen öğrencilerinin sosyal beceri ve okula uyumları çeşitli değişkenler doğrultusunda ölçülmüştür.

Araştırma sonucunda ortaokula devam eden göçmenlerin sosyal beceri ve okula uyum durumlarına ilişkin betimsel istatistiklerinde “Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış” alt boyut , “Akran Tercihli Sosyal Davranış” alt boyut, “Okula Uyum Davranışı” alt boyut ve toplam alt ölçekler değerlendirilmiştir. Göçmen öğrencilerin alt ölçeklerde ayrı ayrı ve toplam alt ölçek davranışlarının orta düzeyde olduğu görülmektedir.

Araştırma sonucunda ortaokula devam eden göçmen öğrencilerin yaşlarına göre sosyal beceri ve okula uyum durumları değerlendirildiğinde “Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış” alt boyutunda, “Akran Tercihli Sosyal Davranış” alt boyutunda, “Okula Uyum Davranışı” alt boyutunda ve Toplam alt ölçekler değerlendirildiğinde anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşları arttıkça sosyal beceri ve okula uyumlarının arttığı görülmektedir.

Litaratürde bu çalışmanın aksine yaş değişkeninin öğrencilerin okulda ruhsal uyumunu etkilemediğini belirten çalışmaya rastlanmıştır. Polat Uluocak (2009),“İç göç yaşamış ve yaşamamış çocukların okulda uyumu” isimli çalışmasını iç göç yaşayan çocukların okuldaki psikolojik uyum durumlarını ve göç yaşamış ve göç yaşamamış öğrencilerin ev ortamında ve

okuldaki psikolojik uyumunu araştırmak amacıyla yaptığı araştırmada, veri toplanan göç yaşamış ve yaşamamış çocukların yaş faktörü açısından değişiklik göstermediği yapılan istatistiksel ölçme sonucu görölmüştür.

Sosyal beceri ve okula uyum sağlamada öğrencilerin yaşlarının arttıkça anlamlı bir artış göstermesinin nedeni göç eden çocukların yaşamı anlama düzeyinin artması ve göç edilen ülkeye alışmaya başlamaları ile ilgili olduğu düşünölmektedir.

Araştırma sonucunda ortaokula devam eden göçmen öğrencilerin cinsiyetlerine göre sosyal beceri ve okula uyum durumları değerlendirildiğinde “Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış” alt boyutunda, “Okula Uyum Davranışı” alt boyutunda ve Toplam alt boyutlar değerlendirildiğinde anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan kız öğrencilerin sosyal beceri ve okula uyum davranışları erkek öğrencilerden daha yüksektir. “Akran Tercihli Sosyal Davranış” alt boyutunda cinsiyete göre anlamlı farklılık yoktur.

Literatürdeki diğer çalışmalarda araştırma sonucunu destekler niteliktedir. elik (2007), “*Sosyal beceri eğitiminin ilköğretim öğrencilerinin sosyal uyum düzeylerine etkisi*” isimli araştırmasında, öğrencilerin cinsiyetleri ile “Walker-McConnell Sosyal Yeterlik ve Okul Uyum Ölçeği (WMC-SYOUÖ)” puanları arasında anlamlı düzeyde ilişkinin olduğu, kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha yüksek sosyal beceri puanlarına sahip oldukları bulunmuştur.

Sungur (2010), “*İlköğretim birinci sınıfa devam eden çocukların sosyal uyum ve becerilerinin*” incelendiği çalışmada öğretmen tercihli sosyal davranış alt boyuta ve okula uyum davranış alt boyutuna göre kız öğrencilerin erkek öğrencilerden sosyal beceri ve okula uyumlarının daha yüksek olduğunu saptamıştır.

Uz Baş (2003), “*İlköğretim 4. ve 5. sınıflarda okuyan öğrencilerin sosyal becerileri ve okula uyumları ile depresyon düzeylerini arasındaki ilişkiyi incelediği*” çalışmasında “Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış” alt boyutunda, “Akran Tercihli Sosyal Davranış” alt boyutunda “Okula Uyum Davranışı” alt boyutunda ve toplam ölçek alt boyutunda öğrencilerin cinsiyetlerine göre anlamlı bir sonuç bulunmuştur. Kız öğrencilerin erkek öğrencilerden sosyal beceri ve uyumlarının daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır.

Sosyal beceri ve okula uyumda kız öğrencilerin, erkek öğrencilere göre daha yüksek oranda olmasının sebebi kızların arkadaşlık ilişkilerinde daha istekli olmaları, duygu hislerinin yüksek olması ve empati yeteneklerinin daha iyi olduğuna bağlanabilir.

Araştırma sonucunda ortaokula devam eden göçmen öğrencilerin sınıf düzeylerine göre sosyal beceri ve okula uyum durumları değerlendirildiğinde “Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış” alt boyutunda, “Akran Tercihli Sosyal Davranış” alt boyutunda, “Okula Uyum Davranışı” alt boyutunda ve Toplam alt boyutlar değerlendirildiğinde anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeyleri arttıkça sosyal beceri ve okula uyumlarının arttığı görülmektedir.

Literatür incelendiğinde bu araştırmayı destekleyen ve desteklemeyen sonuçlara ulaşılmıştır. Uz Baş (2003), *”İlköğretim 4. ve 5. sınıflarda okuyan öğrencilerin sosyal becerileri ve okula uyumları ile depresyon düzeylerini arasındaki ilişkiyi”* incelediği çalışmada “Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış” alt boyutunda, “Akran Tercihli Sosyal Davranış” alt boyutunda “Okula Uyum Davranışı” alt boyutunda ve toplam ölçek alt boyutunda öğrencilerin sınıf düzeyleri değiştikçe sosyal beceri ve okula uyumları ile ilgili anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Çelik (2007), sosyal beceri eğitiminin ilköğretim öğrencilerinin sosyal uyum düzeylerine etkisini incelediği araştırmada öğrencilerin sınıf düzeyleri ile WMC-SYOUÖ puanları arasındaki ilişkinin anlamlı düzeyde olduğu saptanmıştır.

Sosyal beceri ve okula uyum sınıf değişkenin yanında öğrencilerin yaş grupları sınıf düzeyi arasındaki farklar ile de ilgilidir. Sınıf düzeyi arasında fark çok ise öğrenciler arasındaki yaş da artacağı için çalışmamızın bir diğer bulgusu olan yaş değişkenin artmasının sosyal beceri ve okula uyumu artıracığı görülmektedir.

Araştırma sonucunda ortaokula devam eden göçmen öğrencilerin Türkiye’de yaşadıkları süreye göre sosyal beceri ve okula uyum durumları değerlendirildiğinde “Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış” alt boyutunda, “Akran Tercihli Sosyal Davranış” alt boyutunda, “Okula Uyum Davranışı” alt boyutunda ve Toplam alt boyutlar değerlendirildiğinde anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin Türkiye’de yaşadıkları süre arttıkça sosyal beceri ve okula uyumlarının arttığı görülmektedir.

Literatür incelendiğinde göçmen öğrencilerin Türkiye’de yaşadıkları süreye göre sosyal beceri ve okula uyum ilişkilerini araştıran çalışma bulunamamıştır. Göç eden kişiler göç ettikleri yere yerleştikleri ilk zamanlarda kalacak yer, iş bulma sorunu, başka kültüre uyum sağlamaya çalışma gibi sorunlarla karşıya karşıya kalabilmektedirler. Türkiye’de yaşamaya başlama süresinin artmasıyla göçmenlerin çevreye uyumunun artacağı

bilinmektedir. Bu sebeple ortaokula devam eden göçmen öğrencilerin Türkiye’de yaşadıkları süre arttıkça sosyal beceri ve okula uyumlarının artması gerekmektedir.

Araştırma sonucunda ortaokula devam eden göçmen öğrencilerin anne öğrenim düzeyine göre sosyal beceri ve okula uyum durumları değerlendirildiğinde “Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış” alt boyutunda, “Akran Tercihli Sosyal Davranış” alt boyutunda, “Okula Uyum Davranışı” alt boyutunda ve Toplam alt ölçekler değerlendirildiğinde anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin anne öğrenim düzeyleri arttıkça sosyal beceri ve okula uyumlarının arttığı görülmektedir.

Literatür incelendiğinde çalışmamızı destekleyen benzer bulgulara rastlanmıştır. Çelik (2007), sosyal beceri eğitiminin ilköğretim öğrencilerinin sosyal uyum düzeylerine etkisini araştırmıştır. Araştırma sonucunda sosyal beceri eğitimi alan deney grubu ile kontrol grubu arasında anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Yine araştırma sonucunda sosyal beceri eğitimi alan öğrencilerde uygulanan ölçek ve ölçeğin alt boyutlarında etkili olduğu ortaya çıkmıştır.

Sarı (2007), “*Anasınıfına devam eden 5-6 yaş grubu çocukların, annelerinin çocuk yetiştirme tutumlarının, çocuğun sosyal uyum ve becerilerine etkisini incelediği*” araştırmada, anne öğrenim durumuna göre Sosyal Uyum Ölçeğinin “Sınırlı Sosyal Uyum” boyutuna verilen yanıtlar değerlendirildiğinde annelerin eğitim seviyesi arttıkça çocukların sosyal uyumları artmakta, annelerin eğitim seviyesi düştükçe kısıtlı sosyal uyum görülmektedir.

Literatürde bu çalışmadan farklı sonuçlar çıkan çalışmalara da rastlanmıştır. Sungur (2010), “*İlköğretim birinci sınıfa devam eden çocukların sosyal uyum ve becerilerinin incelendiği*” çalışmada “Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış” alt boyutunda, “Akran Tercihli Sosyal Davranış” alt boyutunda, “Okula Uyum Davranışı” alt boyutunda ve Toplam alt ölçekleri değerlendirdiğinde anne öğrenim düzeyinin sosyal uyum ve beceriyi etkilemediği ortaya çıkmıştır.

Sosyal beceri ve okula uyumda öğrenci tek başına ele alınmamalı aile ile bir bütün olarak değerlendirilmelidir. Ailede eğitim seviyesini yüksek olması öğrencinin bilişsel ihtiyaçlarını gidermede etkili olacağından anne eğitim düzeyinin yüksek olması öğrencinin sosyal beceri ve okula uyum aşamasında önem taşıdığı düşünülmektedir.

Araştırma sonucunda ortaokula devam eden göçmen öğrencilerin baba öğrenim düzeyine göre sosyal beceri ve okula uyum durumları değerlendirildiğinde “Akran Tercihli Sosyal Davranış” alt boyutunda, “ve Toplam alt ölçekler değerlendirildiğinde anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin baba öğrenim düzeyleri arttıkça

sosyal beceri ve okula uyumlarının arttığı görülmektedir. “Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış” alt boyutunda ve “Okula Uyum Davranışı” alt boyutunda anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır.

Literatür incelendiğinde diğer çalışmalarında bu çalışmaya benzer sonuçlar çıktığı görülmektedir. Sungur (2010), “İlköğretim birinci sınıfa devam eden çocukların sosyal uyum ve becerilerinin incelendiği” çalışmada “Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış” alt boyutunda ve “Okula Uyum Davranışı” alt boyut değerlendirildiğinde baba öğrenim düzeyinin sosyal uyum ve beceriyi etkilemediği ortaya çıkmıştır. Ayrıca çalışmada “Akran Tercihli Sosyal Davranış” ve Toplam alt boyutlar değerlendirildiğinde baba öğrenim düzeyi arttıkça sosyal uyum ve becerinin arttığı görülmüştür.

Arslan (2016), ilkokul birinci sınıfa giden öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin bazı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını araştırmıştır. Sosyal becerileri değerlendirme ölçeğinin ve kişisel formun kullanıldığı ölçme araçlarından elde edilen bulgulara göre öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri baba eğitim seviyesi arttıkça sosyal becerinin de arttığı ortaya çıkmıştır.

Sosyal beceri ve okul uyumunda aile bir bütün olarak ele alınmalıdır. Ailenin eğitim seviyesinin yüksek olması okula devam eden öğrenci için pozitif yönde ilerleme olacağı düşünülmektedir.

Araştırma sonucunda ortaokula devam eden göçmen öğrencilerin aile sosyo ekonomik düzeyine göre sosyal beceri ve okula uyum durumları öğretmen görüşlerine göre değerlendirildiğinde “Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış” alt boyutunda, “Akran Tercihli Sosyal Davranış” alt boyutunda ve Toplam alt ölçekler değerlendirildiğinde anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin aile sosyo ekonomik düzeyleri arttıkça sosyal beceri ve okula uyumlarının arttığı görülmektedir. “Okula Uyum Davranışı” alt boyutunda anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır.

Literatür incelendiğinde bu çalışmaya benzer bulguları olan çalışmalara rastlanmıştır. Uz Baş (2003), “İlköğretim 4. ve 5. sınıflarda okuyan öğrencilerin sosyal becerileri ve okula uyumları ile depresyon düzeylerini arasındaki ilişkiyi” incelediği çalışmasında “Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış” alt boyutunda, “Akran Tercihli Sosyal Davranış” alt boyutunda “Okula Uyum Davranışı” alt boyutunda ve toplam ölçek alt boyutunda öğrencilerin aile sosyo ekonomik düzeyleri arttıkça sosyal beceri ve okula uyumlarının arttığını belirtmiştir.

Çelik'in (2007) "*Sosyal beceri eğitiminin ilköğretim öğrencilerinin sosyal uyum düzeylerine etkisini*" incelediği araştırmasında ailenin gelir düzeyi ile Walker-McConnell Sosyal Yeterlik ve Okula Uyum Ölçeği'nin puanları arasındaki ilişkinin anlamlı düzeyde olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Arslan (2016), ilkokul birinci sınıfa giden öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin bazı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını araştırmıştır. Araştırmada ulaşılan bulgulara göre öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri yüksek bulunduğu belirtilmiştir. Ayrıca öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre bunlar ekonomik durum, anne- baba eğitim düzeyi, algılanan aile tutumu, okulöncesi eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Sosyo-ekonomik durum ülkemizde olduğu gibi göç alan ülkeler için önem taşımaktadır. Gelir seviyesi yüksek olan ailelerin yaşam kalitelerinin yüksek olacağı düşünülmektedir. Göç eden öğrencilerin yaşam kalitelerinin artması sosyal beceri ve okula uyumlu olduğundan bahsedilebilmektedir.

Araştırma sonucunda ortaokula devam eden göçmen öğrencilerin akademik başarı düzeyine göre sosyal beceri ve okula uyum durumları öğretmen görüşlerine göre değerlendirildiğinde "Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış" alt boyutunda, "Akran Tercihli Sosyal Davranış" alt boyutunda, "Okula Uyum Davranışı" alt boyutunda, Toplam alt ölçekler değerlendirildiğinde anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Akademik başarısı sınıf seviyesinde olan öğrencilerin sosyal beceri ve okula uyum davranışları daha yüksektir.

Literatür incelendiğinde bu çalışmaya benzer bulguları olan çalışmalara rastlanmıştır. Uz Başı (2003), "*İlköğretim 4. ve 5. sınıflarda okuyan öğrencilerin sosyal becerileri ve okula uyumları ile depresyon düzeylerini arasındaki ilişkiyi*" incelediği çalışmada "Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış" alt boyutunda, "Akran Tercihli Sosyal Davranış" alt boyutunda "Okula Uyum Davranışı" alt boyutunda ve toplam ölçek alt boyutunda öğrencilerin akademik başarı düzeyleri arttıkça sosyal beceri ve okula uyumlarının arttığı ortaya çıkmıştır.

Kafkas (2018), "*İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin sosyal becerileri ile sorumluluk ve algılanan akademik başarıları arasındaki ilişkiyi*" incelediği araştırmada, algılanan akademik başarı düzeyine göre öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinde anlamlı farklılık tespit edildiği ayrıca öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri ile sorumluluk düzeyleri arasındaki ilişki incelenerek, pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir .

Keskin (2007), "*İlköğretim dört ve yedinci sınıf öğrencilerinin ders başarıları ile*

sosyal beceri durumlarını” incelediği çalışmasında, öğrencilerin akademik başarıları arttıkça sosyal becerilerinin de arttığı sonucuna ulaşmıştır.

Kaştan ve Bozan (2016),“*Yöneticiler açısından göçün eğitim üzerindeki etkisini*” araştırdığı çalışmada, okul yöneticileri tarafından göç yaşamış ailelerin okul iklimine olumlu katkı sağlamadıkları, velilerle öğretmenler arasında ve öğrenciler arasında yeterli düzeye iletişim sağlanamamıştır. Göçle gelen ailelerde karşılaşılan en yoğun problemlerin dil sorunu, sosyal uyum, kültürel ve ekonomi kaynaklı olduğu belirtilmiştir. Okul yöneticilerin tamamı göçle gelen öğrencilerin sınıfın ve okulunu başarısını düşürdüklerini ifade etmişlerdir.

Ortaokula devam eden göç etmiş öğrencilerin akademik başarıları bulunduğu ortama adaptasyonunun bir göstergesidir. Akademik başarının sosyal beceri ve okula uyumla doğru orantılı olduğu düşünülmektedir.

Araştırma sonucunda ortaokula devam eden göçmen öğrencilerin uyruklarına göre sosyal beceri ve okula uyum durumları değerlendirildiğinde “Öğretmen Tercihli Sosyal Davranış” alt boyutunda, “Akran Tercihli Sosyal Davranış” alt boyutunda ve Toplam alt boyutlar değerlendirildiğinde anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan Suriyeli öğrencilerin Iraklı öğrencilerden sosyal beceri ve okula uyumlarının daha fazla olduğu görülmektedir. “Okula Uyum Davranışı” alt boyutunda anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır.

Göçmenler göç ettikleri bölgeye kendi kültürlerini yansıtmaya çalışmaktadır. Ülkemizde en çok Suriyeli göçmenler yaşadığından ve aynı ülkeden göç edenler bir arada yaşamaya çalıştıklarından kendilerini daha özgüvenli hissettikleri düşünülmektedir. Bu durumdan dolayı Suriyeli göçmen öğrencilerin sosyal yeterliliğin yüksek olduğu okula uyumun düşük olduğu düşünülmektedir.

Araştırma sonucunda öğretmen tercihli sosyal davranış ile akran tercihli sosyal davranış arasında pozitif çok yüksek düzeyde yüksek anlamlı bir ilişki vardır. Buna göre, göçmen öğrencilerin öğretmen tercihli sosyal davranışları arttıkça akran tercihli sosyal davranışları da artmaktadır. Öğretmen tercihli sosyal davranış ile okula uyum davranışı arasında pozitif çok yüksek düzeyde yüksek anlamlı bir ilişki vardır. Buna göre, göçmen öğrencilerin öğretmen tercihli sosyal davranışları arttıkça okula uyum davranışları da artmaktadır. Akran tercihli sosyal davranış ile okula uyum davranışı arasında pozitif çok yüksek düzeyde yüksek anlamlı bir ilişki vardır. Buna göre, göçmen öğrencilerin akran tercihli sosyal davranışları arttıkça okula uyum davranışları da artmaktadır.

5.2. ÖNERİLER

Araştırmada elde edilen bulgulara ve yorumlara bakarak şu önerilerde bulunabilir:

- Alinyazında göçmen öğrencilerin sosyal becerileri ve okula uyumları ile ilgili yapılan çalışma sayısını artıracak çalışmalar yapılabilir.
- Ortaokullarda göçmen öğrencilerin okula uyum ve sosyal becerilerini artırmaya yönelik eğitim planları yapılabilir.
- Öğretmenlere göçmen öğrencilerin sosyal becerilerini ve okula uyumu artıracak hizmet içi eğitim seminerleri verilebilir.
- Göçmen öğrencilere sosyal beceri ve okula uyumunu artırıcı drama, müzik ve resim gibi alanlarda etkinlikler düzenlenebilir. Bu etkinlikler bakanlık bünyesinde göçmenlerin göç etikleri ülkeye ilk geldikleri oryantasyon zamanlarında okullara müfredat olarak sunulabilir.
- Göçmen öğrencilerle göçmen olmayan öğrencilerin iletişim becerileri ile göçmen öğrencilerin kabul edilme becerilerini daha kolay kazanmalarını sağlamak amacıyla akran eğitim programları hazırlanıp uygulanabilir.
- Göçmen ailelere yönelik sosyal uyum ve becerilerin geliştirilmesi için aile eğitim programları düzenlenebilir.
- Göçmen ailelere yönelik dil kursları, okuma yazma kursları ve mesleki kurslar düzenlenebilir.
- Göçmen öğrencilerin bulunduğu ülke içerisinde seyahat gezileri ve turizme yönelik geziler, sosyal faaliyetler düzenlenerek göçmenlerin yaşadıkları ülkeyi tanıma fırsatları sağlanabilir.
- Ortaokullarda görev yapan rehberlik öğretmenlerinin, çocukların sosyal becerileri alanında kendilerini geliştirmeleri için ve sosyal beceri eğitimine ihtiyacı olduğu düşünülen çocuklara yönelik ve göçmen öğrencilerin durumlarına uygun sosyal beceri eğitimi planlanıp öğretmen-öğrenci-veli- yönetim işbirliğince yürütülebilir. Yapılan çalışmaların sonuçlarını izlemeleri önerilmektedir.
- Göçmen öğrencilere farklı ortamlarda inceleme gezileri ve sosyal faaliyetler

düzenleyerek, okul dışındaki sosyal çevrenin tanıtılması ve sosyal davranışları farklı ortamlarda deneyim sağlanarak kazandırılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Acar, F. (2001). *Duygusal Zekâ Yeteneklerinin Göreve Yönelik ve İnsana Yönelik Liderlik Davranışları ile İlişkisi: Banka Şube Müdürleri Üzerine Bir Alan Araştırması*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Adıgüzel, Y. (2016). *Göç Sosyolojisi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Akkök, F. (1996). *İlköğretimde Sosyal Becerilerin Geliştirilmesi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Alakır, A. (2006). *Büyük İş Merkezlerinin İlköğretim Çağındaki Çocukların Sosyalleşmesine Ve Sosyal Beceriler Geliştirmelerine Katkıları*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Alexander, K.L., Entwisle, D.R. and Bedinger, S.D. (1994). When expectations work: Race and socioeconomic differences in school performance. *Social Psychology Quarterly*, 57, 283–290.
- Altınoğlu-Dikmeer, D. İ. (1997). *Sosyal Beceri Eğitiminin Sosyal İçedönük Ergenlerin İçedönüklük Düzeylerine Etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Arslan, A. (2016). *İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Becerilerinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Giresun Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Atasü Topcuoğlu, R. (2012). *Türkiye’de Göçmen Çocukların Profili, Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Önerileri*, Uluslararası Göç Örgütü Yayını.
- Aysan, F. ve Uzbaş, A. (2004). İlköğretim 4. ve 5. Sınıflarda Okuyan Öğrencilerin Sosyal Becerileri ve Okul Uyumu ile Depresyon Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(8), 91-107.
- Bacanlı, H.(2006). *İlköğretimde Rehberlik*. Editör: Yıldız Kuzgun, 6.Baskı, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Baker, R. (2011). The Great Migration’s Impact on the Education of Southern-born African Americans.
- Bartram, D. Poros, M. and Monforte, P. (2017). *Göç Meselesinde Temel Kavramlar*.Ankara: Hece Yayınları.
- Berry, D. and O'Connor, E. (2010). Behavioral risk, teacher-child relationships, and social skill development across middle childhood: a child-by environment analysis of change. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 31(1), 1–14.
- Beter, Ö. (2006). *Sınırlar Ötesi Umutlar: Mülteci Çocuklar*. Ankara: Sabev.
- Bolat, M. (2015). *Müzik Eğitiminin Üstün Zekalı ve Yetenekli Öğrencilerin Sosyal Becerinin Gelişimine Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi /Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bosch-Supan, A. (1987). *The Role of Education: Mobility Increasing or Mobility Impeding?*National Bureau Of Economic Research Working, 2329.

- Canbay, H. (2010). *Lise Öğrencilerinin Öznel İyi Oluş Düzeyleri İle Sosyal Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Cartledge, G.F. and Milburn, J. (1995). *Teaching Social Skills to Children and Youth*. U.S.A: Allyn and Bacon Massachusetts.
- Chambers, I. (2005). *Göç, Kültür, Kimlik*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Chebat, J. and Chebat, C. (1986). Social responsibility, locus of control and social class. *Journal of Social Psychology*, 126 (4), 559-561.
- Cırık, İ. (2008). Çok Kültürlü Eğitim ve Yansımaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 34, 27-40.
- Cooper, B. (2002). *Teachers as moral models? The role of empathy in teacher/pupil relationships*. (Unpublished PhD thesis). Leeds Metropolitan University.
- Cüceloğlu, D. (2005). *Yeniden İnsan İnsana*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Çağdaş, A. ve Seçer, Z. (2002). *Çocuk ve Ergenlerde Sosyal ve Ahlak Gelişimi*. Birinci Baskı. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Çakır, S. (2011). Geleneksel Türk Kültüründe Göç ve Toplumsal Değişme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24 (12), 129-142.
- Çelik, N. (2007). *Sosyal Beceri Eğitiminin İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Uyum Düzeylerine Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Çetin, F., Bilbay, A. A. ve Kaymak, D. A. (2003). *Araştırmadan Uygulamaya Çocuklarda Sosyal Beceriler*. İstanbul: Epsilon Yayınevi.
- Çubukçu, Z. ve Gültekin, M. (2006). İlköğretimde öğrencilere kazandırılması gereken sosyal beceriler. *Bilgi Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 37, 155-174.
- Deniz, A.Ç., Ekinci, Y. ve Hülür, A.B. (2016). ‘Bizim Müstakbel Hep Harap Oldu’ Suriyeli Sığınmacıların Gündelik Hayatı. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Dereli, E. (2008). *Çocuklar İçin Sosyal Beceri Eğitim Programının 6 Yaş Çocukların Sosyal Problem Çözme Becerilerine Etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi /Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- De J. and Gordon F. (2000). Expectations, gender, and norms in migration decision-making. *Population Studies*, 54, 307–319.
- Erdoğan, M. (2012). “Göç ve Türkiye”, *Migration Letters*, 9(4), 297-302.
- Ereş, F. (2015). Türkiye’de Göçmen Eğitimi Sorunsalı Ve Göçmen Eğitiminde Farklılığın Yönetimi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 17-30.
- Fetisoff, K., Kry, J. and Skilling, A. (2008). Improving social skills in elementary students through classroom meetings. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED503059.pdf> (erişim tarihi: 04.11.2018).
- Forster, H.C. (2010). *Beyond the ABC’s and 123’s: the effect of social competence on early academic achievement*. Faculty of the Graduate School of Arts and Sciences of Georgetown University, Washington D.C.

- Fox, C. L. and Boulton, M. J. (2005). The social skills problems of victims of bullying: self, peer and teacher perceptions. *British Journal of Educational Psychology*, 75, 313-328.
- Gander, M. J. and Gardiner, H. W. (1993). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. Ankara:İmge Kitapevi.
- Genç, S. Z. (2005). İlköğretimde Sosyal Becerilerin Gerçekleşme Düzeyinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13 (1), 41-54.
- Giani, L. (2006). *Migration and education: Child migrants in Bangladesh*.http://www.childmigration.net/Giani_06 Erişim tarihi:25.11.2018.
- Gold, A. (2005). *Dealing with diversity: A key values issue for educational management*. 14th ENIRDEM Conference 22–25 September, Czech Republic.
- Goleman, D. (2002). *Sonuç Alıcı Liderlik, Lideri Birey Yapan Nedir?* İstanbul: MESS Yayıncılık.
- Gottmann, J., Gonso, J. and Rasmussen, B. (1975). Social Interaction, Social Competence and Friendship in Children. *Child Development*, 46,709-717.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. https://www.goc.gov.tr/icerik/goc-istatistikleri_363_378 Erişim tarihi:11.06.2019.
- Greshman, F. (1990). *Best Practices in Social Skills Training*. Washington,DC.: National Association of School Psychologist.
- Gülay, H. ve Akman, B. (2009). *Okul Öncesi Dönemde Sosyal Beceriler*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Gün, Z. ve Bayraktar, F. (2008). Türkiye’de İç Göçün Ergenlerin Uyumundaki Rolü. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 19 (2), 167-176.
- Gündüz, M. ve Yetim, N. (1997). *Toplum ve Göç*. Ankara: Sosyoloji Derneği Yayınları.
- Güvenç, B. (1996), *İnsan ve Kültür*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Güzel, S. (2013). Göçmen Çocuklar Ve Denizli’de Yaşam Koşulları. *Sosyolojik Araştırmalar Dergisi*, 1, 1-36.
- Han, T. (2010). *Göç Eden Ailelerin Çocuklarının Eğitim ve Öğretimde Karşılaştıkları Uyum Sorunları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kafkas, K. (2018). *İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Becerileri İle Sorumluluk ve Algılanan Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tez). Erzincan Üniversitesi /Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzincan.
- Karakuş, E. (2006). *Göç Olgusu Ve Eğitime Olumsuz Etkileri (Sultanbeyli Örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Sakarya.
- Karasar, N. (1995). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık.
- Kaştan, Y. ve Bozan,İ. (2016). Yöneticiler Açısından Göçün Eğitim Üzerindeki Etkisi: Bir Durum Çalışması. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(5), 106-129.
- Kaypak, Ş. ve Bimay, M. (2016).Suriye Savaşı Nedeniyle Yaşanan Göçün Ekonomik ve SosyoKültürel Etkileri: Batman Örneği. *Batman University Journal of Life Sciences*, 6(1).

- Keskin, A. (2007). *İlköğretim Öğrencilerinin Ders Başarıları İle Sosyal Beceri Durumlarının İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Celal Bayar Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Kızılcı, S. ve Erjem, Y. (1994). *Açıklamalı Sosyoloji Terimler Sözlüğü*. Ankara: Atilla.
- Kocayörük, A. Y. (2000). *İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Becerilerinin Geliştirilmesinde Dramanın Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Korkut, F. (2003). Okullarda Önleyici Rehberlik Hizmetleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 20, 27-42.
- Lane, K. L., Givner, C. C. and Pierson, M. R. (2004). Teacher expectations of student behavior: Social skills necessary for success in elementary school classrooms. *The Journal of Special Education*, 38 (2), 104-110.
- Mannaert, C. (2003). Irregular Migration and Asylum in Turkey. *UNHCR Working Paper*, 89.
- Morrison, S. M. (1994). A Description and a Comparative Evaluation of a Social Skills Training Program. *Dissertation Abstracts International*, 55 (5), 1226-1227.
- OECD. (2004). Learning for Tomorrow's World: First Results from PISA.
- OECD. (2006). Where Immigrant Students Succeed: A Comparative Review of Performance and Engagement in PISA.
- Özabacı, N. (2006). Çocukların Sosyal Becerileri İle Ebeveynlerin Sosyal Becerileri Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(1), 163-179.
- Özsarı, M. P. (2015). *İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Okula Yabancılaşma Ve Sosyal Beceri Düzeylerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
- Özyakışır, D. (2013). *Göç, Kuram ve Bölgesel Bir Uygulama*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Polat Uluocak G. (2009). İç Göç Yaşamış ve Yaşamamış Çocukların Okulda Uyumu. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 35-44.
- Poussard, J. M. ve Erkmen T. (2008). *Yönetim İletişim Kültürü*. İstanbul: Arıkan Basım Yayımları.
- Poyraz-Tacoğlu, T., Arıkan, G. ve Sağır, A. (2012). Boşnak Göçmenlerde Göç ve Kültürel Kimlik İlişkisi: Fevziye Köyü Örneği. *Turkish Studies*. 7(1), 941-965.
- Rashid, T. (2010). Development of social skills among children at elementary level. *Bulletin of Education and Research*, 32 (1), 69-78.
- Rubin, K. H. and Rose-Krasnor, L. (1992). Interpersonal Problem Solving, In V. B. Van Hassett and M. Hersen (Eds.), *Handbook of Social Development* 283-323, Plenum:New York.
- Sağlam, S. (2006). Türkiye’de İç Göç Olgusu ve Kentleşme. *Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*. 5, 34.
- Samancı, O. Ve Uçan, Z. (2017). Çocuklarda Sosyal Beceri Eğitimi. *Atatürk Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(1), 281-288.
- Sarı, E. (2007). *Anasınıfına Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocukların, Annelerinin Çocuk*

- Yetiştirme Tutumlarının, Çocuğun Sosyal Uyum ve Becerilerine Etkisi*, (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Schlossberg, N. (1984). *Counseling Adults In Transition: Linking Practiceto Theory*. New York: Springer.
- Shields, A., Dickstein, S., Seifer, R., Giusti, L., Dodge Magee, K. and Spritz, B. (2001). Emotional competence and early school adjustment: A Study of preschoolers at risk. *Early Education & Development*, 12(1),73-96.
- Senemoğlu, N. (2012). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Seven, S. (2008). Yedi-Sekiz Yaş Çocuklarının Sosyal Becerilerinin İncelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(2), 151-174.
- Sorias, O. (1986). Sosyal Beceriler ve Değerlendirme Yöntemleri. *Psikoloji Dergisi*, 5(20), 25-29.
- Sungur, G. (2010). *İlköğretim Birinci Sınıfa Devam Eden Çocukların Sosyal Uyum ve Becerilerinin İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Südaş, İ. ve Mutluer, M. (2008). Ekonomik Etkileri Açısından Türkiye'nin Turizm Merkezlerine Yönelik Avrupalı Göçleri. *Ege Coğrafya Dergisi*, 17 (1-2), 51-59.
- Şimşek, H. ve Kula, S.S. (2018). Türkiye'nin göçmen politikasında ihmal edilen boyut: eğitsel uyum programı. *Ahi Evran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2 (2), 5-21.
- Şirin-Öner, N. A. (2012). *Küreselleşme Çağında Göç: Kavramlar, Tartışmalar*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Şaşkın, Ö. (2010). *İlköğretim Okulları 7. ve 8. Sınıfların Sosyal Beceri Geliştirmesi Ve Değerlendirilmesi Üzerine Küçükçekmece'de Bir Araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tatlılıoğlu, D. (2012). *Göç Sosyolojisi Açısından Hicret*. İstanbul: Asitan.
- Toffler, A. (1974). *Gelecek Korkusu Şok*.İstanbul: Koridor Yayıncılık.
- Topsakal, C., Merey, Z. ve Keçe, M. (2013). Göçle Gelen Ailelerin Çocuklarının Eğitim-Öğrenim Hakkı ve Sorunları Üzerine Nitel Bir Çalışma. www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581.
- Toros, A. (2008). *Sorunlu Bölgelerde Göç*. Ankara:Global Strateji Enstitüsü
- TDK. (2018). <http://www.tdk.gov.tr/> /index.php?option. Erişim tarihi 19.10.2018.
- UNHCR. (2015). Syriaregionalrefugeeresponseinter-agencyinformationsharing portal. <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php> Erişim tarihi 09.09.2018.
- Uz baş, A. (2003). *İlköğretim 4. ve 5. Sınıflarda Okuyan Öğrencilerin Sosyal Becerileri ve Okul Uyumunu İle Depresyon Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Varış, F. (1991). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Varış, F. (1998). *Eğitimde Program Geliştirme Teori ve Teknikler*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

- Verduyn, C., Lord, W. and Forrest, G. C. (1990). Social skills training in schools. *Journal of Adolescence*, 13 (3), 3-16.
- Vernez, G. and Abrahamse, A. (1996). *How Immigrants Fare in U.S. Education*. Santa Monica, C.A.: RAND Corporation.
- Yalçın, C. (2004). *Göç Sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yılmaz, E. (2004). *Duygusal zeka ve öğretmenlik mesleği, eğitime ilişkin çeşitlemeler*. Konya: Eğitim Kitapevi.
- Yılmaz, H. (2013). *Türkiye’de Suriyeli Mülteciler-İstanbul Örneği Raporu* İstanbul: Mazlum-Der
- Yurdakavuştu, Y. (2012). *İlköğretim öğrencilerinde duygusal zeka ve sosyal beceri düzeyleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Yurttutan, A. ve Şimşek, H. (2007). Sınıfında sığınmacı öğrenci bulunan öğretmenlerin yaşadıkları güçlüklerin belirlenmesi ve çözüm stratejileri. *3rd International Conference on Advances in Education and Social Sciences*, 9-11 October 2017- İstanbul, Türkiye.
- Yüksel, G. (1997). *Sosyal beceri eğitiminin üniversite öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerine etkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

EKLER

EK 1. Kişisel Bilgi Formu

EK 2. Walker-McConnell Sosyal Yeterlik ve Okul Uyum Ölçeği

EK 3. Resmi Yazışmalar ve İzin Belgesi

EK 1:Kişisel Bilgi Formu

Öğrencinin;

- 1) Yaşı.....
- 2) Cinsiyeti.....
- 3) Sınıfı.....
- 4) Türkiye’de yaşadığı süre.....
- 5) Türkiye’de okula gittiği süre.....
- 6) Bu okula devam etme süresi.....
- 7) Kardeş sayısı.....
- 8) Doğum sırası.....
- 9) Doğum yeri: () Türkiye () Yurt dışı
- 10) Anne yaşı.....
- 11) Baba yaşı.....
- 12) Anne öğrenim düzeyi.....
- 13) Baba öğrenim düzeyi.....
- 14) Uyruk.....
- 15) Sosyo-ekonomik durum: () İyi () Orta () Kötü
- 16) Akademik başarı:
 - () Sınıf seviyesinde
 - () Sınıf seviyesinin altında
 - () Sınıf seviyesinin üzerinde

EK 2: Walker~McConnell Sosyal Yeterlik ve Okul Uyum Ölçeği İlköğretim Versiyonu

I. Öğrencinin Demografik Bilgileri

Adı Soyadı: _____ Cinsiyeti: _____ Kız _____ Erkek

Sınıf: _____ Okul: _____

Sınıf Öğretmeninin Adı Soyadı: _____

II. Uygulama ile İlgili Yönerge

Aşağıda verilen maddeleri dikkatlice okuyun. Her bir öğrenciniz için bu maddeleri şu şekilde derecelendirin: Eğer öğrencinin maddede tanımlanan bir beceri yada davranışı sergilediğini hiç gözlemlemediyseniz, ASLA anlamına gelen 1'i, sıklıkla sergilediğini gözlemlediyseniz 5'i işaretleyin. Eğer öğrencinin davranışı sergileme sıklığı iki uç arasında ise, davranışın sergilenme oranını en iyi temsil edecek şekilde 2, 3 ya da 4'ü işaretleyin. Yanıtınızı Alt Ölçekler sütununun altındaki boş kutucuğa yazın. Dereceleme formatında verilen rakamları işaretlemeniz gerekli değildir.

III. Maddeler ve Dereceleme Formatı

Dereceleme Formatı

Asla Sıklıkla Alt Ölçekler
AÖ1 AÖ2 AÖ3

1. Diğer çocuklar etkinliklere katılması için onu ararlar.	1	2	3	4	5			
2. Akranlarıyla sürekli etkileşim kurabilmek için farklı etkinlikler bulur.	1	2	3	4	5			
3. Boş zamanlarını uygun bir şekilde değerlendirir.	1	2	3	4	5			
4. Akranlarının kahkahalarına katılır.	1	2	3	4	5			
5. Diğer kişilere sempati gösterir.	1	2	3	4	5			
6. Diğer çocuklarla kolayca arkadaşlık kurar.	1	2	3	4	5			
7. İyi çalışma alışkanlıklarına sahiptir (düzenlidir, ders zamanını etkili kullanır vb.)	1	2	3	4	5			
8. Bir şey ya da birisi hakkında bilgi almak için sorular sorar.	1	2	3	4	5			
9. Gerektiğinde akranlarıyla uzlaşmayı bilir.	1	2	3	4	5			
10. Kendisiyle alay edildiğinde ya da isim takıldığında, konuyu değiştirir, olayı görmezlikten gelir ya da diğer yapıcı davranışlarla karşılık verir.	1	2	3	4	5			
11. Teneffüsleri ve boş zamanlarını arkadaşları ile etkileşim kurarak geçirir.	1	2	3	4	5			
12. Akranlarından gelen yapıcı eleştirileri öfkelenmeden kabul eder.	1	2	3	4	5			
13. Akranları ile uzun uzadıya oynar ve konuşur.	1	2	3	4	5			
14. Yardıma gereksinim duyan akranlarına gönüllü olarak yardım eder.	1	2	3	4	5			
15. Akranları ile etkinliklerinde liderlik rolünü üstlenir.	1	2	3	4	5			
16. Diğerlerinin ihtiyaçlarına karşı duyarlıdır.	1	2	3	4	5			
17. Resmi olmayan durumlarda akranları ile konuşmaları başlatır.	1	2	3	4	5			
18. Kızgınlığını uygun bir şekilde ifade eder. (yıkıcı olmadan, şiddet göstermeden tepki verir vb.)	1	2	3	4	5			

19. Öğretmenin ödevler için yaptığı açıklama ve yönergeleri dikkatle dinler.	1	2	3	4	5			
20. Öğretmenin sorularını yanıtlar ya da yanıtlamaya çalışır.	1	2	3	4	5			
21. Bağımsız ders çalışma becerilerini gösterir. (minimum öğretmen desteği ile yeterli çalışabilir.)	1	2	3	4	5			
22. Diğerlerinin saldırgan davranışları ile uygun bir şekilde baş edebilir (kavgadan kaçınmaya çalışır, uzlaşır, yardım ister, kendisini savunur vb.)	1	2	3	4	5			
23. Davranışla başa çıkmaya yönelik geleneksel yöntemlere uygun karşılık verir. (övgü, azar vb.)	1	2	3	4	5			
24. Grup etkinliklerinde akranlarıyla işbirliği yapar.	1	2	3	4	5			
25. Birçok farklı akranıyla etkileşim kurar.	1	2	3	4	5			
26. Akranlarıyla uygun bir şekilde fiziksel temas kurar.	1	2	3	4	5			
27. İsteklere çabucak karşılık verir.	1	2	3	4	5			
28. Diğerleri konuşurken dinler.	1	2	3	4	5			
29. Öfkesini kontrol eder.	1	2	3	4	5			
30. Diğerlerinin kişisel özelliklerine iltifat eder. (fiziksel görünüm, özel yetenekler vb.)	1	2	3	4	5			
31. İstedğini yaptıramamayı kabullenebilir.	1	2	3	4	5			
32. Sosyal algıları kuvvetlidir. (sosyal durumları doğru olarak değerlendirir vb.)	1	2	3	4	5			
33. Kendisine verilen görevleri yerine getirir.	1	2	3	4	5			
34. Tenefüslerde becerikli bir şekilde oyunlar oynar ve etkinliklerde bulunur.	1	2	3	4	5			
35. Akranları ile akıcı konuşmalar yapar.	1	2	3	4	5			
36. Diğerlerine katılmak istediğinde reddedilirse, oynamak için başka bir yol bulur.	1	2	3	4	5			
37. Başkalarının duygularına karşı duyarlıdır.	1	2	3	4	5			
38. Bir kişi ile konuşurken ya da kendisiyle konuşulurken göz temasını sürdürür.	1	2	3	4	5			
39. Uygun bir yolla arkadaşlarının dikkatini çeker.	1	2	3	4	5			
40. Akranlarından gelen öneri ve yardımları kabul eder.	1	2	3	4	5			
41. Akranlarını oynamaya ya da etkinliklere katılmaya davet eder.	1	2	3	4	5			
42. Masabaşı görevlerini istenildiği gibi yapar.	1	2	3	4	5			
43. Beceri düzeyine göre verilen işleri uygun şekilde yapar.	1	2	3	4	5			

EK 3: Resmi Yazışmalar ve İzin Belgesi

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Tarih: 29.11.2018
Sayı: 605.99-E.00000114532

Sayı : 14588481-605.99-E.23008525
Konu : Araştırma İzni

29.11.2018

KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Sosyal Bilimleri Enstitüsü)

İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2017/25 nolu Genelgesi,
b) 08/11/2018 Tarihli ve E.108582 sayılı yazınız.

Enstitünüz, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Aydın YURTTUTAN'ın "**Dezavantajlı Grup Olan Göçmen Öğrencilerin Sosyal Becerileri ve Okula Uyumları**" konulu tez çalışması kapsamında uygulama talebi Müdürlüğümüzce uygun görülmüş ve uygulamanın yapılacağı İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerine bilgi verilmiştir.

Görüşme formunun (4 sayfa) araştırmacı tarafından uygulama yapılacak sayıda çoğaltılması ve çalışmanın bitiminde bir örneğinin (cd ortamında) Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme (1) Şubesine gönderilmesini rica ederim.

Turan AKPINAR
Vali a.
Milli Eğitim Müdürü

Güvenli Elektronik İmza
Aslı ile Aynıdır.

29.11.2018

Adres: Alparslan Türkeş cad. Emniyet Mah.4/A
Evran elektronik imza suretine <https://e-belge.ahievran.edu.tr> adresinden 4abde7dd-9a03-4c71-ad01-5ba350bddc36 kodu ile erişebilirsiniz.
Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır. Tel: 0 (312) 212 36 00
Elektronik Ağ ortamında meclis.gov.tr Faks: 0 (312) 221 02 16
e-posta: istatistik06@meh.gov.tr

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden abc9-e803-33a3-b5c0-bc5d kodu ile teyit edilebilir.

EK 3: Devam

aydın yurttutan <yurttutan19@gmail.com>

Alıcı: Aslı ▼

Çok teşekkür ederim hocam :) iyi çalışmalar diliyorum saygılarımla :)

"Aslı UZ BAŞ" <asli.uzbas@deu.edu.tr>, 21 Eki 2018 Paz, 17:14 tarihinde şunu yazdı:

Merhaba,

Ölçek bilgilerini ekte gönderiyorum. Çalışmanızda başarılar dilerim.

Prof. Dr. Aslı UZ BAŞ

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı, Soyadı: Aydın YURTTUTAN

Doğum Yeri ve Yılı: Çorum, 1986

Yabancı Dili: İngilizce

E-posta: yurttutan19@gmail.com

Eğitim Durumu

Lisans: Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Bölümü

Lisans: Anadolu Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Kamu Yönetimi

Yüksek Lisans: AhiEvrân Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretimi

Mesleki Deneyim

- 2010-Muş/Korkut, Durucak İlköğretim okulu
- 2011-Yozgat/Kadışehri, Yoncalık Afetevleri İlkokulu
- 2013-Ankara/Sincan, Gaziosmanpaşa İlkokulu
- 2013-Ankara/Mamak, Kazım Karabekir İlkokulu
- 2015-Ankara/Mamak, Mamak Rehberlik Araştırma Merkezi
- 2017-Ankara/Mamak Hurin Yavuzalp Özel Eğitim Mesleki Eğitim Merkezi
- 2018(Halen)-Aksaray/ Sultanhanı, Sultanhanı Ortaokulu